

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

A Study on Ecotourism Management Model in Khao Sok National Park,
Changwat Surat Thani

รัตนา อุ่นจันทร์

Rattana Aunjan

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Agricultural Development
Prince of Songkla University

2552

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์   การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ
เขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้เขียน   นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์
สาขาวิชา   พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุยทธ์ นิสสภา)

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพินพรรณ ศิริวัชนนกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุยทธ์ นิสสภา)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาณ เทพสงเคราะห์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกริกชัย ทองหนู)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้เขียน	นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก และ (3) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมของอุทยานแห่งชาติเขาสก

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 ตัวอย่าง เพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูล คือ ประชาชนในพื้นที่ 65 ครัวเรือน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และนักท่องเที่ยวชาวไทย 80 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ข้อมูลที่ได้นำมาทำการประมวลผลซึ่งสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ตัวอย่าง เพื่อการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูล คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จะใช้ชิปโมเดล เป็นเครื่องมือในการวิจัย

อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ มีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ บุคลากรมีการปฏิบัติงานและจัดสรรงบประมาณตามกิจกรรมที่กำหนด อีกทั้งยังให้ความสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้สนใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการและประชาชนเข้ามามีรายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาของการเข้าไปมีส่วนร่วม คือ ประชาชนไม่ทราบเป้าหมาย โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ เพศ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขาสก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม คือ การจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ความเข้มแข็งของชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และจัดทำมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการทุกแห่ง

Thesis Title	A Study on Ecotourism Management Arrangements in Khao Sok National Park, Changwat Surat Thani
Author	Miss Rattana Aunjan
Program	Agricultural Development
Academic Year	2551

ABSTRACT

The Study on Ecotourism Management Arrangements in Khao Sok National Park, Changwat Surat Thani has three specific objectives; (1) to assess ecotourism management arrangements in terms of their context, input, process and output, (2) to analyze levels of people participation and tourism satisfaction towards the ecotourism management arrangements of the Khao Sok National Park, and (3) to synthesize the research findings for an appropriate model of ecotourism management arrangements of the Khao Sok National Park.

This study focused on 145 samples comprising of simple randomly sampled 65 local household and accidentally selected 80 Thai tourists for the quantitative analysis. The data were collected using a structured questionnaire, processed, and analyzed using descriptive statistics such as percentages, arithmetic means and standard deviations and logit regression model. A selection of 20 key informants were interviewed using semi-structured questionnaires for the qualitative analysis. These key informants were the Khao Sok National Park officials, government and private officers, and local business people. The data were analyzed using the Context, Input, Process and Product Model (CIPP model).

It was found that the Khao Sok National Park had a rich ecosystem with unique tourist attraction resources and coincide with varied and eco-friendly tourist activities. There were rare and near extinct flora and fauna within the boundary of the park. The majority of local people in and around the park were farmers who relied their livelihoods on the abundance of inputs from the park. The park officials had followed the park's master plan in their management arrangements. The implementation of plans and budget allocation were activity-based, with their priority given to natural resources and environmental conservation. Their tourism activities were also environmentally concerned alongside with public relations to increase awareness among

people. The locals were encouraged to generate income from the park's tourism activities. This had provided opportunities for business and local people to participate though the participation had been at a moderate level. This was due mainly to unclear objective and goal of the participation in people's mind. The factors affecting the participation level were gender, age and level of park utilization. In view of tourists, they indicated their high satisfaction toward the management arrangements of the park.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยกำลังใจและความอนุเคราะห์ของบุคคลสำคัญ ดังนี้

คุณพ่อ คุณแม่ พี่ และน้องๆ ในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจและให้ทุนในการศึกษาในครั้งนี้ตลอดจนคำแนะนำ คำสั่งสอนดีๆ ที่คอยปลุกฝังและคอยยื่นเคียงข้างตลอดเวลา ทำให้สามารถฝ่าฟันกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยดี

ครูอาจารย์ ผู้ประสทาวิชาให้ผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนจนกระทั่งจบการศึกษาระดับมหาบัณฑิต โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. อยุทธ์ นิสสภาน ซึ่งเป็นที่ปรึกษาหลักในการวิจัยครั้งนี้ ที่คอยแนะนำและให้คำปรึกษาที่ดีเสมอมา พร้อมทั้งคอยชี้แนะแนวทางในยามที่ศิษย์พบกับปัญหาที่หาทางออกไม่ได้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาแว มะแส อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่คอยให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร. ยุพินพรรณ ศิริวัธนนุกุล และรองศาสตราจารย์ ดร. ประมาณ เทพสงเคราะห์ คณะกรรมการสอบที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกทุกๆ ท่าน ที่คอยให้ข้อมูลและคำแนะนำที่ดีตลอดจนคอยบอกเส้นทางในการเข้าไปเก็บข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณธีรยุทธ มุ่งไพศาล เจ้าหน้าที่งานป่าไม้ 5 ที่คอยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มทำการเก็บข้อมูลจนกระทั่งทำการเก็บข้อมูลเสร็จ

ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทุกๆ ท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิจัย จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เพื่อนๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ คน ที่ช่วยเหลือในด้านข้อมูล การบริการในการรับส่งในการไปเก็บข้อมูล ตลอดจนให้ที่พักอาศัยในระหว่างไปเก็บข้อมูลและอื่นๆ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้โอกาสในการทำวิจัยในครั้งนี้

รัตนา อุ่นจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(11)
รายการภาพประกอบ	(12)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	6
2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	29
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	30
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล	31
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจในการประเมินผล	36
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	46
3 วิธีการวิจัย	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
3.4 การทดสอบแบบสอบถาม	52
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 พื้นที่วิจัยและการประเมินผลด้านสภาพแวดล้อม	57
4.1 ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติเขาสก	57
4.2 ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ	59
4.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประเพณีวัฒนธรรม	65
4.4 ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสก	67
5 ผลการวิจัย	70
5.1 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า	70
5.2 การประเมินผลด้านกิจกรรมและกระบวนการ	81
5.3 การประเมินผลด้านผลผลิต	87
5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก	130
5.5 สรุปการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต	130
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	132
6.1 สรุปผลการวิจัย	132
6.2 อภิปรายผล	141
6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยาน แห่งชาติเขาสก	146
6.4 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่ เหมาะสม	147
6.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	150
บรรณานุกรม	151
ภาคผนวก	159
ภาคผนวก 1 คำอธิบายวิธีการสุ่มตัวอย่าง	160
ภาคผนวก 2 ระเบียบกรมป่าไม้ เรื่อง ขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทาง วิชาการในพื้นที่อนุรักษ์	161
ภาคผนวก 3 แบบสอบถามสำหรับประชาชน	168
ภาคผนวก 4 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว	173
ภาคผนวก 5 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก	177

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก 6 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและผู้ประกอบการ	182
ภาคผนวก 7 สัมภาษณ์เชิงลึกความเชื่อมั่นของการทดสอบแบบสอบถาม	185
ภาคผนวก 8 สถานที่ท่องเที่ยว	193
ภาคผนวก 9 กิจกรรมการท่องเที่ยว	196
ภาคผนวก 10 สิ่งอำนวยความสะดวก	197
ประวัติผู้เขียน	199

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ประชากร ตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	50
4.1	สรุปผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสก	68
5.1	สรุปผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า	79
5.2	สรุปผลการประเมินด้านกิจกรรมและกระบวนการ	86
5.3	สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน	88
5.4	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยานแห่งชาติเขาสก	92
5.5	ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	94
5.6	ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านความคิดด้วยแบบจำลองโลจิต	98
5.7	ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจด้วยแบบจำลองโลจิต	103
5.8	ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมด้วยแบบจำลองโลจิต	108
5.9	ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยแบบจำลองโลจิต	112
5.10	ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยแบบจำลองโลจิต	118
5.11	สรุปผลปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก	121
5.12	สถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย	123
5.13	ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก	127
5.14	สัดส่วนรายได้ของผู้ประกอบการนอกฤดูกาลท่องเที่ยวและฤดูกาลท่องเที่ยว	129

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามโมเดล ของสต๊อฟเฟิลบีม	37
2.2 ตัวแบบกระบวนการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการท่องเที่ยวของสมอล	39
2.3 กรอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของแมริชันและวอล	40
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	48
4.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาณาเขตติดต่อ	59
5.1 โครงสร้างการบริหารงานของบุคลากรอุทยานแห่งชาติเขาสก	73
5.2 กราฟแสดงเงินรายได้อุทยานแห่งชาติเขาสกปีงบประมาณ 2545-2549	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

การจัดการการท่องเที่ยวในอดีตมีแนวทางในการจัดการที่มุ่งเน้นเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว และมุ่งแสวงหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชน และขาดการจัดการผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการจัดการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันต่อการรักษาระบบนิเวศนั้นคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจโดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และมุ่งให้เกิดการดูแลสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว (กิตติวัฒน์ รัตนดิถ ฦ กุเก็ด, 2541 และอดิรศ หงสตา, 2548)

นอกจากนี้ผลที่ได้จากการสำรวจปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยวยังพบว่า การนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของประเทศ มีปัญหาอุปสรรคหลัก คือ ปัญหาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมของชุมชน (วีระ กระสินธุ์ และโนรี ใจใส, 2538 และวีระ กระสินธุ์ และโนรี ใจใส, 2540) ซึ่งปัญหานี้หากพิจารณาในแง่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้วสามารถแยกได้เป็นกลุ่มของปัญหาที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) โดยปัญหาภายในชุมชน ได้แก่ ปัญหาความสับสนด้านข้อมูล ความขัดแย้งระหว่างผู้นำ และการปฏิบัติกับแนวคิดการอนุรักษ์ที่มักจะสวนทางกัน นอกจากนี้ความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องยังมีความแตกต่างกัน (จรูญพันธุ์ เชื้อววิทย์, 2545) บทบาทของผู้นำและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อการท่องเที่ยวยังมีน้อย ชาวบ้านบางส่วนไม่สนใจต่อการมีส่วนร่วม หน่วยงานที่รับผิดชอบเร่งดำเนินการ โดยชุมชนยังไม่มีความพร้อม และนักท่องเที่ยวขาดความสำนึกในแนวคิดการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ (ดุริยรัตน์ หน่อแก้ว, ม.ป.ป. และนพรัตน์ มุณีรัตน์, 2541) นอกจากนี้การพัฒนาแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นยังก่อให้เกิดข้อประเด็นที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น เป็นเพียงกลยุทธ์ ทางการตลาดที่จะกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่การจัดการ การท่องเที่ยวโดยรวมยังเป็นแบบเดิมที่มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างฟุ่มเฟือย ข้อประเด็น ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยังขาดความเข้าใจ ความชัดเจน และแนวปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนั่นเอง (สามารถ สุขบรรจง และคณะ, 2546)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีชื่อเสียงแหล่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ อุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง อุดมไปด้วยพืชพรรณมากมายหลายชนิด ทั้งพืชพรรณที่หายาก และพืชเฉพาะถิ่น อันได้แก่ บัวผุด ปาล์มเจ้าเมืองถลางหรือปาล์มหลังขาว และปาล์มพระราหู นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะสัตว์ป่าสงวน 4 ชนิด คือ กิ้ง หม้อ เลียงผา สมเสร็จ และแมวลายหินอ่อน อีกทั้งยังประกอบไปด้วยทิวทัศน์ที่สวยงาม มีความ มหัศจรรย์ทางธรรมชาติ ทั้งน้ำตก หน้าผา ถ้ำ และทิวทัศน์เทือกเขาหินปูนที่ตั้งตระหง่านเหนือ ผืนน้ำอ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา จนได้รับฉายาว่า “กุ้ยหลินเมืองไทย” (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549 และพิเศษ เสนาวงษ์, 2544)

อุทยานแห่งชาติเขาสกได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินแดนป่าคลอง หยี่และคลองพระแสง เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 22 ของประเทศไทย ต่อมาได้มีการปรับปรุง แนวเขตและเพิกถอนบริเวณที่ทับซ้อนกับแนวเขตนิคมสหกรณ์พนม และได้ทำการผนวกพื้นที่น้ำ เหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภาเข้าเป็นอุทยานแห่งชาติเขาสก ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งการบริหารจัดการอุทยาน แห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มรูปแบบ ในปี พ.ศ. 2547 อุทยานแห่งชาติเขาสกจึงได้รับ รางวัล Thailand Tourism Awards 2004 โดยได้รับรางวัลดีเด่นสาขาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (นิรนาม, 2548 และอุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549)

อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวและนันทนาการ ได้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญทางการจัดการ และการบริหารของหน่วยงานในระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ปัญหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับสภาพทรัพยากรชีวภาพและภาษาต่างประเทศเพื่อการจัดการ อุทยานแห่งชาติมีไม่เพียงพอ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์แล้วจัดสร้าง สิ่งก่อสร้างทดแทนสิ่งก่อสร้างเดิมที่ใช้งานมาเป็นเวลานานและเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ปัญหา

การวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ กายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคมมีจำกัด ไม่สามารถดำเนินการศึกษาวิจัยถึงจำนวนชนิด วงจรชีวิต และติดตามการเปลี่ยนแปลงได้ และปัญหาด้านกำลังใจและสวัสดิภาพของบุคลากรในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันทางอุทยานแห่งชาติเขาสกเองได้มีความพยายามที่จะพัฒนาการบริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก ซึ่งได้มีการทำงานโดยแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายการจัดการอุทยาน ฝ่ายการจัดการทรัพยากร ฝ่ายนันทนาการและสื่อความหมาย เป็นต้น ตลอดจนประชาชนในพื้นที่บางส่วนก็ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการบ้าง (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549 และอุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550)

การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษารูปแบบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจะได้ทราบถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการของประชาชน การศึกษารูปแบบการจัดการโดยอาศัยรูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP model) ที่เป็นการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งการประเมินผลนี้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยดังนี้

(1) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต ของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานีและ

(2) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมของอุทยานแห่งชาติเขาสก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการวิจัยเมื่อได้รับเผยแพร่แล้วคาดว่าจะประโยชน์ดังต่อไปนี้

(1) ผลจากการวิจัยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก คาดว่าจะทำให้ประชาชนทราบถึงบทบาทและความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและในกิจกรรมต่างๆ ของอุทยานมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาเป็นไกด์นำทางนักท่องเที่ยวในการเดินป่า การวางแผนและตัดสินใจ การดำเนินการและการควบคุม เป็นต้น ซึ่งทางชุมชนและ

อุทยานแห่งชาติเขาสกสามารถใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่อไป

(2) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากผลการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อประยุกต์ใช้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อเป็นการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ตามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะมีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคต

(3) อุทยานแห่งชาติเขาสกสามารถทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อจะได้กำหนดแผนและกลยุทธ์ให้มีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(4) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้นๆ

(5) ผู้ประกอบการ ซึ่งได้แก่ เจ้าของร้านอาหาร เจ้าของร้านขายของที่ระลึก และเจ้าของบริษัทนำเที่ยว สามารถนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้ในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจของตนเอง เพื่อให้เหมาะสมและเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

(6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถประยุกต์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อการศึกษาวิจัยที่มีความหลากหลายต่อไป

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำศัพท์บางคำเอาไว้เพื่อให้ทราบความหมายไปในทิศทางเดียวกันและมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น มีดังนี้

(1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศและวัฒนธรรม

(2) ประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

ม. 6 ต. คลองสก อ. พนม จ. สุราษฎร์ธานี

(3) นักท่องเที่ยวชาวไทย หมายถึง ประชาชนที่มีสัญชาติไทยที่เดินทางเพื่อมาเที่ยวพักผ่อน หาประสบการณ์จากการท่องเที่ยวภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสก

(4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง การเข้ามามีบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสก ไม่ว่าจะเป็นการนำเที่ยว การเข้าร่วมประชุม การวางแผนและร่วมตัดสินใจในโครงการและกิจกรรมต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยว

(5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หน่วยงานส่วนราชการและเอกชน ผู้ประกอบการและองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีความรับผิดชอบในกิจกรรมโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

(6) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นอย่างดี และทำหน้าที่นำเที่ยวอธิบายให้ความรู้และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

(7) กิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้จัดขึ้นเพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่ภายในอุทยาน เช่น เดินป่า เล่นน้ำตก ชมความมหัศจรรย์และความงามของป่าดิบชื้นและพืชพรรณนานาชนิด กิจกรรมเที่ยวป่าหน้าฝน ชมความงามและความมหัศจรรย์ของดอกบัวผุด ปั่นจักรยานรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

(8) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง หมายถึง บุคคลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

(9) ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่ประกอบกิจการอยู่ภายในอุทยานแห่งชาติเขาสกทั้งที่เป็นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาทางด้านแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจในการประเมินผล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาในรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวจัดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศจึงต้องเป็นไปอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและถูกทำลาย (วรรณพร วัฒนชานุกร และคณะ, 2541) ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวที่ผ่านมามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อคงความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมให้ได้ตลอดไป รวมทั้งการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กาญจนา ทองทั่ว และคณะ, 2546 และ กนิษฐา อู่ถาวร และคณะ, 2546)

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งธรรมชาติ โดยเฉพาะในอุทยานแห่งชาตินั้น จัดเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และมีอัตราการขยายตัวสูง โดยสามารถนำรายได้เข้าประเทศได้อย่างมหาศาล อย่างไรก็ตามการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวที่ไม่ได้รับการจัดการดูแลอย่างเหมาะสม (ลลิตา โภชนพันธ์, 2539) ทำให้สภาพธรรมชาติและทรัพยากรต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมหรือด้อยคุณค่าลง ดังนั้นการหาแนวทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538)

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กนิษฐา อู่ถาวร และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้และรักษาระบบนิเวศท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถในการสร้างกำลังใจให้ชุมชนชนบทได้พึ่งตนเองอีกด้วย ในขณะที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2545) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติที่ไม่ถูกรบกวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรียนรู้ ชื่นชมและหาความเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติดังกล่าว ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ซึ่งมีขอบเขตที่จำกัดในเรื่องนักท่องเที่ยว รูปแบบ และสถานที่ จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและให้ชุมชนในท้องถิ่นร่วมรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง

อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในพื้นที่ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546)

(1) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมากของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเหล่านั้นจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายจนด้อยคุณค่าไปย่อมมีตามไปด้วย ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน เกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องรักษา

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้คงอยู่ และสนองความต้องการของคนทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ นอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังรวมไปถึงกลุ่มบุคคลอื่นๆ เช่น ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

(2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรก กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและมักไม่สนใจสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่า ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงจะต้องพิจารณาถึงการจัดการให้มีการสื่อความหมายของธรรมชาติที่ดี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึก ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวและได้รับความพึงพอใจกลับไป

(3) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น สภาพทางเศรษฐกิจและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ภายในและรอบๆ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ ควรได้รับการพิจารณาให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมชนิดอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของธรรมชาติ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2539) และดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2545) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อยู่ใกล้ชิดพื้นที่อนุรักษ์และมีความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของตัวเงินหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นเครื่องมือช่วยผูกพันมนุษย์กับทรัพยากร ซึ่งช่วยทำให้ทรัพยากรธรรมชาติได้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่ง

ท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มตั้งแต่ประชาชนจนถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (ดรรรชนี เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547 และอรพินท์ สุทธิพันธ์, 2533)

(1) การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมประชุมปรึกษาหารือในปัญหา และกำหนดกิจกรรมวิธีการดำเนินงานเพื่อให้กิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์

(2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือ ต้องร่วมตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด

(3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมตามวิถีทางและเป็นแนวทางให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

(4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากผลของกิจกรรมหรือการดำเนินงานของสมาชิกเอง

(5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ร่วมในการประเมินผลการทำงานของตน กลุ่มและประเมินสถานการณ์ภายนอกด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกชน และผู้ประกอบการ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม ร่วมได้รับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผล

2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) และสมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และภัทราพร สร้อยทอง (2545) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีขอบเขตที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

(1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ ในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity, authenticity, endemic or uniqueness) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based tourism)

(2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (responsible tourism) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainably managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

(3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว ประชาชน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

(4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับความยินยอม ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นในระยะยาว ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย (locally participated tourism)

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ คือ

(1) ต้องมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น

(2) ต้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบของสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจ ได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีความตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น

(3) ต้องให้ประโยชน์แก่ชาวบ้านในท้องถิ่น โดยการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริการจัดนำเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ การขายอาหาร และของที่ระลึก

(4) ให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นของเขา ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากร ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติ สังคม และชุมชนนั้นๆ และผนึกกำลังร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นไว้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวมากที่สุด

2.1.3 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากแนวคิดและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รัฐบาลซึ่งได้พิจารณากำหนดนโยบายหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมไว้ 10 ประการดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 และเสนห์ จามริก, 2527)

(1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก

(2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากร มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากจะเน้นการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

(3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่ามุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจและการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

(4) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

(5) การให้ความสำคัญกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

(6) ให้ความสำคัญในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

(7) สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินการพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและปรับปรุงแผนอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง

(8) มีการใช้กฎหมายควบคุม ดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

(9) จัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือการจัดการแก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปด้วยความเหมาะสม

(10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ได้ผลักดันให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นวาระแห่งชาติ พร้อมทั้งได้มีการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ทิศทางที่สอดคล้องกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา (ลีลิก ฤทธิเนติกุล และคณะ, 2547)

2.1.4 นโยบายด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการประสานการจัดการในด้านต่างๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541 นรินทร์ จงวุฒิเวศน์, 2527 และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

(1) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

(1.1) ให้การสนับสนุนในการวางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามขอบเขตความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว

(1.2) กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน ให้ความสำคัญการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในเขตอนุรักษ์

(1.3) สนับสนุนระบบข้อมูล ข่าวสารในการเดินทาง การควบคุมปริมาณการท่องเที่ยวและการถ่ายเทนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอย่างมีระบบ

(1.4) กำหนดมาตรฐานการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เข้มงวดมากขึ้น และให้การสนับสนุนการประกอบการที่มีมาตรการถูกต้องเหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรม

(1.5) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

(2) การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

(2.1) ควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

(2.2) สนับสนุนสื่อมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่ส่งเสริมการศึกษา ธรรมชาติและวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(2.3) สนับสนุนงบประมาณในการสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

(2.4) เปิดโอกาสให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงและเป็นการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง

(3.1) พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ ต้องมีความเสมอภาคและเป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม

(3.2) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ ให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น

(3.3) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านการจัดการ พัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

(3.4) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในด้านการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระ และสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

(4) การส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

(4.1) จัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว ตอบสนองต่อการขยายตัวของตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นหลัก และคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

(4.2) ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศให้พัฒนาการบริการที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนมีการสนับสนุนมาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

(4.3) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวในลักษณะที่เข้มงวด ภายใต้การจัดให้มีความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

(5) การจัดโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว

(5.1) การจัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามความสมควร โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก

(5.2) สนับสนุนให้การบริการท่องเที่ยว ดำเนินการโดยเอกชน หรือองค์กรประชาชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดแหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ให้มีกรอบการพัฒนาด้านการบริการที่มีขนาดรูปแบบ และคุณภาพการบริการตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(5.3) การจัดบริการของรัฐในพื้นที่ที่จำเป็นจะต้องมีขนาดและการบริการที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือและการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับรูปแบบและกิจกรรมของการท่องเที่ยวนั้นๆ

(5.4) การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้แก่ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น

(6) นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

(6.1) สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพโดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่นๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล

(6.2) สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

(6.3) ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

(6.4) สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

(6.5) ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศการจัดการบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

2.1.5 กลยุทธ์การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การที่จะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืนและเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ จึงเห็นควรกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 6 กลยุทธ์ สอดคล้องภายใต้นโยบายหลักและนโยบายแต่ละด้าน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538 และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) ดังนี้

กลยุทธ์ด้านต่างๆ มีแนวความคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมายและแนวทางปฏิบัติเฉพาะ ดังนี้

(1) กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

(1.1) แนวความคิด ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญอย่างยิ่งของการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้จำแนกองค์ประกอบนี้ออกเป็นประเภทที่ 1 แหล่งธรรมชาติ (เน้นที่ความหลากหลายหรือความดั้งเดิม) ประเภทที่ 2 แหล่งวัฒนธรรมรวมแหล่งประวัติศาสตร์ที่เน้น

ความสัมพันธ์กับระบบนิเวศในพื้นที่

แหล่งทรัพยากรเหล่านี้อาจมีสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ อยู่แล้ว หรือเป็นแหล่งธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามภายในแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ จะสามารถจัดการเพื่อให้มี

การท่องเที่ยวได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่เป็นการนำทรัพยากรที่มีความสำคัญในระบบนิเวศเสนอให้นักท่องเที่ยวเท่านั้นหากยังรวมถึงการสงวนรักษาพื้นที่ฟู ควบคุม ดูแล ทรัพยากรเหล่านั้นให้คงสภาพไว้ให้ดีที่สุด เป็นการเสริมมาตรการการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป

(1.2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(1.2.1) วัตถุประสงค์ของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

- เพื่อให้มีการจัดการทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว
- เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสัมผัส เรียนรู้ถึงแก่นแท้ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในระบบนิเวศ ได้อย่างกว้างขวางโดยปราศจากการทำลายหรือทำให้เสียหายแก่ทรัพยากร
- เพื่อป้องกันและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด ลดผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม

(1.2.2) เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

- กำหนดบทบาทของแหล่งท่องเที่ยว ประเมินระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งในประเทศให้ชัดเจน เพื่อจัดระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระยะเวลา 5 ปี ปรับปรุงและจัดการยกความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น ในอัตราเพิ่มร้อยละ 10 ต่อปี
- ให้แต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการเขตการท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวแบบอื่นและกิจกรรมอื่น อย่างเหมาะสมจำนวน 400 แห่ง ในเวลา 5 ปี
- ให้ทุกแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการจัดเตรียมระบบการสื่อความหมายขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาการสื่อความหมายธรรมชาติที่ประสิทธิภาพมากขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของทุกจังหวัดในเวลา 5 ปี
- มีการใช้มาตรการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อการวางแผน พื้นที่ และการแก้ไขปัญหามลพิษใน 5 ปี
- มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสารสนเทศในการบริหารพื้นที่การจัดการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว การติดตามผล และการป้องกันสาธารณสมบัติ

- มีการใช้มาตรการในการจัดการควบคุมปริมาณ กิจกรรม และ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

(1.3) แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่ง ได้แก่ แหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ทั้งนี้อาจ รวมถึงแหล่งรวบรวมความรู้ด้านนิเวศนอกที่ตั้ง เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่ต้องมีการจัดการที่ ถูกต้อง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีดังนี้

(1.3.1) กำหนดเกณฑ์และดำเนินการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามศักยภาพการจัดการและความต้องการ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายของ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการ ปฏิบัติ และดำเนินการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

(1.3.2) จัดเขตพื้นที่ (zoning) ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เหมาะสมตามสภาพของทรัพยากรและ ขนาดการรองรับของทรัพยากรต่อปริมาณและกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยจัดแบ่งตามความสำคัญ ของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้

(1.3.3) ประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่ง ท่องเที่ยวและกำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการการกำจัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาความแออัด มลพิษตกค้าง เสียงรบกวน และการทำลายพืชพรรณต่างๆ

(1.3.4) ควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการปลูกสร้างอาคาร การปรับปรุงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรม ขนาดสาธารณูปโภค และการตกแต่ง เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมองค์ประกอบทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ในพื้นที่รวมทั้งมีการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการมีระบบป้องกันและกำจัดมลพิษที่ เหมาะสมในด้านต่างๆ เช่น มลพิษ คุณภาพน้ำ เสียง และการรบกวนทรัพยากรชีวภาพ

(1.3.5) ใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง ดูแล รักษา ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งอนุรักษ์ที่มีกฎหมายเฉพาะคุ้มครอง หรือ ใช้กฎอื่นเสริมการจัดการอย่างเข้มงวดตามระดับของการอนุรักษ์ รวมทั้งให้มีการประกาศเขต คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นสำหรับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่แน่ชัด

(1.3.6) ใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการ ควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในเขตอนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์ โดยการ กำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ และเครื่องมือตามความเหมาะสม

(1.3.7) ใช้หรือประยุกต์ใช้ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ในการจัดการด้านการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การบริการ และกิจกรรมในพื้นที่ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ภายใต้ขอบเขตของการจัดการ ระยะเวลา หรือกฎหมายที่รองรับ เช่น การศึกษาผลกระทบเบื้องต้น (IEE) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การใช้ระบบคุณภาพ ISO 14000 เป็นต้น

(1.3.8) จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษา เรียนรู้ทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมไว้รองรับการท่องเที่ยว โดยให้เป็นเครื่องมือที่จะสามารถปลูกจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์รักษา และดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติและสังคมให้ยั่งยืนต่อไป

(1.3.9) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบการจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการ และการร่วมมือประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

(2) กลยุทธ์การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

(2.1) แนวความคิด การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวม เพื่อให้มีบทบาทและทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวม ด้วยการให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความสำคัญต่อการศึกษารวมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่เป็นเป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวดังกล่าว หากไม่มีกระบวนการให้การศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของทรัพยากรท่องเที่ยวแล้ว การสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ย่อมยากที่จะเกิดขึ้น และการท่องเที่ยวนั้นไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกำหนดกลยุทธ์การให้การศึกษาจะให้ความสำคัญในระหว่างการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ควรมีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยวและมีการให้การศึกษาเพิ่มเติมในภายหลังด้วย ดังนั้น การศึกษา (education) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สามารถดำรงสถานภาพและอำนวยประโยชน์อย่างยั่งยืนสืบไป ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น

การดำเนินการจัดการศึกษาในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นรูปแบบ วิธีการ และการใช้สื่อต่าง ๆ ทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้นั้น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อ

ความหมายของธรรมชาติ (interpreting) การฝึกอบรม (training) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (on the job training) กรณีศึกษา (case study) บทบาทสมมุติ (role play) เกมส์ (game dynamic) การระดมสมอง (brain storming) การอภิปราย (discussion) และสื่อต่างๆ ทางการศึกษาการสื่อความหมายธรรมชาติเป็นรูปแบบที่ชัดเจนที่สุดของการให้การศึกษาในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกลยุทธ์นี้จึงต้องให้ความสำคัญ 2 ระดับ คือ การให้การศึกษาทั่วไป และการสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาในระบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีส่วนกลางและโครงข่ายความร่วมมือที่จะร่วมกันในการพัฒนาทิศทางนโยบาย รูปแบบ วิธีการ เทคโนโลยี และสื่อต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในระดับควบคุม นโยบายและระดับปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวม

(2.2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(2.2.1) วัตถุประสงค์การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก เพื่อการพัฒนากระบวนการศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวผู้เกี่ยวข้องในการจัดการทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนโดยทั่วไป ให้มีจิตสำนึกต่อคุณค่าความสำคัญของระบบนิเวศ การดำรงสถานภาพและการอำนวยความสะดวกอย่างยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในระดับที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติตนที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

(2.2.2) เป้าหมายการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทุกแห่ง เป็นแหล่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ มีกิจกรรมและสื่อความหมายธรรมชาติที่ส่งเสริมความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ
- สื่อสาธารณะต่างๆ ธุรกิจบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สามารถเป็นผู้ให้การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและการอนุรักษ์ แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนโดยทั่วไป เป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การท่องเที่ยว

(2.2.3) มีบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาฝึกอบรมจนมีความสามารถ เฉพาะด้านการศึกษาและสื่อความหมายในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น

(2.2.4) เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติตนที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการควบคุมบังคับน้อยที่สุด

(2.3) แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

(2.3.1) จัดให้มีรูปแบบองค์กรความร่วมมือด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับชาติ ภายใต้องค์การความร่วมมือใหญ่มีหน้าที่ในการกำหนดกรอบ ทิศทาง นโยบาย และแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนการส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล

(2.3.2) จัดให้มีความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้การศึกษา และสร้างจิตสำนึกในระดับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีรูปแบบ กิจกรรม วิธีการ สื่อความหมายธรรมชาติ และการจัดสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย กระตุ้นความสนใจนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจเข้าร่วมแสดงบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้

(2.3.3) ดำเนินการและพัฒนารายการในสื่อสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารการท่องเที่ยวให้มีทิศทาง เนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาความรู้และความตระหนักด้านการอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

(2.3.4) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ พร้อมทั้งให้มีการค้นคว้า วิจัย และกิจกรรมทางการศึกษาเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย เพื่อผลทางการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจนสำหรับเยาวชน ธุรกิจบริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น

(2.3.5) จัดฝึกอบรม สัมมนา การออกค่าย เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะและประสบการณ์แก่นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการจัดการและประชาชนในท้องถิ่น โดยการเน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงเป็นด้านหลัก รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ทางด้านหลักการ และทฤษฎีตามแนวทางการศึกษารูปแบบอื่นๆ ทั้งในและนอกระบบ

(2.3.6) พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้เป็นส่วนสำคัญของแหล่งสื่อที่สำคัญ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว ข้อมูลทรัพยากรของแหล่งนิทรรศการ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับ โดยให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมกระบวนการมากขึ้น

(2.3.7) จัดและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสาระ ให้การเรียนรู้ทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมควบคู่กับความเพลิดเพลิน โดยความสมัครใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมของแหล่ง

(2.3.8) จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว ก่อนเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(2.3.9) กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อประเมินผลการจัดให้มีการศึกษา และสร้างจิตสำนึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สำหรับการปรับปรุงกรอบทิศทาง นโยบาย รูปแบบ และวิธีการต่อไป

(3.10) จัดให้มีศูนย์กลาง ข้อมูล ข้อเสนอแนะ รวบรวมผลการศึกษา วิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการเผยแพร่ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

(3) กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

(3.1) แนวความคิด การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมายสำคัญ ได้รับการเน้นให้มีในกระบวนการท่องเที่ยวแนวใหม่ ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์รวมของระบบ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ให้ความสำคัญ โดยจัดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นครอบคลุมการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่นๆ ด้วย แต่ได้เน้นการให้ความสำคัญแก่ประชากรท้องถิ่นในอันที่จะมีบทบาทในการกำกับ ดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีประชาชนในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่น สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการท่องเที่ยวระดับต่างๆ ได้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ ชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในส่วนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐจะอยู่ในฐานะเป็นผู้รับทราบนโยบายฯ แผนงานและแผนปฏิบัติการ ส่วนระหว่างชุมชนกับหน่วยงานเอกชนจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดขึ้นโดยเอกชนหรือบริษัทท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาอุทยานต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักเดินทางวัฒนธรรม ศิลปะ และประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือและความเข้าใจจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรของรัฐ และเจ้าของหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลพื้นที่ รวมทั้งผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการอย่างเป็นธรรมกับประชาชนในพื้นที่

(3.2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(3.2.1) วัตถุประสงค์ของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศ พัฒนาให้เกิดความรัก ความหวงแหน ดูแล รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพิ่มพูนรายได้จากระบบ และเรียนรู้ เข้าใจ ปฏิบัติได้ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และสามารถมีสัมพันธภาพเชิงธุรกิจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(3.2.2) เป้าหมายของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

- ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ และตัดสินใจในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และให้มีส่วนรับรู้แผนระดับชาติ แผนระดับท้องถิ่น ระบบปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมต่างๆ โดยให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติได้ในการจัดการและดำเนินการเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ประชาชนชุมชนท้องถิ่นมีความรัก ความหวงแหน มีการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยมีส่วนร่วมในการประเมินผลและกำหนดนโยบาย

- ประชาชนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กร เพื่อเป็นศูนย์เชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ทั้งที่เป็นองค์กรของรัฐ เอกชน นิติบุคคล หรือเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- เกิดการกระจายรายได้ผ่านระบบและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มพูนรายได้จากส่วนนี้

(3.3) แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

(3.3.1) ในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม และความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

(3.3.2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการจัดตั้งเป็นองค์กร ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการขึ้นในชุมชน เช่น ชมรม สมาคม สหกรณ์

(3.3.3) ให้องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เช่น สภาตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่นๆ

(3.3.4) จัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่ เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายระดับจังหวัด ภาค และชาติ

(3.3.5) ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้ กรมศิลปากร จังหวัด เอกชน และ ททท. เป็นกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอดประสานงานและประสานการปฏิบัติกับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน และถ่ายโอนอำนาจการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ได้กำหนดและตกลงร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน

(3.3.6) กำหนดช่องทางการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการบริหาร การจัดการโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น จัดหางบประมาณ สหกรณ์ กองทุน หรือเงินกู้ที่มีเงื่อนไขต่างๆ ที่เหมาะสมและจูงใจ เน้นการประสานงานกับแหล่งเงินทุน หรือสถาบันการเงินเอกชนเป็นหลัก

(3.3.7) แนะนำและวางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยว ประสานงาน และร่วมดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมด้วยชุมชนท้องถิ่น ในการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น

(3.3.8) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชุมชน ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เพิ่มเติมอื่นๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

(3.3.9) จัดฝึกอบรมการเก็บข้อมูล บริหารข้อมูล และใช้ประโยชน์ข้อมูล ในการพัฒนา การวางแผน และจัดโครงการ และกิจกรรมเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(3.3.10) จัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณ ในการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

(4) กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว

(4.1) แนวความคิด ตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นตลาดที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว องค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักอนุรักษ์ และบุคคลทั่วไปที่รักธรรมชาติ และต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน การมองตลาดการท่องเที่ยวจึงมีสองด้าน คือ ด้านตลาดที่ต้องการมีสิ่งดึงดูดใจใหม่ๆ ที่เป็นเหมือนผลิตภัณฑ์ (product) ในการเสนอขายกับด้านที่ให้ตลาดเป็นสื่อ นำคนเข้าไปสัมผัส เรียนรู้ และร่วมรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการประสานแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน ภายใต้กรอบความต้องการโดยรวมของประเทศเป็นหลัก แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับผลกระทบได้ง่าย ดังนั้น กลยุทธ์ด้านการตลาดจึงเป็นกลยุทธ์ที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดการและการพัฒนาที่มีการดำเนินการแล้วอย่างมีคุณภาพ โดยต้องจัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับปริมาณนักท่องเที่ยว ทั้งนี้การตลาดจะต้องพิจารณาการกระจายตัวที่เหมาะสมของอุปสงค์และสนับสนุนกลยุทธ์ด้านอื่นๆ ควบคู่กันไป ด้วยการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเชิง

นิเวศเป็นกระบวนการที่ต้องจัดทำขึ้น โดยมุ่งส่งเสริมให้ตลาดเป็นตลาดที่มีคุณภาพและให้การท่องเที่ยวสอดคล้องกับความต้องการ หรือความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การส่งเสริมการตลาดจึงไม่ใช่การพยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว หากยังต้องจัดสรรให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมต่อสภาพของอุปทานที่มีอยู่ ภายใต้ขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับได้ นอกจากนี้ การตลาดจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบรรลุเป้าหมายอื่นๆ ด้วย เช่น ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษา ด้านการกระจายรายได้ เป็นต้น

กลยุทธ์ด้านการตลาด เป็นกลยุทธ์ที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดการและการพัฒนาที่มีการดำเนินการอยู่แล้วอย่างมีคุณภาพ โดยต้องจัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับปริมาณนักท่องเที่ยว ทั้งนี้การตลาดจะต้องพิจารณาการกระจายตัวที่เหมาะสมของอุปสงค์ และสนับสนุนกลยุทธ์ด้านอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยกลยุทธ์ในระยะแรกจึงควรมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพและมีการจัดการรองรับการท่องเที่ยวไว้ค่อนข้างดี ก่อนที่จะส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกว้างขวางออกไป การส่งเสริมการตลาดอย่างเต็มที่ต้องดำเนินการภายหลังการดำเนินการจัดการทรัพยากรที่มีศักยภาพนั้นๆ และมีการสร้างโครงข่ายการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแล้วก่อนด้วย

(4.2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(4.2.1) วัตถุประสงค์การส่งเสริมตลาดและบริการนำเที่ยว

(1) เพื่อส่งเสริมและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีคุณภาพเหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวอย่างมีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานที่มีอยู่

(2) เพื่อส่งเสริมและการพัฒนาบริการนำเที่ยว ให้มีบริการที่เหมาะสม มีคุณภาพตามกรอบที่กำหนด มีปริมาณที่เพียงพอกับการบริการนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และให้สามารถเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจัดให้มีมัคคุเทศก์ที่เป็นระบบรองรับ และเป็นสื่อกลางการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว

(4.2.2) เป้าหมายการส่งเสริมตลาดและบริการนำเที่ยว

(1) เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี และเพิ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในด้านการรักษาระบบนิเวศให้มีสัดส่วนมากขึ้น

(2) มีโครงข่ายการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้เป็นจุดของการท่องเที่ยว

- (3) มีการกระจายตัวนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหลัก รอง และทั่วๆ ไปในประเทศในสัดส่วนที่สูงขึ้น
- (4) เพิ่มสัดส่วนของกิจกรรมวันพักผ่อน และค่าใช้จ่ายในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนโดยรวมของการท่องเที่ยวระดับประเทศ
- (5) มีบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศในระดับชาติและท้องถิ่นที่มีบริการ และการจัดเตรียมมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพ เพียงพอในการบริการ ครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (6) มีบริการที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ในระยะ 5 ปี และให้ทุกบริการได้มาตรฐานในระยะ 10 ปี
- (7) ทุกชุมชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์เฉพาะในเวลา 10 ปี

(4.3) แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

- (4.3.1) จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยให้มีการพิจารณาด้านขีดความสามารถในการรองรับเพื่อประกอบการจัดทำแผนการตลาดที่มีความสมดุล
- (4.3.2) จัดทำโครงการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวการประสานการท่องเที่ยวกับรูปแบบอื่นๆ และการถ่ายเทนักท่องเที่ยวให้กระจายตัวมากขึ้น
- (4.3.3) รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ตามลักษณะและความสนใจในการท่องเที่ยว ภายในขอบเขตของกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในรายการ
- (4.3.4) โฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพความเป็นจริง ความพร้อม และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายใน และในภูมิภาคเอเซีย และอินโดจีนอย่างมีประสิทธิภาพ
- (4.3.5) ดำรงศึกษา และรวบรวมข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับประเทศและพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักท่องเที่ยว กิจกรรมการใช้จ่าย สังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และประเมินความต้องการของตลาด
- (4.3.6) จัดทำคู่มือการขายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นการแนะนำผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง

(4.3.7) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ รวมทั้งจำแนกตามกลุ่มเชื้อชาติและภูมิภาค

(4.3.8) ประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผู้ควบคุมดูแลพื้นที่ท่องเที่ยว ให้มีทิศทางและแนวทางในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องเหมาะสมร่วมกัน

(4.3.9) ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานระบบบริการนำเที่ยว ด้านการตลาด การจัดบริการก่อนการนำเที่ยวระหว่างการท่องเที่ยวและมีการติดตามหลังการท่องเที่ยว โดยเน้นการให้ความสะดวกปลอดภัย ให้การศึกษารวมชาติและวัฒนธรรม และการควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนในการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดีมีคุณภาพ

(4.3.10) สร้างเครือข่ายการส่งผ่านข้อมูลไปยังแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว เพื่อการประสานงานในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในปริมาณ เวลา ที่เหมาะสมตามขีดความสามารถที่รองรับได้ รวมทั้งให้สามารถกระจายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีศูนย์กลางในการพัฒนาระบบข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศูนย์กลางเครือข่ายในโครงการท่องเที่ยว

(4.3.11) จัดให้มีองค์กรความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศและมัคคุเทศก์ เพื่อการพัฒนาการบริการ การควบคุม ตรวจสอบติดตามและประเมินผล และการสร้างสิ่งจูงใจในรูปแบบรางวัลหรือฉลากรับรอง

(4.3.12) จัดให้มีการสัมมนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อการปรับปรุงการบริการ และพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรในธุรกิจบริการและชุมชนท้องถิ่น

(4.3.13) จัดให้มีกลุ่มคุณภาพในระบบงานของธุรกิจบริการการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์

(4.3.14) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสนใจเฉพาะ การจัดระบบสมาชิก การให้เกียรติคุณนักท่องเที่ยวดีเด่น และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาบริการ

(4.3.15) กำหนดรูปแบบมาตรฐาน และตัวชี้วัดคุณภาพของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์

(5) กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ

(5.1) แนวความคิด โครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือได้ว่าเป็นการจัดตั้งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยวเช่นเดียวกับบริการในการท่องเที่ยว โดยทั่วไป หากแต่การบริการในรูปแบบนี้ จะมีความเข้มงวดในการรักษาสິงแวดล้อมทั้งทาง

ธรรมชาติและสังคม เป็นบริการที่มีการเสริมความสมบูรณ์ในองค์ประกอบต่างๆ ตามปรัชญาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นจึงมักมีขนาดของการพัฒนาในระดับปานกลาง ต่ำ ตามขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานและบริการที่จำเป็น ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พักในระดับโรงแรมจนถึงการตั้งเต็นท์ในพื้นที่ การบริการอาหาร และเครื่องดื่ม โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เท่าที่จำเป็น เช่น น้ำใช้ ไฟฟ้า การขนส่ง การสื่อสาร และการรักษาความปลอดภัย ภายใต้ความเหมาะสมของพื้นที่และการพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการเป็นภารกิจของผู้ให้บริการ เจ้าของหรือผู้ควบคุมดูแลพื้นที่หน่วยงานของรัฐ และในบางพื้นที่ประชาชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเข้าใจถึงขนาดการบริการที่อาจมีจำกัดตามสภาพด้วย

(5.2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(5.2.1) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการเพื่อให้มีอุปทานด้านการบริการการท่องเที่ยวโดยรัฐและเอกชน ที่เพียงพอเหมาะสมตามสภาพความจำเป็นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับที่สามารถให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวตามสมควร ผู้ประกอบการมีรายได้เพียงพอ มีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น โดยให้มีผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้อยที่สุด

(5.2.2) เป้าหมายของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ

- มีบริการโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมเพียงพอ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกแห่งในระยะ 5 ปี
- มีบริการที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ในระยะ 5 ปี และให้ทุกบริการได้มาตรฐานในระยะ 10 ปี

(5.3) แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

(5.3.1) กำหนดประเภท มาตรฐาน และขนาดของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้เป็นแนวทางและข้อกำหนดในการพัฒนา

(5.3.2) ส่งเสริมบริการที่มีคุณภาพ โดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น ISO 9000 เป็นต้น

(5.3.3) วางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้มาตรการด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และทางกฎหมาย โดยภาครัฐจัดให้มีการสนับสนุนส่วนที่เป็นพื้นฐานอย่างเหมาะสมเพียงพอ

(5.3.4) ส่งเสริมการประกอบการที่ปฏิบัติตามแนวทางและข้อกำหนด โดยใช้มาตรการจูงใจที่เหมาะสม เช่น การให้รางวัล การใช้มาตรการทางภาษี และการจัดประกาศบริการที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco-service label หรือ green & brown label)

(5.3.5) สนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(5.3.6) ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วม หรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดบริการการท่องเที่ยว

(5.3.7) สนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนและชุมชนท้องถิ่น โดยการสร้างโอกาสทางกฎหมาย และทางสังคม จัดให้มีการรวมกลุ่ม สนับสนุนด้านเงินทุน และเพิ่มทักษะและขีดความสามารถในการประกอบการ

(6) กลยุทธ์การส่งเสริมการลงทุน

(6.1) แนวความคิด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ปัจจุบันเข้าใจว่า อาจยังให้ผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ แต่สร้างความเชื่อมั่นได้ว่าการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นในสัดส่วนที่สูงกว่าการลงทุน จึงเป็นมาตรการที่สนับสนุนให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กระจายผลตอบแทนสู่ท้องถิ่น หรือสนับสนุนการลงทุนของท้องถิ่นเองมากขึ้น นอกจากนี้การส่งเสริมการลงทุนยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการส่งเสริมและควบคุมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์การส่งเสริมการลงทุนเป็นภารกิจที่รัฐบาลกลาง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมสรรพากร สำนักงานประมาณ หรือสถาบันการเงินของรัฐ จะต้องมีส่วนสนับสนุนอย่างแข็งขัน

(6.2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(6.2.1) วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการลงทุน

- เพื่อสนับสนุนให้การลงทุนด้านบริการมีศักยภาพในการพัฒนาให้มีคุณภาพด้านการบริการ การรักษาสีสิ่งแวดล้อม และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน

- เพื่อสร้างโอกาสในการลงทุนของผู้ประกอบการขนาดเล็กและชุมชนท้องถิ่น ในการประกอบกิจการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้อง

(6.2.2) เป้าหมายของการส่งเสริมการลงทุน มีมาตรการ กองทุน และองค์กรส่งเสริมการลงทุนแก่ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับชาติและท้องถิ่น องค์กร ชุมชน และประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถให้บริการได้ตามสมควร ภายใต้กรอบที่จำกัดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(6.3) แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

(6.3.1) สนับสนุนผู้ประกอบการที่มีการลงทุนได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตรงตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้มาตรการทางด้านภาษี และการสนับสนุนผ่านกลไกของรัฐต่างๆ เพื่อให้การประกอบการได้รับผลตอบแทนตามควร

(6.3.2) จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนโดยองค์กรชุมชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่น

(6.3.3) พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดี มีกระบวนการกระจายรายได้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการประกอบการ เช่น ระบบสหกรณ์ บริษัทร่วมทุน หรืออื่นๆ

(6.3.4) ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

(6.3.5) สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของรัฐ โดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ

(6.3.6) สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและบริการต่างๆ สามารถจัดหามาใช้ได้อย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และในราคาที่เหมาะสม

2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรกโดยตรง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งธรรมชาติที่มีความบริสุทธิ์และไม่จำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน (วิทวัส แก้ววานง, 2541 และ อติรส หงสสาร, 2548) ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงจะต้องพิจารณาถึงการจัดให้มีการสื่อสารความหมายธรรมชาติ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและในระดับลึก ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวและได้รับความพึงพอใจกลับไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม การจัดการท้องถิ่น การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ การจัดการบริหารผลประโยชน์ของชุมชน การประเมินผล และสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความคิดริเริ่ม มีความตื่นตัวในการพัฒนาท้องถิ่น แล้วแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่นนั้น (รัตนา อุจน์จันทร์ และอยุทธิ์ นิสสถา, 2551 และวิทวัส แก้วทะนง, 2541)

2.3.1 หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้

(1) ต้องถือว่าชาวบ้านคือตัวหลัก (main actor) ในการแก้ปัญหาของตนเอง องค์กรภายนอกเป็นเพียงตัวเสริมหรือผู้สนับสนุนเท่านั้น โดยให้ความสำคัญแก่บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในการชักจูงชาวบ้าน

(2) เมื่อชาวบ้านเป็นตัวหลักขึ้นมาแล้ว ก็ให้เขามีโอกาสประเมินตนเองว่าอะไรที่ถือว่าสำเร็จ อะไรล้มเหลว ตามมาตรฐานของชุมชน ซึ่งบางครั้งชาวบ้านอาจมองเห็นตรงกันข้ามกับที่หน่วยงานของรัฐได้ประเมินไว้แล้ว ซึ่งจะทำให้ภาครัฐได้ซึมซับหรือได้เรียนรู้ประสบการณ์ของประชาชนได้

(3) องค์กรภายนอก จะต้องปรับทัศนคติของตนเองให้ยอมรับทัศนคติของประชาชน เพื่อจะได้จับกระแสความคิดของประชาชนได้

(4) กิจกรรมการพัฒนาจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชน กิจกรรมพัฒนาที่นำเสนอต้องสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัฒนธรรมชนบท

(5) หน่วยงานพัฒนาควรจะมีเป้าหมายรวมของประเทศ ให้มีส่วนสนับสนุนเป้าหมายของชุมชน (ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ, 2539 และอติรส หงสตา, 2548)

2.3.2 ยุทธวิธีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีวิธีการ ดังนี้

(1) การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อยกระดับจิตสำนึกและการรับรู้ของประชาชน

(2) การส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนอย่างกว้างขวาง เพื่อนำเอาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปรณรงค์เผยแพร่ต่อไปในวงกว้าง อีกทั้งยังเป็นการร่วมมือกันในการค้นหาปัญหาและหาทางแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

(3) การปฏิบัติร่วมกัน เป็นการยกระดับจิตสำนึกต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ให้ลดน้อยลงเมื่อระยะเวลาผ่านไป (วิทวัส แก้วทะนง, 2541 และอดิรศ หงสตาตร์, 2548)

2.3.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ในการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของตนเองหรือของชุมชน โดยอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด ซึ่งกระบวนการเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
- (2) ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
- (3) การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
- (4) โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากขึ้น
- (5) จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน (ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, 2539 และอดิรศ หงสตาตร์, 2548)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

การประเมินผลนับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการการบริหาร โดยทั่วไป การประเมินผลมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด (สุวิมล ตีรกานันท์, 2544) โดยใช้วิธีการหลายอย่างที่มีหลักเกณฑ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประเมินผลเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงผลการบริหารงานหรือปฏิบัติงานตามโครงการหนึ่งๆ ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ผลของการประเมินจะมีประโยชน์ในการที่จะบอกให้ทราบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วิเชียร สงอักษร, 2538)

2.4.1 ความหมายของการประเมินผล

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2539) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการมุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่านโยบาย แผนงานหรือโครงการ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ข้างต้นหรือไม่ และระดับใด ในขณะที่เยาวดี วิบูลย์ศรี (2542) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการตีความหมาย (interpretation) และการตัดสินคุณค่า (value judgement) จากสิ่งที่วัดได้ การประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนหาสาเหตุประกอบการพิจารณาตัดสินใจว่ากิจกรรมนั้นดีหรือไม่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมประการใด ในขณะที่อิติรส หงสตาตร์ (2548) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการศึกษาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

จากความหมายของการประเมินผลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประเมินผลเป็นเรื่องของการตรวจสอบติดตามผลของการกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยจุดประสงค์ของกิจกรรมเป็นเกณฑ์การพิจารณา การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายของตัวเองโดยเฉพาะเป็นเรื่องๆ ไป โดยมีขั้นตอนสำคัญคือ การวัดผลงานที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมีการแก้ไขปรับปรุงหากพบว่าการปฏิบัติงานและผลงานของการปฏิบัติงานนั้นแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้

2.4.2 รูปแบบของการประเมินผลแบบชิป (CIPP Model)

การประเมินผลรูปแบบนี้นอกจากจะประเมินว่าการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่แล้ว ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบรายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ การประเมินผลแบบนี้จึงเป็นที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นแบบที่เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2531 และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2540)

องค์ประกอบของการประเมินแบบชิป มีดังต่อไปนี้

(1) การประเมินสภาพแวดล้อม (context evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นหาเหตุผลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะระบุถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ ระบุถึงความต้องการและโอกาสต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการคาดการณ์ปัญหาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อได้มีการวิเคราะห์สภาพต่างๆ

ดังกล่าวแล้วอย่างละเอียดจึงจะกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการขึ้น อาจสรุปได้ว่าการประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อการวางแผนการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการนั่นเอง การประเมินสภาพแวดล้อมจำแนกออกได้เป็น 2 วิธี คือ การประเมินตามสถานการณ์ (contingency) และการประเมินตามความสอดคล้อง (congruency)

(2) การประเมินข้อมูลนำเข้า (input evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับการกำหนดถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากร เพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ โดยจะระบุให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลนำเข้าดังนี้

(2.1) สมรรถภาพและความรับผิดชอบของบุคคลและของหน่วยงานที่จะบริหารโครงการ

(2.2) กลยุทธ์หรือยุทธวิธีที่จะทำให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์

(2.3) รูปแบบเฉพาะของข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนยุทธวิธีที่ได้เลือกสรรแล้ว

การประเมินข้อมูลนำเข้าเป็นการประเมินในลักษณะที่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนรายละเอียดอย่างลึกซึ้ง (micro-analysis) ที่มุ่งวิเคราะห์หาข้อมูลที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือการบริหารโครงการ เป็นการประเมินข้อมูลนำเข้าที่ผันแปรไปตามความมากน้อยของโครงการ ในความเปลี่ยนแปลงของโครงการหรือผันแปรตามความสูงต่ำของข้อมูลที่จะนำไปสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของโครงการนั้นๆ การประเมินข้อมูลนำเข้ามักจะเป็นผลมาจากการมีข้อมูลนำเข้าที่เฉพาะเจาะจง เป็นข้อมูลที่ได้รับการเลือกสรรแล้วมาอย่างดี เช่น มีวิธีการดำเนินการที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการปฏิบัติงาน สาขาการบังคับบัญชา บุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอ มีคุณภาพเป็นอย่างดี ซึ่งเชื่อแน่ว่าหากนำไปบริหารโครงการแล้วย่อมจะได้ผลที่ดีอย่างแน่นอน และบรรลุถึงเป้าหมายของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การประเมินกิจกรรมและกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อควบคุมการบริหารโครงการ ผลการประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินการและบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายของการประเมินกระบวนการจำแนกได้ 3 ประการ คือ

(3.1) เพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อการพยากรณ์ความบกพร่องในการดำเนินงานของโครงการ

(3.2) เพื่อเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินโครงการ

(3.3) เพื่อดำเนินไว้ซึ่งการดำเนินโครงการที่เป็นไปด้วยดี

การประเมินกิจกรรมและกระบวนการ จะต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ในการประเมินที่สำคัญ 3 วิธี คือ ประการแรก จะต้องทำการประเมินหรือวิเคราะห์ความเหมาะสมและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ประการที่สอง ต้องทำการประเมินความสามารถในการบริหารโครงการของผู้ดำเนินโครงการ และประการที่สาม จะต้องทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการที่กำหนดขึ้น การประเมินทั้งสามส่วนหรือทั้งสามกลยุทธ์จะสามารถทำให้ทราบได้โดยชัดเจนว่ากระบวนการบริหารโครงการบรรลุประสงค์ของโครงการหรือไม่ หากเกิดความผิดพลาดขึ้น ความผิดพลาดนั้นเกิดจากโครงสร้างรูปแบบของโครงการ หรือเกิดจากการดำเนินโครงการนั้น

(4) การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาตัดสินใจการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งในขณะที่โครงการดำเนินอยู่และเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์มาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้ โดยวิเคราะห์เพื่อทราบว่า โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยเหตุผลใด โดยพิจารณาวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมในโครงการ (context) ข้อมูลนำเข้า (input) หรือทรัพยากร โครงการและกระบวนการ (process) ในการบริหารโครงการ ซึ่งข้อมูลทั้ง 3 ลักษณะได้จากการรวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้โดยละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินโครงการ

2.4.3 ความมุ่งหมายของการประเมินผล

ความมุ่งหมายของการประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการ (จิรพรรณ ธีระพะลิเกะ, 2545 และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2536) ได้แก่

(1) การประเมินผลความเหมาะสมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงาน เป็นการประเมินผลในระหว่างปฏิบัติ หรือในระยะใกล้สิ้นสุดแผนงานหรือโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแผนงาน หรือโครงการและยุทธวิธี

(2) การประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทาง การปรับปรุงวิธีการใช้เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานเมื่อมีสัญญาณการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอนาคต ความต้องการของผู้รับบริการหรือเรื่องประสิทธิภาพและทรัพยากร

(3) การประเมินผลเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สนับสนุนโครงการมักจะมีการกำหนดการประเมินเป็น 2 ช่วง คือ ระยะก่อนการดำเนินการ เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนงานหรือโครงการ กับระยะหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้น เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการ

2.4.4 ประโยชน์และความสำคัญของการประเมินผล

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2535) กล่าวว่า การประเมินผลมีประโยชน์มากมายแต่ที่สำคัญนั้น สามารถสรุปได้ 7 ประการ ดังนี้

- (1) ทำให้ทราบสถานะที่แท้จริงของโครงการหรืองานที่ทำ ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาข้อดีและข้อบกพร่อง
- (2) ช่วยในการวางแผนงานและโครงการต่อไปได้ดีขึ้น
- (3) ทำให้ทราบความสามารถของโครงการหรืองาน ตลอดจนทราบความสามารถพิเศษของการปฏิบัติงานที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน
- (4) ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของโครงการหรืองานที่ทำ
- (5) ทำให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของโครงการหรืองานที่ทำ
- (6) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบสถานการณ์ของโครงการหรืองานที่ทำได้ดีขึ้น จะได้ช่วยกันปรับปรุงแก้ไขได้ดียิ่งขึ้นต่อไป
- (7) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมั่นใจว่า งานหรือโครงการของตนมีผู้ให้ความสนใจความสำคัญของการประเมินผล

อนันต์ เกตุวงศ์ (2537) กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการประเมินผลมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เนื่องจากผลของการประเมินจะไม่ออกมาในทางบวกอย่างเดียว แต่จะมีผลในทางลบด้วย ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งสองลักษณะ ดังนั้นการประเมินและผลของการประเมินจึงมีทั้งความสำคัญและเป็นประโยชน์ คือ ถ้าเป็นผลในทางบวกเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน แนวทางปฏิบัติ ระเบียบกฎเกณฑ์ หลักการ และเทคนิคต่างๆ ทั้งในการบริหารและการปฏิบัติ ระเบียบกฎเกณฑ์ หลักการและเทคนิคต่างๆ ทั้งในการบริหารและการปฏิบัติงานย่อมถือเป็นแนวทางหรือตัวอย่างที่จะนำไปใช้เพื่อขยายผลต่อไปได้และจะทำให้ผลงานหรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานนั้นมีความสำคัญและนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์ แต่ถ้าผลการประเมินออกมาในเชิงลบในลักษณะของปัญหา อุปสรรค และผลงานที่มีปริมาณและคุณภาพต่ำกว่าที่คาดหมาย ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในทางลบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป อันจะส่งผลให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ นอกจากนี้ การประเมินผลยังทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความระมัดระวังและเตรียมพร้อมที่จะทำงานมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ของการประเมินผลที่สามารถกล่าวได้โดยสรุป 3 ประการ ดังนี้

- (1) เพื่อช่วยในการตัดสินใจเชิงนโยบาย (policy decision) โครงการนำร่องที่ได้รับการประเมินว่ามีประโยชน์ หลังจากนั้นจึงนำเสนอเข้ามาเป็นนโยบายขององค์กรต่อไป

(2) เพื่อช่วยในการบริหารงาน (administration decision) ในการบริหารต้องใช้การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การประเมินผลจะช่วยให้ทราบ จุดอ่อน จุดแข็ง ของการดำเนินการ เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการบริหารงานต่อไป

(3) ช่วยในการปฏิบัติงาน (operation decision) การประเมินผลงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่าได้ผลดี ผลเสียอย่างไร ช่วยให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจในการประเมินผล

สตีฟเฟิลบีม อังใน เยาวดี ราชย์กุล วิบูลย์ศรี (2546) ระบุว่า การตัดสินใจนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 4 อย่างคือ

(1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (planning decision) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินสถานะแวดล้อม มีบทบาทสำคัญคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน

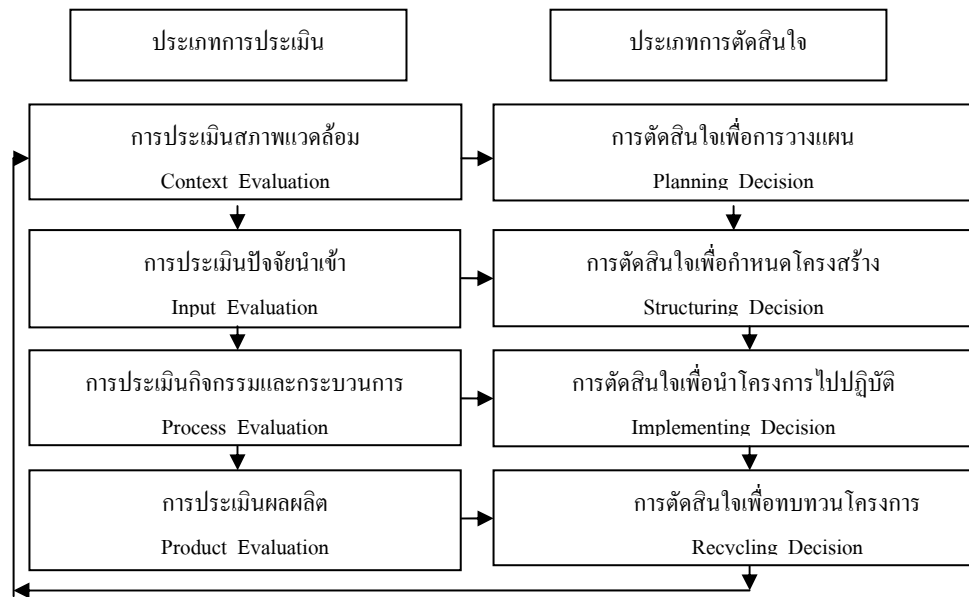
(2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (structuring decision) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินตัวป้อน มีบทบาทสำคัญคือ การกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่างๆ ของโครงการ

(3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (implementing decision) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินกระบวนการ มีบทบาทสำคัญ คือ ควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางการทำงานให้ได้ผลดีที่สุด

(4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (recycling decision) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยผลจากการประเมินที่เกิดขึ้น มีบทบาทหลักคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการยุติ ล้มเลิก หรือขยายโครงการในช่วงเวลาต่อไป

ทุกขั้นตอนของการประเมินมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจ เพราะการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนจะต้องผ่านการประเมินมาก่อน และทุกๆ ขั้นตอนมีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง อีกทั้งผลที่ได้จากการประเมินนอกจากจะใช้ในการตัดสินใจแล้วยังสามารถนำไปตรวจสอบการตัดสินใจในครั้งต่อไปได้ และการประเมินยังได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบภายนอกเข้ามาด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินนี้ จะเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้โครงการแต่ละโครงการมีคุณภาพและเกิดความผิดพลาดน้อยลงได้ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2.1

ภาพประกอบที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามโมเดลของสตัฟเฟิลบีม

ที่มา : เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2546

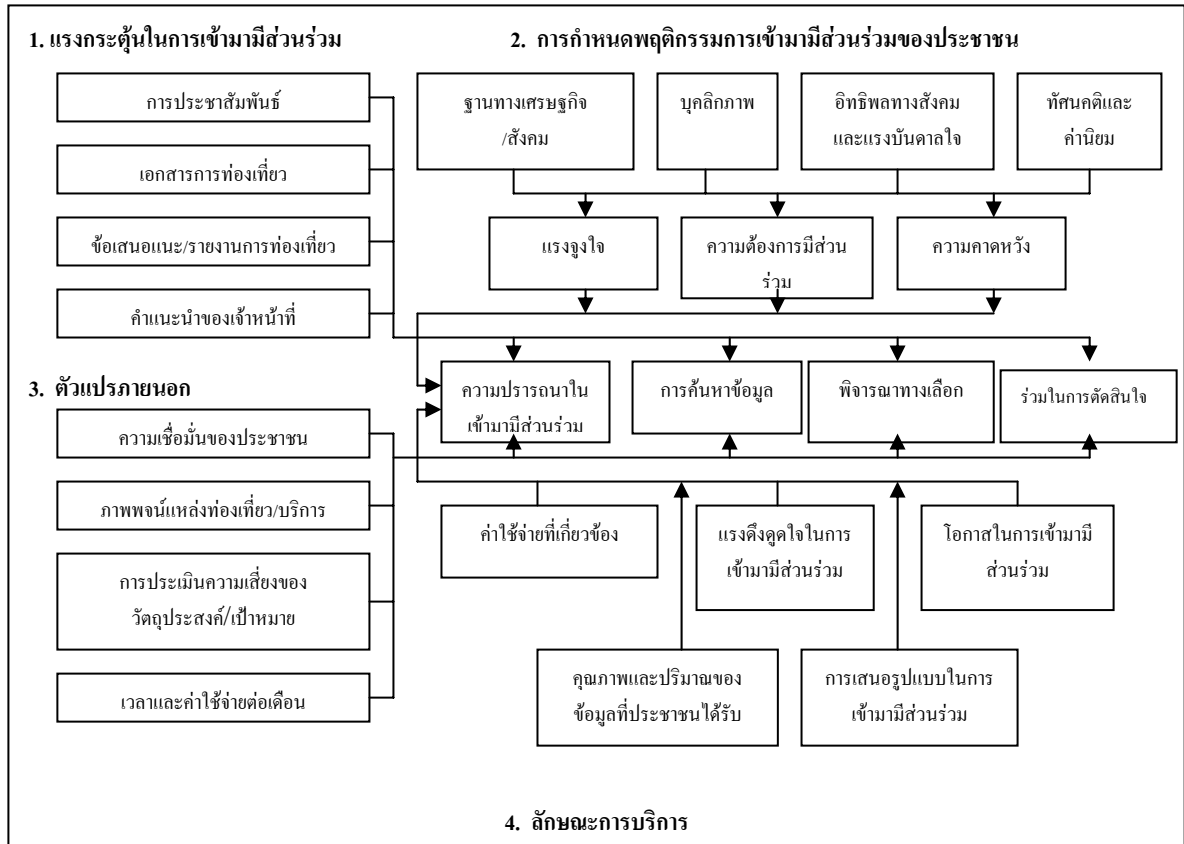
นอกจากนี้ สมอล (Schmoll 1977 อ้างไว้ใน อนุวัฒน์ ผิวอ่อน, 2548) ได้เสนอกรอบแนวคิดของกระบวนการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการท่องเที่ยว ตัวแบบการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีประโยชน์ต่อการอธิบายกระบวนการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งกระบวนการนี้มีข้อกำหนด ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2.2 ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 เป็นการกระตุ้นในการเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การประชาสัมพันธ์ การแจกเอกสารการท่องเที่ยว การให้ข้อเสนอแนะและการรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ ตลอดจนการให้คำแนะนำที่ดีของเจ้าหน้าที่ ก็จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำประชาชนในท้องถิ่นต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

ส่วนที่ 2 เป็นการกำหนดพฤติกรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นต้องมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจและสังคม บุคลิกภาพของประชาชน อิทธิพลทางสังคมและแรงจูงใจ ทัศนคติ ค่านิยม ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และความคาดหวังต่อกิจกรรมต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วม

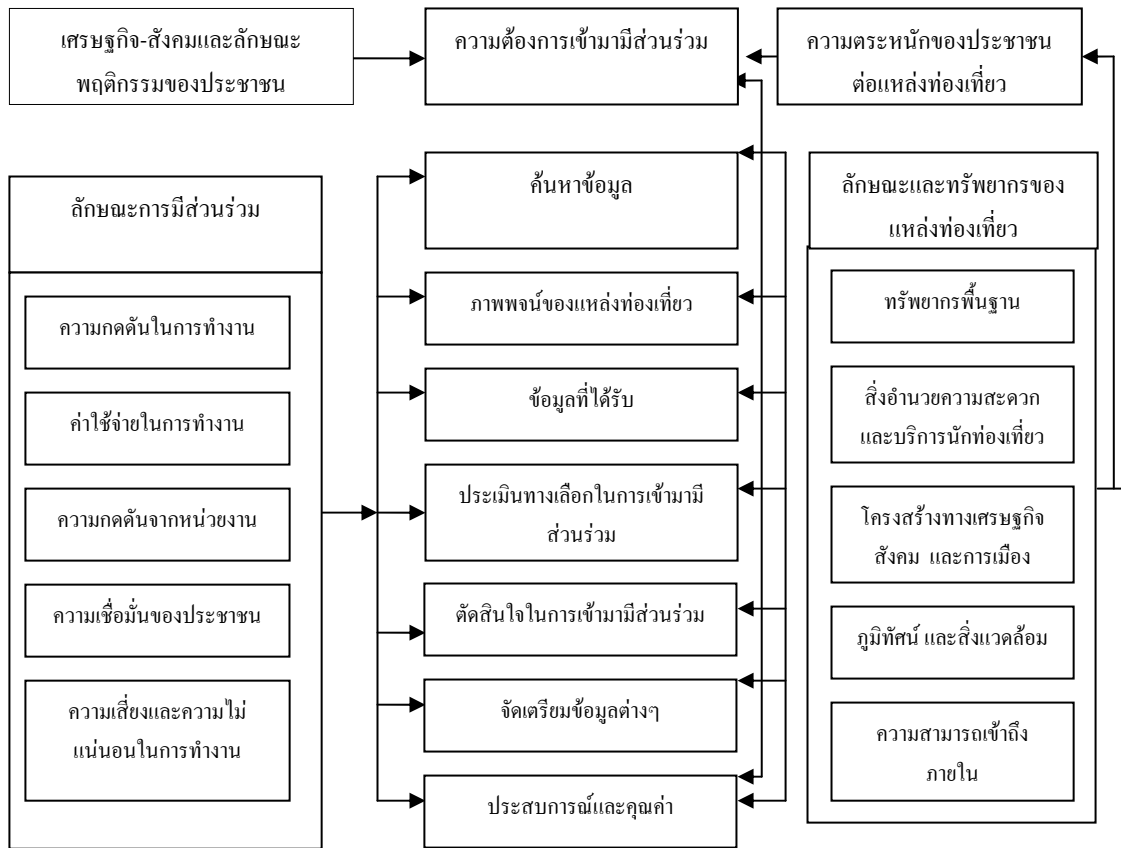
ส่วนที่ 3 เป็นตัวแปรภายนอก ที่จะเข้ามาเป็นตัวแบบกระบวนการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ก็จะเป็นความเชื่อมั่นของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนการประเมินความเสี่ยงของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน อีกทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายก็จะเป็นสิ่งสำคัญ เพราะประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวขึ้นจะต้องมีความพร้อมในการทำงานและต้องได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ส่วนที่ 4 ลักษณะการบริการ ในสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการบริการที่จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นๆ ด้วย อีกทั้งประชาชนในท้องถิ่นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพและมีปริมาณที่เพียงพอและมีประโยชน์ รวมถึงการนำเสนอรูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วมให้ประชาชนได้รับทราบ ตลอดจนการชี้แจงถึงรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในแต่ละเรื่องอย่างโปร่งใส ก็จะทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยที่ทางสถานที่ท่องเที่ยวจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งถ้าสถานที่ท่องเที่ยวใดที่มีความพร้อมก็จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความปรารถนาที่จะค้นหาข้อมูลและเป็นทางเลือกในการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ของทางสถานที่ท่องเที่ยวได้

ภาพประกอบที่ 2.2 ตัวแบบกระบวนการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของสมอลที่มา : อนุวัฒน์ ฝิวอ่อน, 2548

ในขณะที่กรอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของ แมทธิสันและวอลล์ (Mathison and Wall อ้างใน อนุวัฒน์ ฝิวอ่อน, 2548) มีกระบวนการตัดสินใจที่สนับสนุนตัวแบบกระบวนการตัดสินใจ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2.3 โดยที่กระบวนการตัดสินใจที่สนับสนุนตัวแบบของการตัดสินใจ จะเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อมั่นของประชาชนในท้องถิ่น และสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นในแหล่งท่องเที่ยวและการทำงานไม่เสี่ยงกับอันตราย ประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถเข้าถึงได้สะดวกก็จะทำให้ประชาชนเกิดความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยวไว้ อีกทั้งประชาชนสามารถเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานให้กับตัวเอง และการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นประชาชนเองก็จะเกิดความรักและความผูกพันกับแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ภาพประกอบที่ 2.3 กรอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของเมธธิชันและวอล
 ที่มา : อนุวัฒน์ ผิวอ่อน, 2545

จากตัวแบบกระบวนการตัดสินใจเดินทางของสมอล และกรอบการตัดสินใจของเมธธิชันและวอล จะเห็นได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น ทางแหล่งท่องเที่ยวเองต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และแหล่งท่องเที่ยวเองจะต้องรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวไว้เพื่อจะได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนที่จะเข้ามาทำงาน รวมถึงการให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แน่นอนของงานหรือกิจกรรมที่ทำอยู่ และที่สำคัญคือความปลอดภัยก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ประชาชนตระหนักถึง นอกจากนี้ในการเปิดเวทีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการนั้น เวลาถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะผู้ทำงานได้จะต้องมีเวลาที่มากพอ พร้อมทั้งมีใจรักในงานบริการ อีกทั้งทางสถานที่ท่องเที่ยวเองก็ต้องจัดเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนมีความสะดวกในการทำงานด้วย ซึ่งจากแนวคิดทั้งสองข้างต้นนี้สามารถจะนำไปประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดและตัวชี้วัดในการวิจัยต่อไป

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น พบว่ามีงานวิจัยที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ดังต่อไปนี้

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ธฤตวรรณ นนทพุทธ (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงในพื้นที่ และชุมชนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนารท่องเที่ยวเพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการท่องเที่ยวและสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร และการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ

มานพ เล่าห์ประเสริฐ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่าอุทยานแห่งชาติมีรูปแบบเป็นธรรมชาติมากที่สุด การพัฒนาใดๆ จะต้องไม่มากเกินไปและไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้เอกชนเข้ามาดำเนินกิจการในอุทยานแห่งชาติ

อภิรมย์ พรหมจรรยา (2544) ได้ทำการวิจัย เรื่องการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดภูเก็ต พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการให้ความรู้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้องมีความชัดเจนในแนวความคิด กำจำกัดความ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ เช่น สถาบันการศึกษา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ และผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว ส่วน สมชาย สนั่นเมือง (2541) ได้ทำการวิจัย เรื่องชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนา และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสอดคล้องและเกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ทุกฝ่าย ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชน ผู้รับผิดชอบและดำเนินการพัฒนา ซึ่งทั้ง 3 ฝ่ายนี้ต่างมองและคาดหวังต่างกัน คือ

(1) สิ่งที่น่าทึ่งที่ชาวคาดหวังจะได้เห็น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ วิธีการดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น และการได้มีส่วนสัมผัสกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ ตลอดจนความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความร่มรื่นของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น

(2) สิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นคาดหวังนั้นคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแต่ละชุมชนอาจมีความคาดหวังและค่านิยมที่แตกต่างกันไปจากนักท่องเที่ยวเล็กน้อยหรือตรงกันข้าม ทั้งนี้ประชาชนในท้องถิ่นอาจมีแนวโน้มความต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาที่ทันสมัยไปจากเดิม และสิ่งที่ประชาชนในชุมชนคาดหวังจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ การได้มีที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้น ได้อาศัยและดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี เกิดความภาคภูมิใจต่อชุมชนของตนเอง และได้รับประโยชน์อื่นๆ ร่วมกับนักท่องเที่ยว

(3) สิ่งที่ได้รับผิดชอบและดำเนินการพัฒนาคาดหวัง คือ สามารถแบ่งโครงการพัฒนาออกเป็นขั้นตอนได้โดยง่าย ทั้งนี้ต้องเป็นโครงการที่ไม่ขัดแย้งกับหน่วยงานอื่นหรือประชาชนในชุมชน ได้รับความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรและบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของประเทศหรือท้องถิ่น

นนทโชติ ชัยรัตน์ และคณะ (2545) ได้จัดทำโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่ป่าดงนาทาม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวป่าดงนาทามที่ผ่านมาไม่ได้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เป็นเพียงการท่องเที่ยวแบบเดินป่าเท่านั้น เพราะการท่องเที่ยวป่าดงนาทามไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับมัคคุเทศก์ ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้านในชุมชน และชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การจัดการ การกำหนดรูปแบบการกำหนดเส้นทาง การกำหนดกฎกติกา มีเฉพาะผู้นำทางการของชุมชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกสภาตำบล และเยาวชนในหมู่บ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะของมัคคุเทศก์ ภายใต้การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวของสภาตำบลร่วมกับคณะผู้จัดการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง แต่หลังจากที่โครงการฯ ร่วมกับชุมชนทำให้สมาชิกได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการที่แท้จริงนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ด้วยการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลาย สร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและการกระจายรายได้ให้กับชุมชนอย่างเป็นธรรม

มานิตย์ มณีธรรม และคณะ (2545) ได้จัดทำโครงการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านชาวเขาตามโครงการเงินกู้ OECF จังหวัดเชียงราย กรณีศึกษา บ้านจื่อ ตำบลห้วยชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาชาวบ้านมีความพร้อมในการดำเนินงานทุกด้าน ทั้งการจัดรายการท่องเที่ยว การบริการที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ชุมชนมีทัศนคติด้านบวกกับการดำเนินงานตามโครงการและให้ความคิดเห็นว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีผลถึงความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พนมวรรณ อยู่ดี และคณะ (2543) ได้จัดทำโครงการวิจัยทางเลือกและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในจังหวัดเชียงราย (ระยะที่ 1) พบว่า มีแนวนโยบายที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้หลายรูปแบบซึ่งสามารถพัฒนาแนวทางในการบริหารจัดการ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วม และพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารได้ และปัจจุบันชุมชนมีกิจกรรมพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพพื้นบ้าน วิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นชุมชนที่ตั้งของประวัติศาสตร์ ชุมชนมีความสนใจที่จะร่วมพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แต่สมาชิกในชุมชนยังขาดความเข้าใจในหลักการ วิธีการจัดการบริหาร ตลอดจนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สุริยา ยีขุน (2537) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีสะเกษ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว พบว่า ระดับการศึกษา จำนวนที่ดิน ที่ทำกิน ประเภทการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนและการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดรูปแบบป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยด้านอื่นๆ พบว่า การได้รับข่าวสารความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชน และปัจจัยภายนอกอื่นๆ เช่น การสนิทสนมกับพระสงฆ์ การเกรงใจต่อกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน การสนใจนโยบายของรัฐด้านป่าไม้ และการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สัญญา สุติพันธ์วิหาร (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหา มลพิษทางน้ำจากชุมชน : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองภูเก็ต พบว่า กิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วม ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมการแยกเศษอาหาร คิดเป็นร้อยละ 95.2 กิจกรรมทิ้งขยะลงถังและ การใช้น้ำอย่างประหยัด ร้อยละ 92.3 และ 85.7 ตามลำดับ กิจกรรมการทำความสะอาดแหล่งน้ำ ประชาชนมีส่วนร่วม ร้อยละ 26.2 ระดับความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด คือ การจ่ายเงินค่าบำบัดน้ำเสียร้อยละ 78.6 รองลงมาคือ ขั้นตอนการแสดงความคิดเห็นร้อยละ 63.5 ส่วนขั้นตอนการบริจาควัสดุ ขั้นตอนการเป็นกรรมการและการประเมินผลประชาชนมีความ ต้องการการมีส่วนร่วมน้อย

สุนันทา นิลเพชร (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวประมงชายฝั่งทะเลจังหวัดกระบี่และตรัง พบว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรเกิดจากความเดือดร้อนในการทำมาหากินเนื่องจากการ ทำลายทรัพยากรชายฝั่งจากการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย การทำลายป่าชายเลนโดยการเผา ถ่าน การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล ชาวบ้านจึงรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนได้แก่ (1) การรู้และเข้าใจปัญหา สาเหตุ เป้าหมายและวิธีการทำงาน (2) กระบวนการ เรียนรู้ของประชาชน (3) องค์กรชุมชนและ (4) การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากหลายฝ่าย ทำให้ เกิดความร่วมมือและการประสานงานร่วมกันของหลายภาคีในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

วิทวัส แก้วทะนง (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำในด้านการเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล โดยเพศหญิงเป็นผู้เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ชาย อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการในด้านการจำแนก กิจกรรม การร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็นและร่วมชักชวนประชาชนในพื้นที่ ระดับ การศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรในด้านการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ อาชีพมี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรด้านการกำหนดกิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วม ปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ร่วมประชุม ร่วมเผยแพร่ข่าวสาร ร่วมชักชวน ร่วมประสานงาน ร่วม อำนาจความสะดวก และเป็นผู้นำ การถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากร ใน ด้านการกำหนดกิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมประเมินผล และการร่วมกำหนด กิจกรรมใหม่

วิวัฒน์ ภู่อะนองศรี (2537) การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดปัตตานี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านความคิด ด้านร่วมในการตัดสินใจ ด้านปฏิบัติกิจกรรม และด้านติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิงทั้ง 4 ด้าน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโดยใช้แบบจำลองชิป

สุวัฒน์ แก้วศรีสุข (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตการรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา โดยใช้แบบจำลองชิป พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา เป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์ การเดินทางพบว่าเส้นทางทั้งสองข้างมีความสวยงาม ด้านความปลอดภัยเมื่อทำกิจกรรมในพื้นที่มีระดับการประเมินที่สูงที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคลากรมีความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่ามีบ้านพักเพียงพอ มีระดับการประเมินที่สูงที่สุด ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มากและกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่อนุรักษ์ธรรมชาติได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านกระบวนการ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมนี้นักท่องเที่ยวประเมินในระดับที่ดีมาก ส่วนทางขั้นตอนในการทำกิจกรรมและการประเมินผลกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก เจ้าหน้าที่ที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว ด้านการประเมินผล พบว่า นักท่องเที่ยวมีการประเมินผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก โดยพบว่าด้านการได้รับความรู้ และทัศนคติของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีการประเมินอยู่ในระดับที่มาก ส่วนทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก พบว่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ได้สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

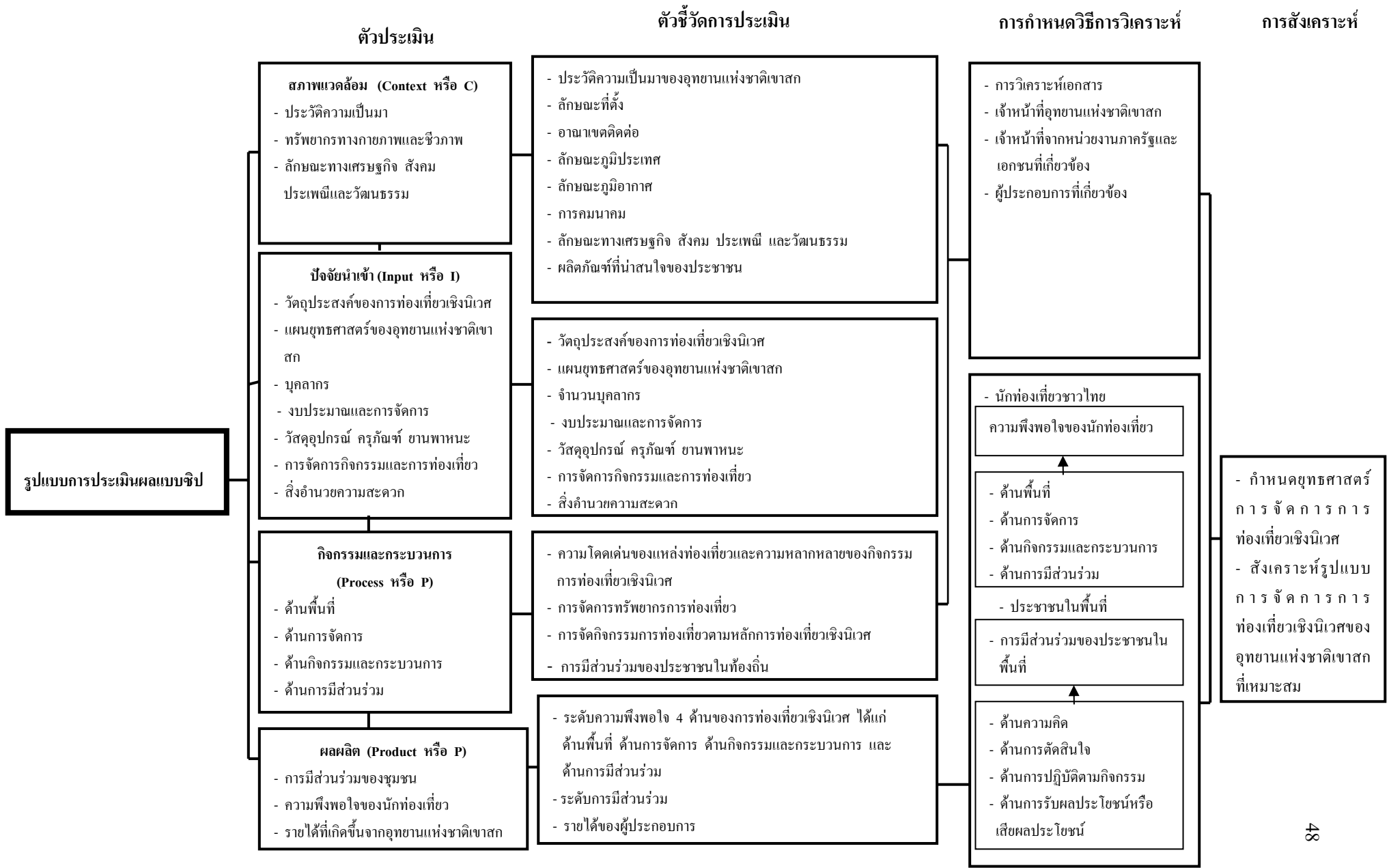
อดิสรส หงสสาร (2548) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเจ้าไหม จังหวัดตรัง โดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปนั้นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเจ้าไหมเป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ และมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะปะการังและพะยูน ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเจ้าไหมและวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องกับระบบนิเวศ ส่วนทางด้านบุคลากร งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และวัสดุ

อุปกรณ์ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ในปัจจุบันมีอยู่ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน ส่วนความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วม ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า ด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติเจ้าไหมมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ส่วนด้านการจัดการ พบว่า อุทยานแห่งชาติเจ้าไหมมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า อุทยานแห่งชาติเจ้าไหมมีการจัดการ คือ มีป้ายแนะนำการปฏิบัติ ห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการคิดตัดสินใจกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านผลผลิต พบว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2.4 ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการประเมินผลแบบซิปซึ่งจะทำการประเมิน 4 ด้าน ด้วยกันคือ (1) ด้านสภาพแวดล้อม จะทำการประเมินในเรื่องประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติเขาสก ทรัพยากรทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประกอบด้วย ระยะเวลาการจัดตั้งและลักษณะที่ตั้ง อาณาเขตติดต่อ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ และลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (2) ด้านปัจจัยนำเข้า จะทำการประเมินในเรื่องนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ บุคลากร งบประมาณและการจัดการ เจตนาารมณ์ของประชาชน กิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประกอบด้วย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก จำนวนบุคลากรและคุณสมบัติ แผนงบประมาณและสัดส่วนงบประมาณที่สำคัญ การวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การจัดระบบข้อมูลข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และประเภทของกิจกรรมทางธรรมชาติวัฒนธรรมและการศึกษา (3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ จะทำการประเมินในส่วนของด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประกอบด้วย ความหลากหลายของระบบนิเวศและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความสมบูรณ์ของธรรมชาติและความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้

ประชาชนในท้องถิ่นหารายได้จากการท่องเที่ยว และประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (4) ด้านผลผลิต จะทำการประเมินในเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และรายได้ที่เกิดขึ้นจากอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประกอบด้วย ระดับความพึงพอใจ 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม และรายได้ของผู้ประกอบการและสัดส่วนของรายได้ หลังจากได้ตัวชี้วัดการประเมินครบทั้ง 4 ด้านแล้วทำการกำหนดวิธีการวิจัยและวิเคราะห์ โดยด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกิจกรรมและกระบวนการ นั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ในส่วนด้านผลผลิต จะทำการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยกำหนดประเด็นออกเป็น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม และทำการศึกษาประชาชนในพื้นที่ โดยจะวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ใน 4 ประเด็น คือ ด้านความคิด ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติตาม กิจกรรม และด้านการรับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์ หลังจากทำการศึกษาและวิเคราะห์ครบทั้ง 4 ด้าน แล้วจะทำการสังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปกำหนดเป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่เหมาะสมในลำดับต่อไป

ภาพประกอบที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่มีวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 3.1 คือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) ประชาชนทั่วไป ใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 (อุทษ์ นิสสกา, 2547) ของจำนวนประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากโดยเขียนชื่อประชากรลงในฉลากแต่ละใบ จากนั้นนำใส่ภาชนะเขย่าให้ปะปนกันแล้วจึงหยิบเลือกขึ้นทีละใบจนได้ครบจำนวนที่ต้องการ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) เพราะประชาชนส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ศาสนา รายได้ การศึกษา เป็นต้น (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549)

(2) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) โดยเป็นข้าราชการประจำของอุทยานฯ จำนวน 1 คน เนื่องจากมีข้าราชการประจำน้อย ส่วนลูกจ้างประจำตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่าไม้และพนักงานราชการซึ่งมีจำนวนแต่ละส่วนหลายคน ได้กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 15 และร้อยละ 5 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นไปตามเกณฑ์ของบุญธรรม จิตต์อนันต์ (2546)

(3) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ กำนันตำบลคลองศก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) โดยเลือกเฉพาะตัวแทนกลุ่มละ 1 คน

(4) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าของร้านอาหาร เจ้าของร้านขายของที่ระลึก เจ้าของบริษัทนำเที่ยว ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ส่วนมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ใช้การกำหนดขนาด

ตัวอย่างร้อยละ 5 ของจำนวนประชากร (อายุ 15 ปีขึ้นไป, 2547) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) และ

(5) นักท่องเที่ยวชาวไทย ใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 0.5 ของจำนวนประชากร (อายุ 15 ปีขึ้นไป, 2547) โดยใช้จำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2548 เป็นฐานในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง จึงมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่ใกล้เคียงกัน จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538)

ตารางที่ 3.1 ประชากรตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)	วิธีการสุ่มหรือคัดเลือก
1. ประชาชนทั่วไป - ประชาชนทั่วไปในอุทยานแห่งชาติเขาสก	1,290	65	สุ่มตัวอย่างแบบง่าย*
2. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก - ข้าราชการ	3	1	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง*
- ลูกจ้างประจำตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่าไม้	17	3	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
- พนักงานราชการ	69	4	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
3. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง			
3.1 กำนันตำบลคลองสก	1	1	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
3.2 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6	1	1	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
3.3 นายกองค้การบริหารส่วนตำบล	1	1	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร (คน)	จำนวน ตัวอย่าง (คน)	วิธีการสุ่มหรือคัดเลือก
4. ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง			
4.1 เจ้าของร้านอาหาร	1	1	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
4.2 เจ้าของร้านขายของที่ระลึก	1	1	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
4.3 เจ้าของบริษัทนำเที่ยว	2	2	เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง
4.4 มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	100	5	สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก*
5. นักท่องเที่ยวชาวไทย	16,270	80	สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ*
รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17,757	165	

หมายเหตุ : * คำนวณในภาคผนวก 1

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) หลังจากนั้นดำเนินการขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับทางกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ภาคผนวก 2) และลงไปทำการศึกษาพื้นที่ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ทำการสอบถามประชาชนทั่วไปในอุทยานแห่งชาติเขาสกและนักท่องเที่ยวชาวไทย และใช้แบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้างที่เตรียมไว้เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำเนิดตำบลคลองสก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 และผู้ประกอบการ จากนั้นตรวจสอบแบบสอบถามในเรื่องของความถูกต้องและความสมบูรณ์ เมื่อตรวจสอบเสร็จจึงนำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ ที่เป็นการวิเคราะห์ทั้งทางด้านปริมาณ (quantitative analysis) และเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) ควบคู่กัน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

(1) แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลทฤษฎี และตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็นชนิดและรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

(1.1) แบบสอบถามสำหรับประชาชน (ภาคผนวก 3) เป็นแบบสอบถาม สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของอุทยานแห่งชาติเขาสก และ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ

(1.2) แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก 4) ซึ่งแบบสอบถาม สำหรับนักท่องเที่ยวโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยาน แห่งชาติเขาสก

(2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ขึ้นมา และ แบบสัมภาษณ์เหล่านี้เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured questionnaire) โดยผู้วิจัยกำหนด กรอบประเด็นคำถามไว้อย่างกว้างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็นแบบ สัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (ภาคผนวก 5) และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ (ภาคผนวก 6)

3.4 การทดสอบแบบสอบถาม

การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการ ทดสอบ ดังนี้

(1) การหาความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี ทางของข้อมูลทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความ เที่ยงตรงของเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

(2) การหาความเชื่อมั่น (reliability) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงจากอาจารย์และกรรมการที่ปรึกษาแล้วไปทำการทดสอบก่อนปฏิบัติจริง (try out) โดยการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ทำการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 15 คน และประชาชนทั่วไปจำนวน 15 คน แล้วพิจารณาความยากง่าย ของคำถามการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นมาวัดความเชื่อมั่นของข้อคำถามที่มีมาตรวัดแบบมาตราส่วน (rating scale) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's alpha - coefficient) ที่ยอมรับกันว่าจะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 และบุญธรรม จิตต์อนันต์, 2546) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

โดยกำหนดให้ α หมายถึง สัมประสิทธิ์ค่าความเชื่อมั่นหรือค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
n หมายถึง จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนของคำถามแต่ละข้อ

S_t^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งหมด

การวิเคราะห์เกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ที่มีค่าตั้งแต่ -1.00 ถึง +1.00 โดยค่าความเชื่อมั่นที่ดีควรจะเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 และบุญธรรม จิตต์อนันต์, 2546) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่าแบบสอบถามประชาชนมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.95 และแบบสอบถามนักท่องเที่ยวมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.86 (ภาคผนวก 7) แสดงว่าแบบสอบถามทั้ง 2 ส่วนนี้มีค่าความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถนำไปใช้สัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลต่อไปได้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window (Statistical Package for Social Sciences for Window) และโปรแกรม Eviews ได้แก่

(1.1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (กัลยา วานิชย์ บัญญา, 2548)

(1.2) การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

- 4 คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
- 3 คือ มีส่วนร่วมมาก หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอแต่อาจขาดอยู่บ้างบางครั้ง
- 2 คือ มีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างแล้วแต่โอกาสและความสะดวก
- 1 คือ มีส่วนร่วมน้อย หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างเล็กน้อย

โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าตามแนวคิดของเบส (Best, 1977 อ้างในอติรส หงสตาตร์, 2548) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.68-4.00	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจสูง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.34-2.67	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0-1.33	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจต่ำ

(1.3) การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ซึ่งกำหนดประเด็นปัญหาไว้ 9 ข้อ และให้ประชาชนเรียงลำดับความสำคัญโดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(1.4) การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสก สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีค่าของระดับความหมาย ดังนี้

- 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าตามแนวคิดของเบส (Best, 1977 อ้างในอติรส หงสตาตร์, 2548) ตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ (1.3)

(1.5) การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิท (logit model) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งแบบจำลองโลจิท เป็นแบบจำลองที่ตัวแปรตามมีค่าไม่ต่อเนื่อง โดยตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองโล

จิตนั้นมีค่าเป็น 0 หรือ 1 เท่านั้น โดยที่ 1 นั้น หมายถึงกรณีที่มีส่วนร่วม และ 0 ใช้กับกรณีที่มี "ไม่มีส่วนร่วม" ซึ่งสมการลักษณะดังกล่าวนี้ บางครั้งเรียกฟังก์ชันจำแนกประเภท (discriminate function) และเมื่อค่าจะประมาณของตัวแปรตามจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 บางครั้งจึงมีผู้นิยมเรียกว่าฟังก์ชันของความน่าจะเป็น (probability function) (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2529 และอรรถ นิศสภา, 2547) โดยแบบจำลองของโลจิต มีรูปแบบดังนี้

$$P_i = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} \text{ และ } Z_i = f(X_i)$$

โดยที่

P_i แทน ความน่าจะเป็นของแต่ละบุคคลที่มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม

Z_i แทน ตัวแปรตามไม่ต่อเนื่องซึ่งถูกกำหนดโดยตัวแปรอิสระ

X_i แทน ตัวแปรอิสระที่มีลักษณะเช่นเดียวกับตัวแปรอิสระในแบบจำลองสมการถดถอยทั่วไป ซึ่งอาจมีตัวแปรเดียวหรือหลายตัวแปรก็ได้

e แทน ค่าลอกการีธึมฐานธรรมชาติ ซึ่งมีค่าประมาณ 2.718

เมื่อ $Z_i = f(X_i)$

และ $Z_i = a_0 + a_1 \text{ Age} + a_2 \text{ Inc} + a_3 \text{ Edu} + a_4 \text{ Sex} + a_5 \text{ Occ} + a_6 \text{ Use} + \varepsilon_i$

โดยที่

Z_i แทน ตัวแปรไม่ต่อเนื่องที่แสดงถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ถ้า $Z_i = 1$ แทนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป
(คะแนน 1.34-4.00)

$Z_i = 0$ แทนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ระดับต่ำกว่าปานกลางลงมา (คะแนน 1.33-0)

Age แทน อายุของประชากร (ปี)

Inc แทน รายได้ต่อเดือนของประชาชน (บาทต่อเดือน)

Edu แทน ระดับการศึกษาของประชาชน (จำนวนปีที่เรียนในระบบการศึกษาของไทย)

Sex แทน เพศของประชากร (เพศหญิง = 0 เพศชาย = 1)

Occ แทน อาชีพของประชากร (ไม่มีอาชีพ = 0 มีอาชีพ = 1)

Use แทน ระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสก (ไม่มี = 0 เล็กน้อย = 1
ปานกลาง = 2 ค่อนข้างสูง = 3 และสูงมาก = 4)

ε_i แทน ความแปรปรวน (error)

$a_0, a_1, a_2, a_3, a_4, a_5$ และ a_6 แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ประมาณการขึ้นมา (estimated coefficients)

การคาดการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามในแบบทดลองโลจิทของการวิจัยครั้งนี้ คือ

a_0 แทน จุดตัดบนแกน Z ซึ่งอาจจะเป็นบวก (+) หรือลบ (-) ก็ได้

a_1 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากประชาชนอายุมากจะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น

a_2 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อรายได้ต่อเดือนของประชาชนมากจะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น

a_3 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อประชาชนมีการศึกษามากจะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น

a_4 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวกหรือลบ ($\pm$) ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมที่แปรผันหรือผกผันกับเพศของประชาชน

a_5 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากการมีอาชีพของประชาชนจะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น

a_6 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากการที่ประชาชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากจะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

ในการประมาณการแบบจำลองโลจิทในลักษณะนี้นั้น วิธีการประมาณการที่เหมาะสม คือ วิธีการประมาณแบบความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation หรือ MLE) (Pindyck and Rubinfeld, 1976 and Pomeroy, 2007)

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ โดยในการวิเคราะห์จะใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป ซึ่งจะทำการประเมินด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลและตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) จากแหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและระหว่างเชื่อถือได้ โดยทำการจำแนกชนิดข้อมูลหรือประเภทข้อมูลในเหตุการณ์หนึ่งๆ ตามกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและพยายามหาคำตอบให้ครอบคลุมว่า ใครทำอะไร ที่ไหน กับใคร เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม และหลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป (สุภางค์ จันทวานิช, 2540, 2543 และองอาจ นัยพัฒน์, 2548)

บทที่ 4

พื้นที่วิจัยและการประเมินผลด้านสภาพแวดล้อม

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้นจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทของพื้นที่วิจัยที่ถือเป็นสภาพแวดล้อมในชิปโมเดล ซึ่งได้แก่ ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติเขาสก ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ และลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก วัตถุประสงค์ของการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมเหล่านี้เพื่อนำไปสู่การประเมินในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิตในลำดับต่อไป ซึ่งผลจากการประเมินผลด้านสภาพแวดล้อม มีดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติเขาสก

อุทยานแห่งชาติเขาสก ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอพนมและอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสภาพพื้นที่เป็นป่าธรรมชาติอันกว้างใหญ่ปกคลุมไปด้วยป่าดิบชื้นครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งหมดของเขตอุทยานแห่งชาติประกอบไปด้วยพรรณไม้และสัตว์ป่านานาชนิด ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงต่ำสลับซับซ้อน พื้นที่ราบมีน้อย พื้นที่ส่วนหนึ่งด้านทิศเหนือบริเวณคลองพะแสงเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการก่อสร้างเขื่อนรัชชประภา (เขื่อนหาลาน) อุทยานแห่งชาติเขาสกมีเนื้อที่ประมาณ 461,713 ไร่ หรือ 738.74 ตารางกิโลเมตร

เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2519 นายอรรถ โสโน ป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานีและนายธานี ภมรนิยม ป่าไม้จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รายงานว่า จากการสำรวจสภาพภูมิประเทศและสภาพป่าโดยเครื่องบินว่า พื้นที่ป่าโครงการไม้กระยาเลยคลองพะแสง-คลองหีบ เกือบทั้งหมดเป็นภูเขาสลับซับซ้อนตั้งอยู่กึ่งกลางคาบสมุทรอินโดจีนจึงได้รับอิทธิพลลมมรสุมทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามันทำให้มีฝนตกชุกตลอดปี โดยเฉพาะป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสกซึ่งเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำตกสวยงามหลายแห่ง อันเป็นต้นน้ำของแม่น้ำตาปี มีสัตว์ป่าชุกชุม อีกทั้งไม่เคยผ่านการทำไม้มาก่อน จึงมีข้อเสนอแนะว่าน่าจะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ กองอุทยานแห่งชาติจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการสำรวจตามคำสั่งกรมป่าไม้ ที่ 1659/2519 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2519 แต่ได้รับรายงานว่ามีผู้ก่อการร้ายปฏิบัติการอยู่ในท้องที่ป่าแห่งนี้ จึงต้องระงับการสำรวจไว้ชั่วคราวจนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายสู่ภาวะปกติแล้ว ต่อมากองอุทยานแห่งชาติได้ส่ง นายวัลลภ สุคนธ์

นักวิชาการป่าไม้ 4 ออกไปดำเนินการสำรวจหาข้อมูลอีกครั้งหนึ่งตามคำสั่งกรมป่าไม้ ที่ 345/2521 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2521 ปรากฏว่า ป่าดังกล่าวมีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม มีจุดเด่นต่างๆ เช่น พันธุ์ไม้ที่หายาก น้ำตก ถ้ำ หน้าผา อีกทั้งสภาพป่ายังคงอุดมสมบูรณ์ เห็นควรดำเนินการยกเลิกสัมปทานป่าโครงการแห่งนี้แล้วจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเพื่อจะได้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไป อันจะเป็นประโยชน์ในการท่องเที่ยวและการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

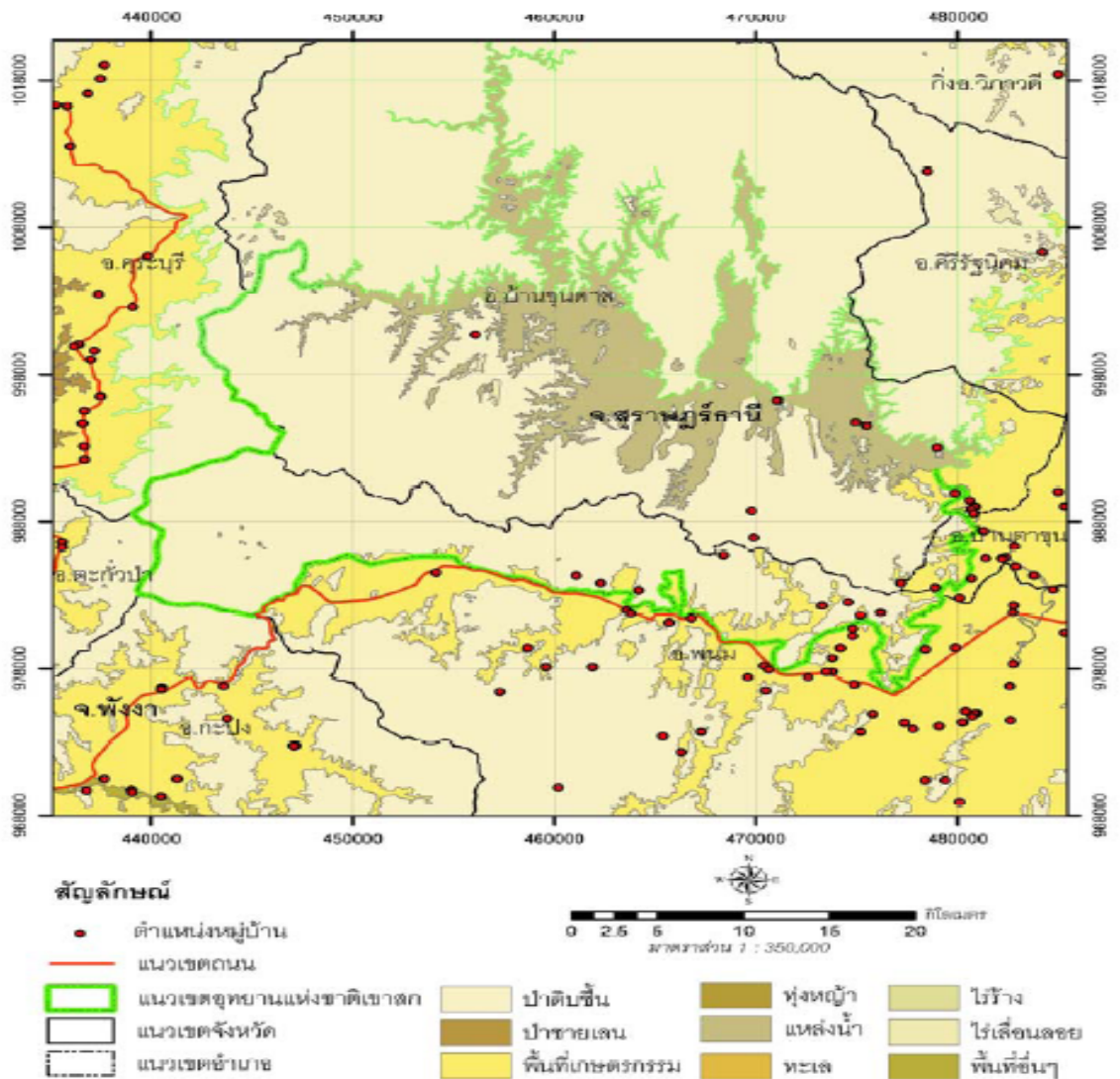
หลังจากนั้นกองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ และมีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2521 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2521 เห็นชอบให้จัดป่าแห่งนี้เป็นอุทยานแห่งชาติ แต่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ผู้รับสัมปทานทำไม้ของป่าโครงการแห่งนี้ขอป่าไม้ที่ดำเนินการตัดแล้วออกก่อนจึงจัดตั้งอุทยานแห่งชาติในภายหลัง ทำให้ต้องชะลอไว้ จนกระทั่งคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2522 เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2522 ให้กรมป่าไม้ดำเนินการประกาศหรือออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้พื้นที่ต่างๆ เป็นอุทยานแห่งชาติโดยเร่งด่วน โดยมีต้องคำนึงถึงเรื่องการทำไม้ตามสัมปทาน เพราะเป็นนโยบายของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ที่ต้องการสงวนป่าไม้ไว้โดยการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ดังนั้นกองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้จึงดำเนินการจัดตั้งป่าแห่งนี้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าคลองหิยและคลองพะแสง ในท้องที่ตำบลไกรสร ตำบลเขาพัง ตำบลพะแสง อำเภอบ้านตาขุน และตำบลคลองสก ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื้อที่ประมาณ 403,450 ไร่ หรือ 645.52 ตารางกิโลเมตร เป็นอุทยานแห่งชาติ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 197 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2523 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 22 ของประเทศ ต่อมามีการปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติหลายครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2526 มีการเพิกถอนพื้นที่ประมาณ 4,887 ไร่ บริเวณน้ำท่วมและห้วยงาน เนื่องจากมีการก่อสร้างเขื่อนรัชชประภา และมีการผนวกพื้นที่บริเวณพื้นที่น้ำท่วมที่เพิกถอนจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสงบางส่วน มีเนื้อที่ประมาณ 49,875 ไร่ และในปี พ.ศ. 2535 มีการวัดปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติให้ถูกต้อง เนื่องจากเหลื่อมล้ำกับเขตสหกรณ์พนม ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินป่าคลองหิยและคลองพะแสง ในท้องที่ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอกีรีรัฐนิคม ตำบลไกรสร ตำบลเขาพัง ตำบลพะแสง อำเภอบ้านตาขุน ตำบลคลองสก ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 32 ก ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2537 รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 461,712.50 ไร่ หรือ 738.74 ตารางกิโลเมตร (นิรนาม, ม.ป.ป. และอุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550)

4.2 ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ

4.2.1 อาณาเขตติดต่อ

อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอาณาเขต ดังแสดงในภาพประกอบ 4.1 ดังนี้

- ทิศเหนือ   จุดอำเภอคีรีรัฐนิคม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา
- ทิศใต้   จุดที่ดินของนิคมสหกรณ์พนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ทิศตะวันออก   จุดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสงและเขื่อนรัชชประภา
- ทิศตะวันตก   จุดอุทยานแห่งชาติศรีพังงา (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549)

ภาพประกอบ 4.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาณาเขตติดต่อ

ที่มา : อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550

4.2.2 ลักษณะที่ตั้ง

อุทยานแห่งชาติเขาสก อยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 08 องศา 50 ลิปดา 43 พิลิปดา - 09 องศา 17 ลิปดา 24 พิลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 98 องศา 30 ลิปดา 44 พิลิปดา - 98 องศา 90 ลิปดา 13 พิลิปดาตะวันออก มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ที่ดินป่าคลองหมี และคลองพะแสง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของตำบลตะกุกเหนือ อำเภอคีรีรัฐนิคม ตำบลไกรสร ตำบลเขาพัง ตำบลพะแสง อำเภอบ้านตาขุน และตำบลคลองสก ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550)

4.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาหินปูนสูงสลับซับซ้อน โดยเฉพาะช่องแคบเขากาเลาะ มีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนที่มียอดแหลมระเกะระกะ แนวหน้าผาสูงชัน บางแห่งเป็นแท่งสูงชันขึ้นไปในอากาศคล้ายหอคอยสูง ที่ราบมีไม่มาก มีสภาพป่าเป็นป่าดงดิบที่สมบูรณ์มาก เป็นป่าต้นน้ำลำธารของคลองสกและคลองพะแสง ไหลมาบรรจบรวมกันเป็นต้นกำเนิดของคลองพุมดวง ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งที่สำคัญของแม่น้ำตาปี จุดสูงสุดของภูเขานี้มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 961 เมตร โดยเฉลี่ยสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 200 เมตร ลักษณะดินโดยทั่วไปในเขตอุทยานแห่งนี้เป็นดินเหนียวปนทรายมีสีแดง บางแห่งเป็นดินลูกรัง แต่เป็นส่วนน้อย พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติด้านทิศเหนือเกือบทั้งหมดเป็นทะเลสาบที่เกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อนรัชชประภา ซึ่งสร้างปิดกั้นคลองพะแสง มีขนาดประมาณ 168 ตารางกิโลเมตร ก่อให้เกิดเกาะเล็กเกาะน้อย 162 เกาะ พื้นที่รวม 14.06 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเกาะเล็กเกาะน้อยนี้ก็คือ ส่วนที่ไหลลงพื้นน้ำของเขื่อนนั่นเอง ทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงามยิ่ง (ไชยรัช บุญภูพันธ์ตันติ, 2549 และสมชาย เกื้อกิจ, 2550) ซึ่งทำให้มีลักษณะความหลากหลายของสภาพธรรมชาติและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นน่าสนใจ

(1) ความหลากหลายของธรรมชาติ

(1.1) ชนิดของป่าไม้และพันธุ์พืชในอุทยานแห่งชาติเขาสกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549)

(1.1.1) ป่าดิบชื้น (tropical rain forest หรือ moist evergreen forest) พบไม้เด่นในพื้นที่ คือ ไม้วงศ์ยาง ยางเสียน ตะเคียนทอง หลุมพอ ยวนแผล ตาแผล ตาเสือ กะบาก และพืชชั้นล่างได้แก่ หมากเทศ ปาล์มช้างร้องไห้ ไม้เลื้อยรูน หวายสกุล *Daemonorops* สกุล *Korthalsia* สกุล *Calamus* พืชวงศ์ขิงข่า เช่น สกุลเร็ว สกุลปูด สกุลกระชาย เป็นต้น และ

ยังพบไม้เถาพะอื้นและไม้หายาก ได้แก่ กล้วยไม้ร่องเท้าาริชนิดต่างๆ บัวผุด ปาล์มหลังขาว และปาล์มพระราหู

(1.1.2) ป่าดิบภูเขาหินปูน (limestone outcrops) เป็นสังคมพืชที่ขึ้นตาม ลันเขาและหน้าผาที่สูงชันบนภูเขาหินปูน พืชพรรณที่สามารถขึ้นอยู่ได้ส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้นที่ ทนแล้ง รวมไปถึงพืชล้มลุกที่มีระบบรากยึดเกาะตามหน้าผาได้ดี ได้แก่ ไม้จันทน์ผา กำลั้งหนูมาน เตยเขา มะนาวผี ตะเคียนหิน มลายเขา พลับพลา สลัดไดป่า สำหรับไม้ล้มลุก ได้แก่พืชวงศ์กำมกึ่ง (Begoniaceae)

(1.2) สัตว์ป่า

จากการศึกษาและสำรวจข้อมูลด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเกี่ยวกับประเภทและชนิดของสัตว์ป่า โดยส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ สรุปจากการสำรวจได้ดังนี้ (พิเศษ เสนาวงษ์, 2544)

(1.2.1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (mammals) พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 86 ชนิดจาก 64 สกุล และ 27 วงศ์ ในจำนวนนี้เป็นสัตว์ป่าสงวน 4 ชนิด คือ สมเสร็จ เลียงผา เก้งหม้อ และแมวลายหินอ่อน นอกจากนี้ยังมีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ซึ่งเป็นสัตว์ชนิดที่ใกล้ จะสูญพันธุ์อีกหลายชนิด ได้แก่ ช้างป่า กระตัง วัวแดง เสือโคร่ง เสือดาว เสือลายเมฆ หมิวขอชะนิธรรมชาติ และค้างคาว ฯลฯ ส่วนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก ได้แก่ กระรอก ค้างคาว อ้นหนูชนิดต่างๆ ฯลฯ

(1.2.2) สัตว์จำพวกนก (avian fauna) จากการสำรวจพบนกชนิดต่างๆ มากถึง 155 ชนิด 104 สกุล และ 46 วงศ์ นกที่หายากได้แก่ นกเหยี่ยว นกอินทรีบ้างชนิด นกกระสาคอขาวปากแดง ฯลฯ

(1.2.3) สัตว์เลื้อยคลาน (reptiles) ที่พบในอุทยานแห่งชาติเขาสกมีจำนวน 64 ชนิด 42 สกุล ใน 11 วงศ์ เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 24 ชนิด ได้แก่ สัตว์จำพวกเต่า ตะพาบน้ำ กิ้งก่า ตะกวด งูเหลือม งูหลามปากเป็ด งูจงอาง งูสิง เป็นต้น ส่วนสัตว์เลื้อยคลานที่หายาก เช่น งูพริกทองแดง งูสามเหลี่ยมหัวแดงหางแดง ฯลฯ

(1.2.4) สัตว์สะเทินบกสะเทินน้ำ (amphibians) ที่สำรวจพบจำนวน 26 ชนิด จาก 7 สกุล 4 วงศ์ เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 3 ชนิด ได้แก่ จงโคร่งหรือกาหอง คางคกแคะหรือคางคกไฟ และกบหูหรือเขียดเลว

(1.2.5) ปลาน้ำจืด ที่พบได้แก่ ปลาแปบ ปลาแกง ปลาหนามหลัง ปลาใบไม้ ปลาสร้อย ปลาน้ำผึ้ง ปลารากกล้วย ปลาหมูจุด ปลาหมูดอก ปลาแขยงหิน ปลากระทิงเหวเมือง ปลานูหมาจู ปลาปักเป้า ปลามังกร ฯลฯ

(2) สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ที่เป็นจุดเด่น และนักท่องเที่ยวนิยมไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากของอุทยานแห่งชาติเขาสก (ภาคผนวก 8) ได้แก่

(2.1) เขื่อนรัชชประภา หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เขื่อนเชี่ยวหลาน ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นเขื่อนอเนกประสงค์ที่สร้างปิดกั้นคลองพะแสง ตัวเขื่อนเป็นหินทิ้งแกนดินเหนียว สูง 95 เมตร ยาว 700 เมตร ระดับสันเขื่อนสูง 100 เมตร อ่างเก็บน้ำครอบคลุมพื้นที่ 165 ตารางกิโลเมตร ภายในอ่างเก็บน้ำมีเกาะมากกว่า 100 เกาะ สามารถล่องเรือชมทัศนียภาพที่สวยงาม โดยเฉพาะบริเวณช่องแคบเขากาเถาะ นอกจากนี้บนสันเขื่อนรัชชประภายังเป็นจุดชมทิวทัศน์ที่งดงามของอ่างเก็บน้ำ โดยเฉพาะยามดวงอาทิตย์ตก เขื่อนเชี่ยวหลานอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 65 กิโลเมตร ทางเข้าอยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 57 บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 ไปอีกประมาณ 14 กิโลเมตร

(2.2) ถ้ำน้ำทะลุ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ถ้ำน้ำหลุ ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขส. 4 (คลองเปะ) ประมาณ 3 กิโลเมตร โดยต้องนั่งเรือจากท่าเรือเขื่อนรัชชประภาไปประมาณ 2 ชั่วโมง หลังจากนั้นเข้าไปตามคลองเปะอีกประมาณ 15 นาที แล้วเดินเท้าต่อไปประมาณ 2 กิโลเมตร จึงถึงถ้ำทะลุที่มีปากถ้ำกว้างใหญ่ถึง 30 เมตร หรือสามารถเดินเท้าจาก กิโลเมตรที่ 99 เข้าไปถึงถ้ำน้ำทะลุประมาณ 12 กิโลเมตร ภายในถ้ำกว้างขวาง มีลำธารไหลผ่านตลอดความยาว 500 เมตร มีหินงอกหินย้อยรวมทั้งโขดหินที่เกิดจากการกัดเซาะของสายน้ำจนมีรูปร่างแปลกตา

(2.3) น้ำตกธารสวรรค์ ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นน้ำตกที่เกิดจากลำห้วยบางพลูจิต ซึ่งไหลลงสู่คลองสก เป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง ลักษณะเด่นของน้ำตกนี้คือน้ำตกลงมาจากหน้าผาชันพุ่งโค้งแบบรู้งูกินน้ำ อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 6 กิโลเมตร

(2.4) ถ้ำค้างคาว ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นถ้ำที่มีค้างคาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะภายในถ้ำเป็นเหมือนห้องโถงขนาดใหญ่ มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม อยู่ห่างจากที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขส. 4 (คลองเปะ) ประมาณ 2 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 21 กิโลเมตร

(2.5) เส้นทางศึกษาธรรมชาติสันยางร้อย ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก เส้นทางศึกษาธรรมชาติสันยางร้อย เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าดิบชื้น มีระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นเส้นทางขึ้นและลงเขาผ่านลำห้วยและผืนป่าดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ ผืนป่าแน่นทึบไปด้วยพืชพรรณทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เช่น เฟิร์น หวาย เต่าร้าง ยางเสียน กระบาก

๗๗ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1-2 ชั่วโมง จุดเริ่มต้นของเส้นทางนี้อยู่บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

(2.6) น้ำตกบางวังหิน ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นน้ำตกขนาดเล็กสูงประมาณ 15 เมตร ด้านล่างของน้ำตกลงมาประมาณ 20 เมตร จะมีก้อนหินก้อนโตๆ วางเรียงรายกันอยู่ในลำคลองเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถที่จะเดินข้ามลำคลองโดยเดินข้ามไปบนก้อนหินได้ จุดนี้เรียกว่า บางวังหิน เป็นจุดที่มองดูสวยงามอีกแห่งหนึ่ง อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 2.8 กิโลเมตร เหนือน้ำตกขึ้นไปประมาณ 40 เมตร จะมีที่สำหรับว่ายน้ำเรียกว่าวังยาว เป็นวังที่กว้างและยาว สามารถเล่นน้ำพร้อมกันได้ไม่ต่ำกว่า 500 คน

(2.7) ตั้งน้ำ มีลักษณะเป็นภูเขาที่ถูกน้ำกัดเซาะจนขาดออกจากกัน ทำให้กลายเป็นหน้าผาหันหน้าเข้าหากัน มีลำคลองสกไหลลอดผ่านเบื้องล่างเป็นวังน้ำลึกมาก มีปลาชุกชุม อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 6 กิโลเมตร ห่างจากน้ำตกวังหินประมาณ 3.2 กิโลเมตร ต้องเดินทางโดยทางเท้าประมาณ 3.2 กิโลเมตร

(2.8) น้ำตกโตนกลอย เป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม เกิดจากคลองสก มีลักษณะเป็นน้ำตกชั้นเดียวตั้งลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ 20 เมตร มีน้ำไหลแรงตลอดปี มีลานหินสำหรับพักผ่อนอยู่บนชั้นน้ำตก อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 7 กิโลเมตร

(2.9) น้ำตกลีบเอ็ดชั้น เป็นน้ำตกที่เกิดจากน้ำในคลองบางแล่นไหลตกลงมาเป็นชั้นๆ ลดหลั่นกันมาตามร่องหน้าผาเป็นรูปขั้นบันได 11 ชั้น แต่ละชั้นสูงประมาณ 10 เมตร และห่างกันประมาณ 70 เมตร มีน้ำไหลตลอดปีไม่ขาดสาย ชั้นล่างสวยงามมากที่สุด มีแอ่งน้ำกว้างให้เล่นน้ำ และมีโขดหินวางเรียงรายอยู่ทั่วไป เหมาะสำหรับนั่งพักผ่อน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 4 กิโลเมตร

(2.10) น้ำตกแม่ยาย เป็นน้ำตกอีกแห่งหนึ่งในอุทยานแห่งชาติที่รถยนต์ไปถึงได้ อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 (สุราษฎร์ธานี-ตะกั่วป่า) ตรงกิโลเมตร 113 เป็นน้ำตกชั้นเดียวสูงประมาณ 30 เมตร สวยงามมาก โดยเฉพาะในฤดูฝนน้ำจะเต็มหน้าผาที่สูงชันกระจัดกระจายแตกฟองขาวโพลน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 5.5 กิโลเมตร

(2.11) น้ำตกบางหัวแรด เป็นน้ำตกที่มีขนาดใหญ่และสวยงาม มีน้ำไหลแรงมาจากคลองสก เป็นน้ำตก 2 ชั้น ชั้นแรกไหลจากบางหัวแรดแล้วไหลลงคลองสก ชั้นที่สองอยู่ในคลองสก บริเวณโดยรอบน้ำตกกว้างขวางมากเต็มไปด้วยหินเรียงรายตามธรรมชาติสวยงามแปลกตามาก อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ 3 กิโลเมตร

(2.12) น้ำตกบางพอตตา เป็นน้ำตกที่ไหลลงมาจากคอนพอตตา ตกลงมาเป็นโตนหลายชั้น พื้นที่สองข้างทางค่อนข้างลาดชันมีน้ำไหลตลอดปี ระหว่างทางจะมีพืชที่หาได้ยาก

เช่น บัวผุด ปาล์มหลังขาว และพืชสมุนไพรอีกหลายชนิด อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ประมาณ 4 กิโลเมตร

(2.13) น้ำตกบางเลียบน้ำ เกิดจากลำคลองสก เป็นน้ำตกชั้นเดียวน้ำไหลตลอดปี ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 4.5 กิโลเมตร อยู่ห่างจากถนนใหญ่กิโลเมตรที่ 112 ประมาณ 8 กิโลเมตร

(2.14) ถ้ำสี่รู อยู่ห่างจากถ้ำน้ำทะเลประมาณ 2 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางเดียวกับ ถ้ำน้ำทะเล สมัยก่อนเป็นที่อยู่อาศัยของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยมีทางออกจากถ้ำ 4 ช่องทาง

(2.15) ถ้ำลูกน้ำ อยู่บริเวณที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขส.6 (บางหมาน) กว้างประมาณ 30 เมตร ความยาวของถ้ำประมาณ 400 เมตร มีหินงอกหินย้อยที่สวยงามและมีน้ำ ไหลผ่านตลอดถ้ำอีกด้วย อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ประมาณ 30 กิโลเมตร การเดินทาง ด้วยเท้าเริ่มจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติประมาณ 4 กิโลเมตร

(2.16) ทุ่งไข่มุก เป็นที่ราบหุบเขา มีต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งมีชื่อเป็นต้นไม้จำนวนมาก คือ ต้นจิก จะออกดอกพร้อมกันในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม มีความสวยงามมาก เริ่มต้นการเดินทางจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขส.6 (บางหมาน) เดินทางด้วยเท้าเป็น ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549)

จากข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและสภาพธรรมชาติที่กล่าวมาจะเห็นว่าอุทยานแห่งชาติ เขาสก เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติสูงทั้งในส่วนของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และ สถานที่ท่องเที่ยว ที่เป็นจุดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้พบเห็น ซึ่งทาง เจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ได้พยายามรักษาไว้ เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้าง รายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง อีกทั้งยังช่วยรักษาสมดุลของป่าทำให้ฝนตก ตามฤดูกาล

4.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสก ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งสองฝั่งคือ ทั้งด้านมหาสมุทร อินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ฝนจะเริ่มตกตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนจนถึงปลายเดือนธันวาคมของ ทุกปี และจะตกชุกมากในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงพฤศจิกายน ช่วงที่เหมาะสมในการเข้าไปชมอุทยาน แห่งชาติเขาสกจะอยู่ในระหว่างเดือนธันวาคมถึงเมษายนของทุกปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,636 มิลลิเมตร ฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเมษายน ในช่วงนี้มีอากาศร้อนและอุณหภูมิ สูงขึ้นเล็กน้อย มีฝนตกบ้างไม่มากนัก อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 26 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศ

ร้อนที่สุดคือเดือนเมษายน ซึ่งอุณหภูมิเฉลี่ย 28 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดคือเดือนมกราคม มีอุณหภูมิเฉลี่ย 25 องศาเซลเซียส (สารสนเทศชุมชน, 2549)

4.2.5 การคมนาคม

การเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาสก สามารถเดินทางได้จากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีโดยใช้เส้นทางสุราษฎร์ธานี-ตะกั่วป่า (ทางหลวงหมายเลข 401) ถึง กม. ที่ 109 มีแยกขวาไปอีก 1.5 กิโลเมตร หรืออีกเส้นทางหนึ่งคือ การเดินทางโดยรถไฟจากสถานีรถไฟ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรถประจำทางสายพุนพิน-ภูเก็ต ลงรถบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 109 แล้วใช้บริการจักรยานยนต์รับจ้างเข้าสู่ที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสก (อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550)

4.3. ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

4.3.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ 6 ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นชุมชนที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษามีจำนวนครัวเรือนทั้ง 202 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 674 คน เป็นเพศชาย 360 คน และเพศหญิง 314 คน หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน 69 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ 21 ครัวเรือน รับจ้าง 32 ครัวเรือน ค้าขาย 20 ครัวเรือน บริการ 40 ครัวเรือน และรับราชการ 20 ครัวเรือน โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้านซึ่งได้มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร คือ ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ปีละ 1,500,000 บาท จากการรับจ้าง 70,000 บาท จากลูกหลานส่งให้ 50,000 บาท และจากการประกอบธุรกิจค้าขาย 5,000,000 บาท (สารสนเทศชุมชน, 2549)

4.3.2 ลักษณะทางสังคม

สภาพบ้านเรือนของประชาชนส่วนใหญ่มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบ ถูกสุขลักษณะ ครอบครัวมีความอบอุ่น ไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนเด็ก ผู้สูงอายุ และคนพิการได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากครัวเรือนและชุมชน นอกจากนี้ประชาชนหมู่ในบ้านส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน (สารสนเทศชุมชน, 2549 และอุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549)

4.3.3 ลักษณะทางประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณีและวัฒนธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในพื้นที่ ให้มีความรักและสามัคคีกัน ซึ่งประเพณีสำคัญที่ประชาชนในพื้นที่ยึดถือและปฏิบัติกันสืบต่อมา มีดังต่อไปนี้

(1) ประเพณีรับส่งตายาย เป็นประเพณีที่ชาวใต้ทั่วไปจัดขึ้น หรือที่รู้จักกันในนามงานบุญเดือนสิบ เป็นประเพณีที่รับมาจากอินเดีย ทั้งนี้เพราะชาวใต้ติดต่อกับชาวอินเดียมานานก่อนดินแดนส่วนอื่นของประเทศไทย วัฒนธรรมและอารยธรรมของอินเดียส่วนใหญ่จึงถ่ายทอดมายังชาวใต้เป็นแห่งแรก โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช ในพระพุทธศาสนาเชื่อว่าปลายเดือนสิบนั้น ปู่ ยา ตายาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเฉพาะผู้มีบาปมากจะตกนรก ซึ่งเรียกว่า “เปรต” จะได้รับการปล่อยตัวจากพญายมหรือยมบาล เพื่อให้มาพบญาติพี่น้อง และลูกหลานของตนในเมืองมนุษย์ ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และให้กลับไปอยู่ในนรกดังเดิมในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นเวลาที่ขึ้นมาอยู่ในเมืองมนุษย์ 15 วัน ด้วยเหตุนี้เองญาติ ๆ ในเมืองมนุษย์จึงจัดหาอาหารต่างๆ ไปเลี้ยงดูโดยทำอาหารไปถวายพระแล้วจึงอุทิศส่วนบุญไปให้ในวันแรม 1 ค่ำ ชาวพนมเรียกว่า “วันรับตายาย” และในวันแรม 15 ค่ำ ชาวพนมเรียกว่า “วันส่งตายาย” (สารสนเทศชุมชน, 2549)

(2) ประเพณีจับปีจบเดือน วันจับปีจบเดือนถือเอาวันสิ้นเดือนห้าเริ่มเดือนหก คือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 5 และขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ในวันนี้มีการทำบุญและการละเล่นคล้ายๆ วันสงกรานต์ มีหนังตะลุง มโนราห์ การปิดทองพระ หลังจากทำบุญที่วัดเสร็จแล้วชาวบ้านจะถือโอกาสรดน้ำผู้อาวุโส เพื่อแสดงออกถึงความเคารพนับถือ และความกตัญญู

(3) กีฬาคลองศกคัพ เป็นงานกีฬาประจำปีของประชาชนในพื้นที่ หมู่ 6 ตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจะจัดประจำปีช่วงเดือน กุมภาพันธ์

4.3.4 ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของประชาชน

การผลิตผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีการการรวมกลุ่มกันทำหลังจากว่างงานจากอาชีพหลักของตน ซึ่งประชาชนบางคนก็ทำเป็นอาชีพหลักและบางคนก็จะทำเป็นอาชีพเสริม ได้แก่ การสานสาตเคย (เสื่อจากใบเตย) ผลิตภัณฑ์น้ำดื่ม ทำดอกไม้จากใบยางพารา ผลิตภัณฑ์กวาดดอกเลา และผลิตภัณฑ์กวาดดอกหญ้า (นิรนาม, 2550)

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสกโดยภาพรวม พบว่า เป็นพื้นที่ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์สูง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการผลิตของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งประชาชนยังรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและยังคงให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมชาติอยู่ จึงทำให้

มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวตลอดทั้งปี ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำ ลดอัตราการว่างงาน สภาพเช่นนี้มีผลให้สภาพเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของคนที่ย้ายอยู่ จึงทำให้ไม่มีความขัดแย้งชัดเจนในกลุ่มประชาชนและไม่มีปัญหาอาชญากรรม โดยประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ ธุรกิจค้าขาย บริการ และอาชีพเกษตรกรรม เมื่อว่างจากงานหลักประชาชนในหมู่บ้านจะรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นต่างๆ เพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกควรจะประสานงานกับทางผู้นำชุมชนเพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่ายในร้านสวัสดิการของอุทยานแห่งชาติเขาสก เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนในการจำหน่ายและเพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว

4.4 ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสก

จากผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสก ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของอุทยานฯ การมีทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพที่หลากหลาย ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชน ซึ่งในการศึกษาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงจุดเด่นและจุดด้อยของพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อเพื่อคงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสก

ด้านสภาพแวดล้อม	ตัวชี้วัดการประเมิน	ผลการประเมิน	จุดเด่น	จุดด้อย
ประวัติความเป็นมา	การมีการบันทึกประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นลายลักษณ์อักษร	เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 22 ของประเทศไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 197 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2523 มีเนื้อที่ประมาณ 403,450 ไร่ โดยมีพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ แต่มีพื้นที่บางส่วนที่ถูกน้ำท่วม เนื่องจากการปิดกั้นน้ำเพื่อทำเขื่อนรัชชประภา และเกิดการพังทลายของหน้าดิน	- ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน - มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ	- เกิดน้ำท่วมจากการปิดกั้นน้ำเพื่อทำเขื่อนรัชชประภา - เกิดการพังทลายของหน้าดิน
ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ	ลักษณะที่ตั้ง	ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $08^{\circ} 50' 43'' - 09^{\circ} 17' 24''$ เหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ $98^{\circ} 30' 44'' - 98^{\circ} 40' 13''$ ตะวันออก	- เป็นป่าเขตร้อนชื้นที่อุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางชีวภาพ	- การเข้าไปดูแลและการคมนาคมยากลำบาก
	อาณาเขตติดต่อ	ทิศเหนือ จดอำเภอคีรีรัฐนิคม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา ทิศใต้ จดที่ดินของนิคมสหกรณ์พนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศตะวันออก จดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสงและเขื่อนรัชชประภา ทิศตะวันตก จดอุทยานแห่งชาติศรีพังงา พื้นที่ทุกด้านติดกับที่ทำกินของประชาชน	- เข้าถึงพื้นที่ได้ง่ายจากทุกทิศทาง	- เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง - ความขัดแย้งในเรื่องพื้นที่
	ลักษณะภูมิประเทศ	เป็นภูเขาหินและภูเขาหินปูนสูงสลับซับซ้อน มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีเกาะ และมีทัศนียภาพที่สวยงาม จุดสูงสุดสูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 200 เมตร	- ทัศนียภาพสวยงาม - ความหลากหลายของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่เป็นเอกลักษณ์มีแห่งเดียวและกิจกรรมท่องเที่ยว	- การดูแลพื้นที่บางแห่งลำบากเนื่องจากเป็นภูเขา
	ลักษณะภูมิอากาศ	ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งด้านมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก จึงทำให้ฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน ฤดูแล้งเริ่มเดือนมกราคม-เมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 26 องศาเซลเซียส	- สภาพอากาศที่ดีและหลากหลาย	- เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ลำบาก - ฝนตกบ่อยเกินไป
	การคมนาคม	การเดินทางจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีใช้เส้นทางสุราษฎร์ธานี-ตะกั่วป่า (ทางหลวงหมายเลข 401) ถึง กม. 109 แยกขวา 1.5 กิโลเมตร	- สะดวกในการเดินทาง	- ไม่สามารถแวะตามจุดชมวิวดังกล่าวได้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ด้านสภาพแวดล้อม	ตัวชี้วัดการประเมิน	ผลการประเมิน	จุดเด่น	จุดด้อย
ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม	ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้านส่วนใหญ่มาจากประกอบอาชีพธุรกิจค้าขาย 5,000,000 บาทต่อปี และจากการขายผลผลิตทางการเกษตร 1,500,000 บาทต่อปี ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้และมีงานทำไม่ต้องออกไปหางานนอกพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - มีอาชีพที่มั่นคง - ประชาชนมีรายได้ 	- ฝนตกเยอะจึงทำให้รายได้บางช่วงลดน้อยลง
	ลักษณะทางประเพณีและวัฒนธรรม	มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ประชาชนปฏิบัติกันมา คือ ประเพณีรับส่งตายาย ประเพณีจับปิ้งเดือน กีฬาลองศกัณฑ์ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความรักและสามัคคีกัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสืบทอดประเพณีพื้นบ้าน - ความรักสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ 	- นักท่องเที่ยวมาจากหลากหลายพื้นที่จึงทำให้วัฒนธรรมบางอย่างเปลี่ยนไป
	ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ	การสานสาตเคย ผลิคน้ำส้ม ดอกไม้จากยางพารา ไม้กวาดดอกเลา ไม้กวาดดอกหญ้า และกล้วยหอมทอง	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้เสริม - ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 	- ไม่มีตลาดรองรับ

บทที่ 5

ผลการวิจัย

การประเมินผลด้านสภาพแวดล้อมในบทที่ 4 นั้น ทำให้ได้ทราบถึงลักษณะทางด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป ในบทนี้

5.1 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานฯ (ธีรศักดิ์ ศรีรักษา, 2550 ถนอม แซ่เก๋า, 2550 วสันศักดิ์ ใจแดง, 2550 สุทิน บัวทอง, 2550 และอรุณ ศรีสุวรรณ, 2550) ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า อันได้แก่ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก บุคลากร งบประมาณและการจัดการ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ การจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก มีผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยเน้นให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- (1) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- (2) การสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- (3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการวางแผน การจัดการ และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกจึงได้พยายามปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวทั้ง 3

ประการข้างต้น นอกจากนี้เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกจึงได้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ และได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดการ ตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อลดการบุกรุกและทำลายป่า

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกท่านหนึ่ง พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ได้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ โดยเน้นการดูแลรักษาทรัพยากรทั้งทางบกและทางน้ำ ลดปัญหาการบุกรุกแผ้วถางป่า การล่าสัตว์ การทำไม้ การลักลอบหาพันธุ์ไม้ รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสนุกสนานของสัตว์ป่าให้คงอยู่ตลอดไป อีกทั้งยังสนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความมั่นคงและปลอดภัย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ในทางปฏิบัตินั้นพบว่าเป็นการยากที่จะทำได้ตามวัตถุประสงค์ครบทุกประการ เพราะมักจะขาดการประสานงานที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนเป็นสำคัญ (สุทิน บัวทอง, 2550 และอรุณ ศรีสุวรรณ, 2550) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง บางท่าน ได้กล่าวตรงกันว่า มีประชาชนบางกลุ่มที่อาศัยอยู่ตามแนวเขตแดนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกที่มีปัญหาความขัดแย้งในเรื่องที่ดินทำกินโดยถือสิทธิ์ทับซ้อนกับทางอุทยานและการแก้ไขเป็นไปอย่างล่าช้า (ถนอม แซ่แก้ว, 2550 และธีรศักดิ์ ศรีรักษา, 2550)

5.1.2 แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์อุทยานแห่งชาติเขาสก ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ ดังนี้

- (1) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเขาสกที่หลากหลาย ได้รับการสงวนคุ้มครอง อนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟูอย่างยั่งยืน
- (2) อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งข้อมูล ค้นคว้า วิจัยด้านต่างๆ เพื่อการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง
- (3) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเขาสกมีความสมบูรณ์ สวยงาม และเหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

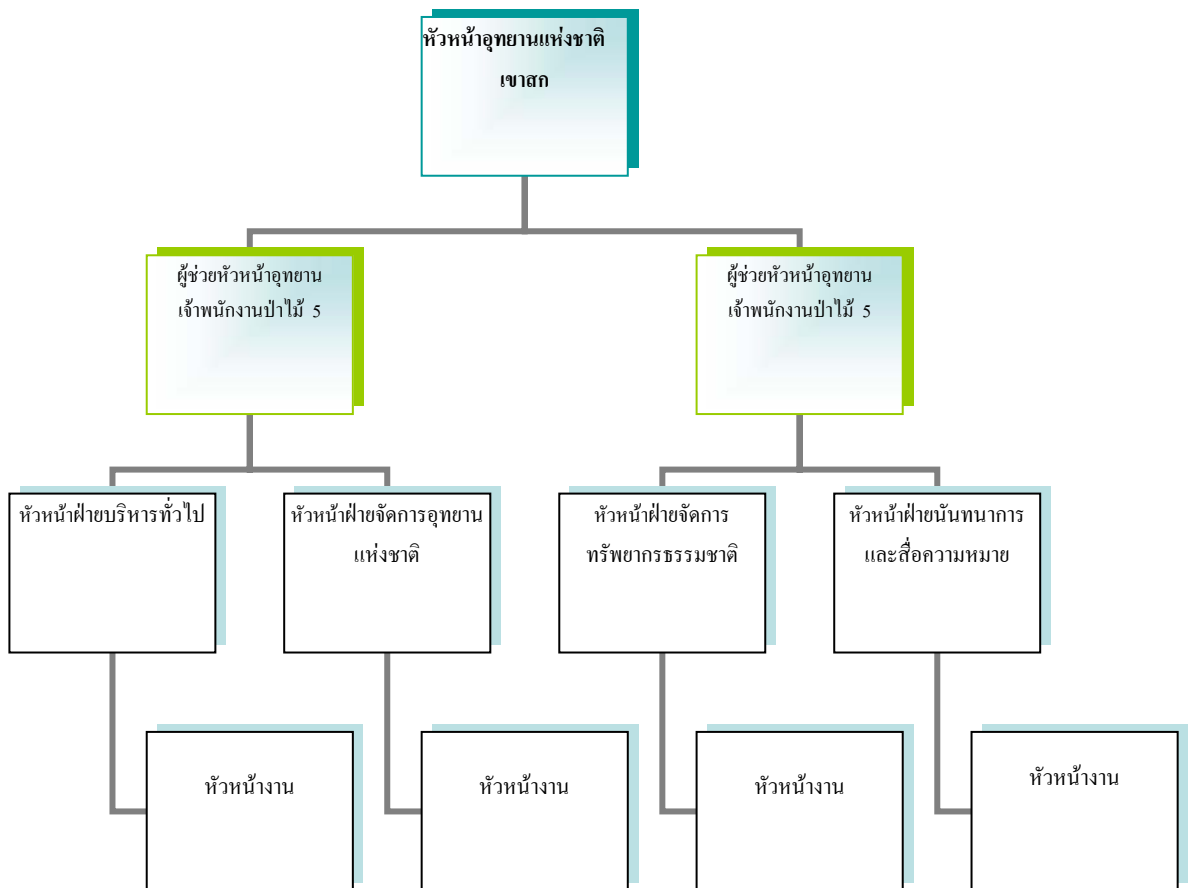
จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกบางท่าน ทำให้ทราบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกได้พยายามรักษาเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเอาไว้โดยการคงผืนป่าให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้นักวิจัยได้เข้าไปทำการวิจัยที่ช่วยสนับสนุนงานด้านนี้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (สมชาย เกื้อกิจ, 2550 และเสริม หมวดเพชร, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจาก

การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในพื้นที่อุทยานทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนใหญ่จะเดินทางกลับมาเที่ยวอีก เพราะชอบความเป็นธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาสก (วิทยา คณะแนม, 2550) และจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องท่านหนึ่ง ให้ข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมว่า อุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นอุทยานที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้และเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยว ให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยว (ดำรง แดงนวล, 2550) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้อุทยานแห่งชาติเขาสกจึงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวนมาก ซึ่งทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องการที่จะผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทุกระดับ

5.1.3 บุคลากร

อุทยานแห่งชาติเขาสกมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และได้รับการฝึกอบรมมา แต่ทางอุทยานก็ยังคงมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพและภาษาต่างประเทศ เพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกนั้น มีการจัดการที่ชัดเจนตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยมีการสนับสนุนในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีมาตรฐานรองรับ ซึ่งทางอุทยานได้มีการจัดการบริหารแบบบูรณาการเชิงรุก โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็นด้านต่างๆ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 5.1 และสามารถอธิบายถึงบทบาทของแต่ละฝ่ายได้ ดังนี้ (1) ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการและวิทยุสื่อสาร งานสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี งานแผนงานและงบประมาณ งานเงินรายได้ งานพัสดุ ครุภัณฑ์และยานพาหนะ งานด้านตรวจและยามรักษาการณ์ งานโยธาและซ่อมบำรุง งานสวัสดิการเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (2) ฝ่ายจัดการอุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านป้องกันและปราบปราม งานคดีและของกลาง งานควบคุมไฟฟ้า งานอนุญาตและใช้ประโยชน์พื้นที่อุทยาน งานมวลชนสัมพันธ์ งานสายตรวจพิเศษส่วนกลาง และงานเขตจัดการอุทยานแห่งชาติ (3) งานฝ่ายจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยาน และงานทางด้านวิชาการ และ (4) งานฝ่ายนันทนาการและสื่อความหมาย มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมป่าไม้ ปรับปรุงเส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ จัดทำป้ายเตือนภัย จัดทำแผนที่ทางเดินเท้า จัดกิจกรรมกลุ่มศึกษาธรรมชาติ ประชุมผู้นำราษฎรในพื้นที่ จัดกิจกรรมโครงการค่ายเยาวชนอนุรักษ์ และจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษาธรรมชาติ โดยมีผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานเป็นผู้รับนโยบายมาปฏิบัติภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าอุทยานอีกทอดหนึ่ง หลังจากนั้นก็ส่งต่องานให้แก่หัวหน้าฝ่ายต่างๆ เพื่อนำไปมอบหมายให้หัวหน้างานปฏิบัติกันต่อไป โดยมีสำนักงานที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นศูนย์กลางการบริหารงานด้านต่างๆ

ภาพประกอบที่ 5.1 โครงสร้างการบริหารงานของบุคลากรอุทยานแห่งชาติเขาสก
ที่มา : อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549 และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกท่านหนึ่ง กล่าวว่า บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสกมีความรอบรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เป็นอย่างดี และทุกคนได้พยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่เป็นที่ประจักษ์ โดยมีเจ้าหน้าที่บางส่วนได้ออกไปให้บริการกับประชาชน เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับประชาชนและเป็น

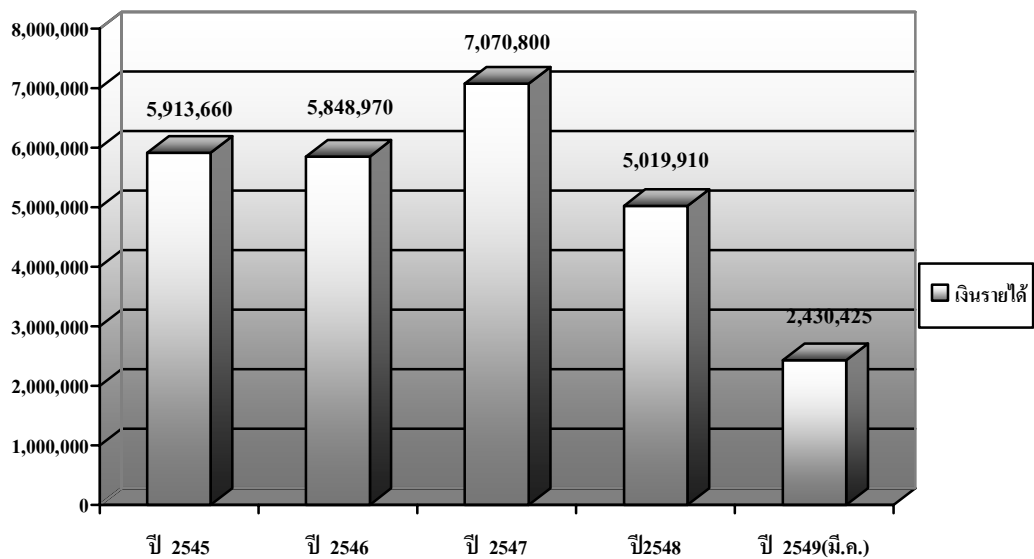
การปลูกจิตสำนึกประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน (ธีรยุทธ มุ่งไพศาล, 2550) นอกจากนี้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกอีกท่านหนึ่ง ยังได้กล่าวเสริมว่า บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสกได้ทำงานตามที่มอบหมาย โดยการทำงานจะแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ โดยหัวหน้าฝ่ายจะเป็นผู้รับงานและนำกลับไปมอบหมายให้กับเจ้าหน้าที่ในฝ่ายของตนและมีการติดตามงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ประกอบการท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการทำงานอย่างเป็นระบบ (มัทคุเทศก์, 2550) แต่เนื่องจากทางอุทยานยังคงมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพและภาษาต่างประเทศเพื่อจัดการอุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอ จึงทำให้ขาดงานวิจัยรองรับที่ดีพอและมีความน่าเชื่อถือในทางด้านวิชาการ (วิลาส จุลทจิต, 2550 และ วสันตศักดิ์ ไชยแดง, 2550) ความพยายามในการทำงานอย่างมีระบบนี้ได้รับการยืนยันจากผู้ประกอบการท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการทำงานอย่างเป็นระบบ แม้โดยข้อเท็จจริงแล้วยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างก็ตาม (วิทยา คณะแนม, 2550)

5.1.4 งบประมาณและการจัดการ

จากการศึกษาแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ พบว่า งบประมาณของอุทยานแห่งชาติเขาสกจะผูกพันกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวคือ ถ้ามีการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับแผนงานที่ปฏิบัติอยู่ก็จะทำให้ระบบการจัดสรรงบประมาณไม่สมดุลและขาดงบประมาณในการปฏิบัติงาน ซึ่งงบประมาณของอุทยานฯ จะถูกใช้ในการป้องกันดูแลรักษาพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความปลอดภัยและดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว งานสื่อความหมายธรรมชาติ งานประชาสัมพันธ์ งานเผยแพร่และงานซ่อมบำรุงรักษาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นอุทยานที่มีพื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับมีพื้นที่ป่ากว้างจึงต้องมีการลาดตระเวนและตรวจตราจึงต้องใช้งบประมาณในสัดส่วนที่สูง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก พบว่า งบประมาณของอุทยานแห่งชาติเขาสก ได้รับการจัดสรรจากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยงบประมาณร้อยละ 40 จะนำไปใช้สอยในส่วนของสำนักงานอำนวยการ และงบประมาณอีกร้อยละ 60 จะจัดสรรให้หน่วยงานพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ 7 หน่วยหน่วยละเท่าๆ กัน ซึ่งในส่วนนี้จะใช้ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานฯ การตรวจสภาพป่าทั้งภาคพื้นดินและพื้นน้ำ ฯลฯ ส่วนเงินรายได้ที่ได้จัดเก็บมาจากการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 5.2 ทางอุทยานฯ จะส่งเข้ากองคลังที่กรมอุทยานแห่งชาติฯ หลังจากนั้นทางกรมอุทยานแห่งชาติฯ จะจัดสรรงบประมาณเงินรายได้ให้องค์กร

บริหารส่วนตำบลร้อยละ 5 ค่าใช้สอยภายในอุทยานฯ ร้อยละ 45 และสำหรับเขียนแผนเพื่อพัฒนาอุทยานฯ ร้อยละ 50 สำหรับในกรณีที่ทางอุทยานฯ จะทำโครงการต่างๆ เพิ่มเติมต้องดำเนินการเขียนแผนโครงการเพื่อของบประมาณจากกรมอุทยานแห่งชาติฯ ในส่วนเงินเดือนของข้าราชการและพนักงานทางกรมอุทยานแห่งชาติฯ จะเป็นผู้จัดสรรเงินเดือนให้ในแต่ละเดือน และในการปรับขึ้นอัตราเงินเดือนของพนักงานขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน (ธีรยุทธ มุ่งไพศาล, 2550)

ภาพประกอบที่ 5.2 กราฟแสดงเงินรายได้อุทยานแห่งชาติเขาสกปีงบประมาณ 2545-2549
ที่มา : อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549

5.1.5 วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ

วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพ และปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และยานพาหนะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเป็นสำคัญด้วย

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก พบว่า บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสก มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ อย่างระมัดระวังและรู้ถึงคุณค่า โดยเฉพาะหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาสกที่มักจะกำชับให้คำนึงถึงเรื่องนี้เป็นพิเศษและพยายามเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอว่า ให้ใช้สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่อย่างระมัดระวังและดูแลรักษาให้ดี อีกทั้งยังพบว่า อุปกรณ์ที่ยังมีไม่เพียงพอ คือ วิทยุสื่อสาร เพราะการสื่อสารต้องใช้วิทยุ โดยเฉพาะในช่วงการลงพื้นที่ทางน้ำของอ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา นอกจากนี้ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกยังขาดแคลน

งบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ทดแทนครุภัณฑ์เดิมที่ใช้งานเป็นเวลานานและเสื่อมโทรม (ธีรยุทธ มุ่งไพศาล, 2550 สุทิน บัวทอง, 2550 และเอกพงศ์ สิงหพงศ์, 2550)

5.1.6 การจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว

การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2541) คือ การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนตอบสนองความจำเป็นของคนรุ่นปัจจุบัน และไม่กระทบกระเทือนกับคนในรุ่นอนาคต เพราะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ในเรื่องระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวที่ได้รับความเพลิดเพลิน และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกท่านหนึ่ง พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกได้สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมโครงการอุทยานเขียว น้ำใส ทรายขาว การจัดกิจกรรมเสื่อเขียวพิทักษ์ความสะอาด (ธีรยุทธ มุ่งไพศาล, 2550) นอกจากนี้ข้อมูลจากผู้ประกอบการท่านหนึ่งและมัคคุเทศก์ท่านหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของกิจกรรมซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวมีหลายกิจกรรม (ภาคผนวก 9) ได้แก่ (1) กิจกรรมเที่ยวป่าหน้าฝน (2) กิจกรรมเดินป่า เล่นน้ำตก ชมความมหัศจรรย์ และความงามของป่าดิบชื้นและพืชพรรณนานาชนิด (3) กิจกรรมชมความงามและความมหัศจรรย์ของดอกบัวผุด (4) กิจกรรมกางเต็นท์ พักแรม (5) กิจกรรมล่องเรือหางยาวชมความงามของกู่ยหินเมืองไทย พักผ่อน เล่นน้ำ พายเรือแคนู (6) กิจกรรมผจญภัยในการเดินถ้ำน้ำทะเลและเกาะรอยเท้าสัตว์บริเวณถ้ำสี่รู (7) กิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างเดือนตุลาคม-มกราคม และ (8) กิจกรรมปั่นจักรยานรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

5.1.7 สิ่งอำนวยความสะดวก

อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยวต่างๆ (ภาคผนวก 10) ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยมีการจัดนิทรรศการภาพถ่าย และแผนที่ภายในอุทยาน ไว้ให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ศึกษา ร้านขายของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว ค่ายพักเยาวชนชายและหญิง จำนวน 6 หลัง จุได้ประมาณ 60 คน ร้านสวัสดิการ นอกจากนี้ยังมีสถานที่กางเต็นท์ ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 200 คน บ้านพักนักท่องเที่ยวจำนวน

3 หลัง ได้แก่ บ้านพักเล่นหัจฉรินทร์เขียว บ้านพักบัวผุด บ้านพักผกากรอง และมีลานจอดรถ สุขา
ชาย และสุขาหญิง ไว้บริการนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่

อุทยานแห่งชาติเขาสกได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้เพียงพอกับความต้องการของ
นักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ระบุว่า ทางอุทยานฯ มี
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ มีบ้านพัก มีถึงขยะ มีจุดไว้
กางเต็นท์สำหรับพักแรม และมีลานจอดรถ (อาภรณ์ บัวทอง, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับการ
สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้ข้อมูลว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกได้จัดสิ่ง
อำนวยความสะดวกไว้สำหรับนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่จะพักกับบ้านพักของ
อุทยานหรือพักภายนอกอุทยานฯ ทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้น อย่างไรก็ตามสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างอาจจะยังไม่เพียงพอต่อการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการท่านหนึ่ง ให้ข้อมูลว่า
อุทยานแห่งชาติเขาสกยังขาดแคลนตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ ลานจอดรถมีไม่มากพอ เก้าอี้
สำหรับนักท่องเที่ยวพักตามจุดท่องเที่ยว ความไม่เพียงพอจะเห็นได้ชัดในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่มี
นักท่องเที่ยวเดินทางมาคราวละจำนวนมาก ซึ่งจากการที่ได้เข้าไปศึกษาในพื้นที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็น
ว่าจำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ และเก้าอี้ มีมากพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้ แต่ทั้งนี้
เป็นเพราะมุมมองที่แตกต่างกันของเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการ โดยอาจจะเน้นเฉพาะช่วงฤดูกาล
ท่องเที่ยว ส่วนลานจอดรถซึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ข้อมูลว่าถ้าจะขยายพื้นที่ออกไปก็จะทำ
ให้ต้องตัดต้นไม้ อีกทั้งพื้นที่อีกด้านอยู่ติดกับลำคลองจึงทำให้ขยายพื้นที่ได้ยาก (สุทิน บัวทอง,
2550)

ผลการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้าของอุทยานแห่งชาติเขาสกในภาพรวม (ตารางที่ 5.1)
ชี้ให้เห็นว่าทางอุทยานแห่งชาติเขาสก ได้มีการปฏิบัติงานตามจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวและ
แผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้เพื่อคงความอุดมสมบูรณ์ของป่าให้อยู่ในสภาพเดิม โดยในการปฏิบัติงาน
มีผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานเป็นผู้รับงานและมอบหมายงานให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เป็นผู้ปฏิบัติ
ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าอุทยาน ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้จัดสรรงบประมาณเงิน
รายได้ให้แก่ฝ่ายต่างๆ หลังจากนั้นจึงนำงบประมาณมาจัดสรรให้ส่วนต่างๆ เพื่อการจัดการการ
ท่องเที่ยวและการซ่อมบำรุงสิ่งก่อสร้างและวัสดุภัณฑ์ต่างๆ ทั้งนี้เพราะอุทยานแห่งชาติเขาสกมี
พื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำต้องคอยดูแล อีกทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวต้องเดินเท้าขึ้นไปการดำเนินการ
จึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยในเรื่องที่
พัก กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณภาพของมัคคุเทศก์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับการดูแลเป็น
อย่างดีและปลอดภัยมากที่สุดในขณะที่อยู่ภายในอุทยานฯ แต่สิ่งที่ทางอุทยานฯ ยังมีไม่เพียงพอ
คือ วิทยุสื่อสารทางน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ เก้าอี้

สำหรับให้นักท่องเที่ยวพักผ่อน และลานจอดรถ ซึ่งความขาดแคลนจะเห็นได้ชัดในช่วงฤดูการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมากในเวลาเดียวกัน อีกทั้งยังคงมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพและภาษาต่างประเทศเพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอ

ด้วยลักษณะของสภาพที่ท่องเที่ยวที่มุ่งให้ความบันเทิงและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพร้อมๆ กัน อุทยานแห่งชาติเขาสก ยังคงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีระบบการจัดการที่หลากหลาย ตลอดจนไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการรักษาสมดุลของระบบนิเวศให้มากที่สุดเพื่อให้สิ่งมีชีวิตได้คงอยู่กับผืนป่า อีกทั้งควรเพิ่มความสำคัญกับความปลอดภัยและความเป็นอยู่ของนักท่องเที่ยว ซึ่งเห็นได้จากงบประมาณส่วนใหญ่ของทางอุทยานแห่งชาติเขาสกจะนำไปกับการพัฒนาที่พักนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้บุคคลภายนอกได้รับทราบ เพราะจากการสอบถามทำให้ทราบว่ายังประชาชนบางส่วนที่ไม่ทราบรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาสกว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง และประชาชนจะสามารถเข้าร่วมได้อย่างไร ซึ่งปัจจุบันนี้ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกเองก็ได้ตระหนักถึงประเด็นนี้ และได้มีการออกไปประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและเชิญชวนให้ประชาชนโดยรอบเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางอุทยานจัดขึ้น อีกทั้งทางเจ้าหน้าที่ได้ออกไปให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นที่น่าประทับใจว่าผลจากความพยายามเหล่านี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานฯ กับประชาชนในพื้นที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่วนทางด้านงานวิจัยนั้นทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกยินดีให้ความร่วมมือในทุกๆ ด้าน หากมีนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจต้องการเข้าไปศึกษาหรือต้องการข้อมูลในด้านต่างๆ (ธีรยุทธ มุ่งไพศาล, 2550)

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้า	ตัวชี้วัดการประเมิน	ผลการประเมิน	จุดเด่น	จุดด้อย
วัตถุประสงค์ของการทำงานที่เขิงนิเวศ	การกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำงานที่เขิงนิเวศ	อุทยานแห่งชาติเขาสกปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ ชิดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่บางครั้งก็ไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการได้ เนื่องจากความไม่เข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกกับประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม - มีการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน
แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก	การมีแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก	ปฏิบัติตามตามแผนยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อรักษาเอกลักษณ์และความสมบูรณ์ของป่าให้คงอยู่ต่อไป มุ่งเน้นการสร้างรายได้และเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยวให้บุคคลภายนอกได้รับทราบ	<ul style="list-style-type: none"> - การเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยว - มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกพื้นที่ - ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเสนอปัญหาได้ เพราะไม่ทราบเป้าหมายของการทำงาน
บุคลากร	จำนวนบุคลากร	บุคลากรมีความรอบรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเขิงนิเวศเป็นอย่างดี จึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลัง มุ่งปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น และออกไปบริการประชาชนในบางโอกาส แต่ยังคงมีบุคลากรที่มีความชำนาญเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพและกายภาพต่างประเทศเพื่อจัดการอุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้บริการของเจ้าหน้าที่อย่างเต็มกำลัง - มีความรอบรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเขิงนิเวศ 	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากรที่มีความชำนาญเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพและกายภาพต่างประเทศเพื่อจัดการอุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอ
งบประมาณและการจัดการ	การมีงบประมาณและการจัดการ	ได้รับการจัดสรรเงินรายได้จากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยการเสนอโครงการและของบประมาณขึ้นไป หลังจากนั้นก็นำไปจัดสรรตามโครงการและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาสก แต่บางครั้งก็ยังมีขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมบำรุง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดสรรรายได้อย่างเป็นระบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมบำรุงสิ่งก่อสร้างที่เสื่อมโทรม
วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ	การมีวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ	มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะอย่างระมัดระวัง รู้ถึงคุณค่า แต่ตอนนี้ยังขาดแคลนวิทยุสื่อสาร และบางครั้งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกนำยานพาหนะออกไปช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ ตามที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องเสนอมา	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะอย่างรู้ถึงคุณค่า 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนวิทยุสื่อสาร - เมื่อเกิดปัญหาการติดต่อสื่อสารติดขัด

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ด้านปัจจัยนำเข้า	ตัวชี้วัดการประเมิน	ผลการประเมิน	จุดเด่น	จุดด้อย
การจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว	การมีแผนการจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว	มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมพร้อมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักและรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ	- ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	- ระยะเวลาในการเดินขึ้นไปยังแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างไกลและอันตราย - ขาดการดูแลและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยอย่างเพียงพอ
สิ่งอำนวยความสะดวก	การสิ่งอำนวยความสะดวก	มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวและสามารถจัดให้มีการกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่ทำลายสภาพแวดล้อม แต่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมากก็มีขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกบ้าง เช่น สถานที่จอดรถ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถังขยะ และเก้าอี้ตามจุดพักนักท่องเที่ยว	- จัดสถานที่โดยคำนึงถึงความกลมกลืนกับธรรมชาติและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม - ไม่พยายามตัดต้นไม้เพื่อเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ โดยไม่จำเป็น	- ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น ลานจอดรถ ถังขยะ เก้าอี้ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ

5.2 การประเมินผลด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ผลการประเมินผลด้านกิจกรรมและกระบวนการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการใช้การสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกมีผลการประเมิน ดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านพื้นที่

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก จึงมักจะเน้นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ หรืออาจเรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกบางท่าน พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นไม่ว่าจะเป็นความสมบูรณ์ของป่า และความหลากหลายของน้ำตก นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชม ได้แก่ การเดินป่า เล่นน้ำตก ชมความงามของป่าดิบชื้น ชมดอกบัวผุด ล่องเรือหางยาวชมทิวทัศน์ ทางเดินที่พรางแสงเสียงธรรมชาติยามค่ำคืน ผจญภัยในการเดินถ้ำน้ำ ทะลุและแกะรอยเท้าสัตว์ เข้าค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปั่นจักรยานรอบพื้นที่อุทยาน ส่องสัตว์ เป็นต้น แต่การที่พื้นที่อุทยานฯ สร้างใหญ่มากทำให้ยังมีพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสกบางส่วนที่เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึงจึงถูกบุกรุก ลักลอบตัดไม้ และล่าสัตว์อยู่บ้าง ทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนในบางส่วน (ธีรยุทธ มุ่งไพศาล, 2550 และสุทิน บัวทอง, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ให้ข้อมูลว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ทุ่งดอกจิกเป็นอีกแหล่งหนึ่งที่มีความสวยงาม โดยมีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ ภายในบริเวณทุ่งดอกจิกมีปลาตุ๊กพื้นเมืองจำนวนมาก ซึ่งชาวบ้านเรียกบริเวณนี้ว่า ทุ่งไข่มุก แต่เนื่องจากบริเวณนี้มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอุทยานแห่งชาติเขาสก จึงไม่ส่งเสริมให้มีกิจกรรมท่องเที่ยว แต่สนับสนุนให้มีการวิจัย (ถนอม แซ่แก้ว, 2550) นอกจากนี้การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดบางประการของพื้นที่การท่องเที่ยว กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสกมีมากมายและสวยงาม นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะเดินเล่นอยู่ใกล้ๆ ที่ทำการอุทยานเพราะน้ำตกแต่ละแห่งอยู่ไกลต้องเดินเท้า ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจะไม่ค่อยเดินขึ้นไป ส่วนใหญ่ที่เดินขึ้นไปจะเป็นนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ต้องการเดินผจญภัยและชมธรรมชาติ (มัทคุเทศก์, 2550 และวิทยา คณะแนม, 2550)

5.2.2 ด้านการจัดการ

การจัดการหมายความรวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลภาวะ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีขอบเขต โดยการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับธรรมชาติดั้งเดิมของชุมชน ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเท่าที่จำเป็นต่อการประกอบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยจะต้องมองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกท่านหนึ่ง พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการจัดการที่คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมทั้งมีการจัดที่พัก ที่ตั้งแคมป์สำหรับนักท่องเที่ยว ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีรูปแบบการจัดการที่ชัดเจน และเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการใช้ประโยชน์ให้ได้ยาวนานที่สุด ตลอดจนมีการควบคุมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม โดยมีการกำหนดโซนการใช้พื้นที่ที่เหมาะสมและคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ อีกทั้งมีการจัดเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงพื้นที่อุทยานและแหล่งท่องเที่ยวไว้บริการนักท่องเที่ยว รวมถึงการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว (วิลาส จุลทจิต, 2550) อย่างไรก็ตามการจัดการตามแนวทางดังกล่าวยังมีอุปสรรคอยู่บ้าง ถ้าพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับหน่วยงานราชการอื่นที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ต่างกันดังเช่นจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐท่านหนึ่งทำให้ทราบว่า บริเวณเขตพื้นที่พุทธอุทยานของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่มีพื้นที่ติดแนวเขตนิคมสหกรณ์พนมซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายังไม่สามารถดำเนินการฟื้นฟูได้ เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องการซ้อนทับกันของแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสกและเขตนิคมสหกรณ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อการจัดการอุทยานมาเป็นเวลานานและส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาสกและประชาชนในท้องถิ่น (ธีรศักดิ์ ศรีรักษา, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ประกอบการท่านหนึ่งที่กล่าวเสริมว่า อุทยานแห่งชาติเขาสก สามารถแก้ปัญหาในเรื่องการทับซ้อนกันของแนวเขตแดนได้บางส่วน และบางครั้งก็ไม่เป็นที่พอใจของประชาชน เพราะประชาชนบางส่วนอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานและเมื่อทางอุทยานแห่งชาติเขาสกสำรวจและปักแนวเขตแดน ทำให้ต้องสูญเสียพื้นที่บางส่วนไป (มัทคุเทศก์, 2550) ซึ่งอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นอุทยานที่มีพื้นที่กว้างและมีแนวเขตแดนติดต่อกับพื้นที่ทำกินของประชาชนจำนวนมาก จึงทำให้มีโอกาสที่การจัดการไม่เป็นที่พอใจของประชาชนที่เสียผลประโยชน์ในบางส่วน แต่ทางเจ้าหน้าที่ก็ต้องการชี้แจงและทำความเข้าใจกับประชาชน เพื่อไม่ให้มีปัญหาเกี่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ลงไปสัมผัสกับพื้นที่โดยตรงและมีการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ก็ทราบว่าปัญหาต่างๆ ก็มีการคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น

5.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ และการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกท่านหนึ่ง ทำให้ทราบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชน นักเรียน และนักศึกษาตามสถาบันต่างๆ รวมทั้งมีการจัดทำสื่อความหมายตามสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว ให้มีความรู้และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และให้ได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น มีการร่วมประชุมกับผู้นำชุมชน เพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีป้ายห้ามทิ้งขยะ ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ ป้ายบอกเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวและประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (อาภรณ์ บัวทอง, 2550) อย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวดูเหมือนจะมีข้อจำกัดในรายละเอียดและเข้าถึงบุคคลเป้าหมายของกลุ่ม ดังที่ได้รับการสะท้อนจากผู้ประกอบการ 2 ท่านว่า ในการดำเนินกิจกรรมนั้นบางครั้งประชาชนในท้องถิ่นเองไม่ทราบถึงเป้าหมายและกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ว่าเป็นกิจกรรมอะไร ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นนักเรียนและผู้นำชุมชน และในส่วนของประชาชนบางครั้งก็ไม่ทราบว่ามีการมีกิจกรรมใดบ้างที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกต้องการให้ประชาชนร่วมหรือต้องการขอความช่วยเหลือจากประชาชน (วสันต์ศักดิ์ ไชยแดง, 2550 และประสิทธิ์ แสงแก้ว, 2550) ซึ่งในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ นั้น ถ้าเป็นกิจกรรมใดที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์ประชาชนก็จะเข้าร่วมในกิจกรรมมากขึ้น โดยทางอุทยานแห่งชาติเขาสกควรประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้รู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เข้าร่วมมากที่สุด

5.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวควบคู่กัน ซึ่งหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงและจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่อไป โดยหลักการแล้วประชาชนในท้องถิ่นควรจะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ซึ่ง

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเสริมสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชนแล้ว ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ท่านหนึ่งทำให้ทราบถึงความพยายามให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นตัวแทนของประชาชน โดยทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้ให้ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกอบต. เข้าร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นและชี้แจงถึงความต้องการ และความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับจากการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติเขาสก และถ้าต้องการให้ทางอุทยานฯ ช่วยเหลือก็ให้เสนอขึ้นมา นอกจากนี้ทางอุทยานแห่งชาติเขาสก มีการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาทำงาน จำหน่ายอาหารและของที่ระลึก และเป็นมัคคุเทศก์ แต่ด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจและประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมน้อย (อาภรณ์ บัวทอง, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการในพื้นที่เข้าร่วมทำธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ที่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งยังสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงได้มีโอกาสร่วมดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และจัดโครงการอบรม สัมมนาต่างๆ (ดำรง แดงนวล, 2550) อย่างไรก็ตามการดำเนินการในสถานะต่างๆ ดังกล่าว ยังมีอุปสรรคอยู่บ้างในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่นให้ทั่วถึงดังที่ผู้ประกอบการท่านหนึ่ง ได้กล่าวไว้ว่า บางครั้งเมื่อผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสก และกลับไปแจ้งเรื่องที่ได้รับจากการประชุมให้ประชาชนทราบ แต่ก็ยังมีเพียงประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่รับรู้ข้อมูล จึงทำให้ประชาชนไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในเรื่องของปัญหาและการเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว การตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ภายในอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น (มัคคุเทศก์, 2550) ซึ่งในส่วนของประชาชนนั้นบางครั้งประชาชนเองก็คิดว่าเป็นเรื่องของส่วนราชการไม่เกี่ยวกับประชาชน จึงทำให้มีการเข้าใจผิดกัน ทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกควรลงไปพบกับประชาชนโดยตรง และชี้แจงรายละเอียดให้ประชาชนได้รับทราบว่าประชาชนมีส่วนได้ส่วนเสียในส่วนใดบ้าง

ผลจากการวิเคราะห์โดยรวมด้านกิจกรรมและกระบวนการของอุทยานแห่งชาติเขาสก จากตัวชี้วัดการประเมิน ดังแสดงในตารางที่ 5.2 ซึ่งให้เห็นว่าอุทยานแห่งชาติเขาสกมีสภาพพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนมีทัศนียภาพที่สวยงามมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่ง

นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตามความเหมาะสมของตัวเอง อีกทั้งยังสามารถศึกษาวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นได้ เพราะมีคฤหาสน์ที่นำเที่ยวจะเป็นบุคคลในท้องถิ่น โดยทางอุทยานแห่งชาติเขาสกยังได้จัดการทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนดั้งเดิมเพื่อให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ ตลอดจนได้มีการจัดสื่อให้ความหมายต่างๆ ไว้บริการเพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาสก ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาสกให้ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ในส่วนของประชาชนโดยทั่วไปนั้นยังทำได้จำกัด มีประชาชนเพียงบางกลุ่มที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมและรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม โดยในเรื่องของการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้นจะเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ ภาคประชาชนจะมีหน้าที่ทำตามกฎระเบียบที่วางไว้ และบางครั้งเมื่อประชาชนเสนอปัญหาความเดือดร้อนขึ้นไป จะได้รับการแก้ไขเพียงบางส่วนและจะต้องรอตามกระบวนการทางราชการ ซึ่งบางครั้งมีความล่าช้าไม่ทันการ

ตารางที่ 5.2 สรุปผลการประเมินด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ด้านกิจกรรม และกระบวนการ	ตัวชี้วัดการประเมิน	ผลการประเมิน	จุดเด่น	จุดด้อย
ด้านพื้นที่	การมีห้องที่อยู่ที่โดดเด่นและมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นในความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของป่า พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ทักษะภาพที่สวยงาม อีกทั้งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกยังสนับสนุนให้นักวิจัยเข้าไปทำการวิจัยในพื้นที่ได้	- ทักษะภาพที่สวยงาม - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	- ระยะทางจากที่ทำการขึ้นไปยังแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างไกล
ด้านการจัดการ	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม	มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสอดคล้องกับชุมชนดั้งเดิมกลมกลืนกับธรรมชาติและมีการกำหนดโซนการจัดการทรัพยากรที่ชัดเจน โดยนักท่องเที่ยวสามารถศึกษาได้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ ที่กำหนดไว้ แต่สิ่งที่มีปัญหา คือ การจัดการในเรื่องที่ดินทำกินที่มีความไม่กระจ่างทำให้มีความขัดแย้งกับประชาชนบางกลุ่มที่เสียชีวิต	- กำหนดโซนการท่องเที่ยวชัดเจน - จัดการทรัพยากรสอดคล้องกับพื้นที่ชุมชน	- ปัญหาแนวเขตที่ดินที่ไม่ชัดเจน - มีความขัดแย้งเกิดขึ้น
ด้านกิจกรรม และกระบวนการ	การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	มีการจัดการการท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้ประชาชน นักท่องเที่ยว ผู้สนใจได้รับทราบ และได้มีการประชาสัมพันธ์โดยการใช้ป้ายสื่อความหมาย หรือออกไปประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง แต่ก็มีประชาชนบางส่วนที่ไม่ทราบเป้าหมายของกิจกรรมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกปฏิบัติอยู่	- เผยแพร่ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ	- ขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน
ด้านการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	ได้มีการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อรับทราบประเด็นปัญหาของประชาชน และให้ประชาชนเสนอประเด็นปัญหาผ่านมาทางผู้นำชุมชน ซึ่งบางครั้งมีเพียงประชาชนบางส่วนที่ได้รับทราบข้อมูล และบางสิ่งประชาชนก็ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ เช่น มีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจเลือกกิจกรรมของโครงการ การมีส่วนร่วมในเรื่องของงบประมาณเพราะเป็นเรื่องภายในของทางอุทยานแห่งชาติเขาสก และประชาชนเองก็ไม่ทราบว่าคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ในส่วนใดบ้าง แต่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกก็เปิดโอกาสให้ประชาชนประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การจ้างคนในท้องถิ่นเข้ามาทำงาน	- การมีงานทำของคนในพื้นที่ - ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	- ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ทุกกระบวนการ

5.3 การประเมินผลด้านผลผลิต

การประเมินผลด้านผลผลิต เป็นการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และรายได้ที่เกิดจากอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนทำโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 65 ครัวเรือน ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชาชนในชุมชนที่อยู่โดยรอบอุทยานฯ แล้วทำการสัมภาษณ์ถึงสถานภาพส่วนบุคคล ระดับการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาสามารถนำเสนอ ดังต่อไปนี้

(1) สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาสถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนที่ได้รับการสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในประเด็นเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การได้รับประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกนั้น สามารถสรุปและนำเสนอในตารางที่ 5.3

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.38 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 44.62 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 72.31 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.46 และอายุ 40 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.23 ตามลำดับ โดยที่อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ 27.55 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.08 ปี

ระดับการศึกษาสูงสุด ของผู้ตอบแบบสอบถามคือจบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช. ในสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 32.31 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.23 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 15.38 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.85 และอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 9.23

อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทำธุรกิจส่วนตัว (เช่น ร้านเสริมสวย ช่างซ่อม ฯลฯ) เป็นสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 35.39 รองลงมา รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 21.54 เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 18.46 ค้าขายและรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 6.15

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท เป็นสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมามีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.85 รายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.23 รายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.62 และรายได้มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.15 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,892.31 บาท ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9,446.99 บาท

ตารางที่ 5.3 สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (n=65)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	36	55.38
หญิง	29	44.62
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	48	72.31
31-40 ปี	12	18.46
40 ปีขึ้นไป	6	9.23
อายุเฉลี่ย (ปี)	27.55	SD* = 11.08
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	19	29.23
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	15.38
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	21	32.31
อนุปริญญา	6	9.23
ปริญญาตรี	9	13.85
4. อาชีพหลัก		
ธุรกิจส่วนตัว	23	35.39
รับจ้าง	14	21.54
เกษตรกร	12	18.46
นิสิต/นักศึกษา	8	12.31
ค้าขาย	4	6.15
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4	6.15
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	22	33.85
5,000-10,000 บาท	30	46.15
10,001-15,000 บาท	6	9.23
15,001-20,000 บาท	3	4.62
มากกว่า 20,000 บาท	4	6.15
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	8,892.31	SD* = 9446.99

หมายเหตุ : SD* หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก พิจารณาครอบคลุมการมีส่วนร่วมใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมด้านความคิด (2) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนด (4) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย และ (5) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว โดยมีผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 5.4

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.21 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน ของการมีส่วนร่วมสูงสุด ซึ่งสามารถพิจารณาเป็นรายด้านของการมีส่วนร่วม ดังรายละเอียด ดังนี้

(2.1) การมีส่วนร่วมด้านความคิด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.21) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.45) รองลงมาคือ การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 2.42) การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของท่านหรือชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก (ค่าเฉลี่ย = 2.21) และการร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.86)

(2.2) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.07) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.32) รองลงมาคือ การร่วมตัดสินใจในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก (ค่าเฉลี่ย = 2.23) การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 2.17) การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.11) การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (ค่าเฉลี่ย = 2.05) การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก (ค่าเฉลี่ย = 2.02) และร่วมตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.57)

(2.3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.10) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.54) รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 2.43) การร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด (ค่าเฉลี่ย = 2.23) การร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด (ค่าเฉลี่ย = 2.17) การร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว

(ค่าเฉลี่ย = 2.12) และการมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 09)

(2.4) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.12) รองลงมาคือ การสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 2.97) การเกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (ค่าเฉลี่ย = 2.88) การช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชนเช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.78) การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 2.63) และการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.34)

(2.5) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.89) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.20) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.02) การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (ค่าเฉลี่ย = 1.88) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 1.86) การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติเขาสกตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้และการร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 1.83) การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 1.80) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.78)

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมทั้งหมดทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.21) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านจะเห็นว่า ในส่วนของการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนจะมีระดับการมีส่วนร่วมสูง (เฉลี่ย 2.78) ซึ่งแสดงว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติเขาสกก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนโดยรวมหลายด้านไม่ว่าจะเป็นที่มาของรายได้ ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ของคนในชุมชน รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านความคิด (เฉลี่ย 2.21) การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม (เฉลี่ย 2.10) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (เฉลี่ย 2.07) และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว (เฉลี่ย 1.89) ซึ่งพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเท่ากัน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้เป็นเพราะงานลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกที่จะเป็นผู้ปฏิบัติและสรุปการดำเนินงานของโครงการในแต่ละโครงการ

จากผลการประเมินการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้านนั้น **การมีส่วนร่วมด้านความคิด** ในเรื่องของการร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ทำนออาศัยอยู่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นจะเห็นได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมน้อย **การมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ** ในเรื่องของการร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ ฯลฯ ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการร่วมตัดสินใจในงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก ฯลฯ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย **การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม** ในเรื่องของการร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ เป็นต้น ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย **การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์** หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ในเรื่องของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย **การมีส่วนร่วมและด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว** ในเรื่องของการมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว ซึ่งจากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่ที่จะมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นไว้ โดยเฉพาะถ้าเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชุมชนก็จะมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น และพร้อมที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ โดยประชาชนจะมีส่วนในการตัดสินใจน้อย เพราะการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ก็จะเป็นในส่วนของผู้บริหารและผู้นำชุมชน ในส่วนของการร่วมบริจาคทรัพย์นั้นประชาชนในพื้นที่มีรายไม่สูงนักจึงมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อย อีกทั้งยังไม่สามารถจะติดตามผลการทำงานได้เพราะประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพส่วนตัว

**ตารางที่ 5.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยาน
แห่งชาติเขาสก**

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม*
การมีส่วนร่วมด้านความคิด			
1. การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของท่านหรือของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก	2.21	0.96	ปานกลาง
2. การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.42	1.00	ปานกลาง
3. การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	2.45	0.87	ปานกลาง
4. การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1.86	1.09	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านความคิด	2.21	0.99	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ			
5. การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก	2.05	1.10	ปานกลาง
6. การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	2.17	0.98	ปานกลาง
7. การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสก	2.02	1.09	ปานกลาง
8. การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว	2.11	0.90	ปานกลาง
9. การร่วมตัดสินใจในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาสก	2.23	0.91	ปานกลาง
10. การร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ เป็นต้น	2.32	1.21	ปานกลาง
11. การร่วมตัดสินใจในงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น	1.57	1.13	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ	2.07	1.05	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม			
12. การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว	2.12	1.13	ปานกลาง
13. การร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด	2.17	1.00	ปานกลาง
14. การร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด	2.23	1.02	ปานกลาง
15. การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.43	0.91	ปานกลาง
16. การร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2.54	0.89	ปานกลาง
17. การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สิน เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ เป็นต้น	2.09	0.90	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม	2.10	0.98	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย			
18. การเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4	2.34	1.31	ปานกลาง
19. การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น	2.63	1.25	ปานกลาง
20. เกิดการจ้างงานและการทำงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกยิ่งขึ้น	2.88	1.04	สูง
21. เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน	3.12	0.84	สูง
22. การสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น	2.97	1.08	สูง
23. การช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า	2.78	1.10	สูง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย	2.78	1.10	สูง
การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว			
24. การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.20	1.00	ปานกลาง

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม*
การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว (ต่อ)			
25. การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้า ดำเนินงาน	2.02	1.01	ปานกลาง
26. การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานฯ ตามเวลาที่กำหนดไว้	1.83	1.01	ปานกลาง
27. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว	1.78	1.01	ปานกลาง
28. การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก	1.83	1.18	ปานกลาง
29. การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจัดการการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	1.80	1.15	ปานกลาง
30. การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้า ดำเนินงาน	1.86	1.18	ปานกลาง
31. การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามเวลาที่กำหนดไว้	1.80	1.06	ปานกลาง
32. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยว	1.86	1.24	ปานกลาง
33. การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก	1.88	1.28	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว	1.89	1.11	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วม	2.21	1.05	ปานกลาง

หมายเหตุ : * ระดับการมีส่วนร่วมมีค่าสูงสุด 4 คะแนน ค่าต่ำสุด 0 คะแนน

(3) ปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 5.5 แสดงปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ คือ ประชาชนร้อยละ 10.11 ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ร้อยละ 9.89 ทางราชการไม่มีการสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วม ร้อยละ 7.56 ไม่มีโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วม ร้อยละ 6.67 ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจและต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ร้อยละ 4.78 คิดว่าจะมีผลทำให้ตนเองเดือดร้อนหรือยุ่งยากเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.67 คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถพอเพียง ร้อยละ 1.55 ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน และโดยนิสัยส่วนตัวที่ไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นมีคะแนนต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 0.67

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนนั้น จะเห็นได้ว่ามีประชาชนกว่าร้อยละ 10 ที่มีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วม คือ ไม่ทราบถึงเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วมว่าอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการดำเนินงานหรือทำอะไรเพื่อประชาชนหรืออยากให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนใดบ้าง ซึ่งบางครั้งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกเองก็ไม่สามารถเข้าถึงกับประชาชนได้ทุกกลุ่ม ประกอบกับทางประชาชนบางส่วนไม่มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ หรือคิดว่าเมื่อเข้าไปทำงานกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสกแล้วจะทำให้ตนเองเดือดร้อน ดังนั้น ทางอุทยานแห่งชาติ

เขาสกจึงควรทำความเข้าใจกับประชาชนในประเด็นเหล่านี้ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกอย่างแท้จริง และประชาชนเองก็ต้องกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหา ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ที่สำคัญประชาชนควรเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนเพื่อปรับนิสัยของตัวเองและเพื่อรับทราบข้อมูลที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกเสนอผ่านผู้นำชุมชนมา อีกทั้งประชาชนต้องพร้อมที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาในทุกๆ เรื่อง

ตารางที่ 5.5 ปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ลักษณะของปัญหาและอุปสรรค	ร้อยละ*
1. การไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม	10.11
2. ทางราชการ ไม่มีการสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วม	9.89
3. ไม่มีโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วม	7.56
4. ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว	6.67
5. คิดว่าจะมีผลทำให้คนเดือดร้อนหรือยุ่งยากเพิ่มขึ้น	4.78
6. คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถพอเพียง	4.67
7. ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน	1.55
8. นิสัยส่วนตัวที่ไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น	0.67

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ปัญหา

5.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก นั้นสามารถพิจารณาจากการมีส่วนร่วมใน 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านความคิด การมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว โดยในแต่ละด้านนั้นมีปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ กัน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ และระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งวิเคราะห์ผลของปัจจัยเหล่านี้ สามารถทำได้ด้วยการประมาณการแบบจำลองโลจิสติกผลการวิเคราะห์ เป็นดังต่อไปนี้

(1) ผลการประมาณการแบบจำลองโลจิสติกของการมีส่วนร่วมด้านความคิด โดยทำการประมาณการแบบจำลองของตัวแปรการร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก (PT1) การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (PT2) การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (PT4) และผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านความคิดทั้ง 4 ประเด็น (PT) การประมาณการการมีส่วนร่วม

เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ (PT3) นั้น ไม่สามารถประมาณการแบบจำลองได้ (เนื่องจากตัวแปรมีค่าเป็น 1 เท่านั้น) โดยมีผลการประมาณการดังแสดงในตารางที่ 5.6 และสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(1.1) การมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก (PT1) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสกมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความเดือดร้อนเพิ่มขึ้น 0.011 (คู่มือการคำนวณในภาคผนวก 5.4) ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 7.60 ที่องศาความเป็นอิสระ (degree of freedom) เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ และ ค่า McFadden R^2 มีค่าเท่ากับร้อยละ 25

(1.2) การมีส่วนร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (PT2) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีมากขึ้นตามไปด้วย ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น 0.003 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.15 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 1 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ และค่า McFadden R^2 มีค่าเท่ากับร้อยละ 17

(1.3) การมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (PT4) พบว่า (1) อายุ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนอายุโตมากขึ้นการมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มี

ค่าคงที่ ถ้าประชาชนอาวุโสมากขึ้นจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมประชุมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่าค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 15.41 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 3 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และค่า McFadden R^2 มีค่าเท่ากับร้อยละ 34 และ (2) ระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมประชุมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 15.41 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 3 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และค่า McFadden R^2 มีค่าเท่ากับร้อยละ 34

(1.4) ผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านความคิด (PT) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมด้านความคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนมีระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมด้านความคิดจะมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้านความคิดเพิ่มขึ้น 0.007 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 15.64 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และค่า McFadden R^2 มีค่าเท่ากับร้อยละ 52

จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกของการมีส่วนร่วมด้านความคิดนั้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้นกับ **ทุกตัวแปรตาม** หมายความว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมด้านความคิดในทุกประเด็น เช่น ส่งผลกำหนดต่อการมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งผลต่อการมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ จากการที่ประชาชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกในระดับที่มากขึ้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ มากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและคุ้นเคยกับพื้นที่เป็นอย่างดี จึงทำให้

มองเห็นภาพรวมของการท่องเที่ยวได้ และมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะนำไปปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อปกป้องผลประโยชน์ในพื้นที่

นอกจากนี้ความอาวุโสของประชาชนจะส่งผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าความน่าจะเป็นของการเข้าไปมีส่วนร่วมจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม

ตารางที่ 5.6 ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านความคิดด้วยแบบจำลองโลจิท

ตัวแปรอิสระ	PT1	PT2	PT4	PT
เพศ	-	-	+1.37	-
อายุ	-	-	+1.81* (Prob. น้อยมาก)	-
การศึกษา	-	-	-	-
รายได้	+1.04	-	-	+0.86
อาชีพ	-	-	-	-
การใช้ประโยชน์	+3.14*** (Prob. ¹ = 0.011)	+2.99* (Prob. = 0.003)	+2.92** (Prob. น้อยมาก)	+5.02*** (Prob. = 0.007)
ค่าคงที่	-0.25	1.09	-1.52	-1.34
Log-ratio statistic	7.60**	3.15**	15.41***	15.64***
Degree of freedom	2	1	3	2
McFadden R ²	0.25	0.17	0.34	0.52

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

- Prob. ¹ หมายถึง ความน่าจะเป็นของการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัย (ตัวแปร) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการคำนวณดังแสดงเป็นตัวอย่างในภาคผนวกที่ 6.4
- PT1 หมายถึง การมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของท่านหรือของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก
- PT2 หมายถึง การมีส่วนร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- PT3 หมายถึง การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)
- PT4 หมายถึง การมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- PT หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านความคิดทั้ง 4 ด้าน

(2) ผลการประมาณการแบบจำลองโลจิทของการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ โดยทำการประมาณการแบบจำลองในประเด็นการมีส่วนร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (PD5) การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก (PD7) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (PD8) การมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด การห้ามล่าสัตว์ การห้ามตัดไม้ ฯลฯ (PD10) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยาน ฯลฯ (PD11) และผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจทั้ง 7 ประเด็น (PD) ส่วนการประมาณการการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (PD6) และการร่วมตัดสินใจในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก (PD9) นั้น ไม่สามารถประมาณการแบบจำลองได้ (เนื่องจากคำตอบของตัวแปรตามมีค่าเป็น 1 เท่านั้น) ผลการประมาณการปรากฏดังที่แสดงในตารางที่ 5.7 และสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(2.1) การมีส่วนร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (PD5) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเพิ่มขึ้น 0.018 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 5.61 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 14

(2.2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก (PD7) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

มากขึ้นการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานฯ มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานฯ เพิ่มขึ้น 0.023 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 6.73 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 15

(2.3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (PD8) พบว่า อายุ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนมากขึ้นการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าอายุของประชาชนเพิ่มขึ้น จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.02 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 1 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 10

(2.4) การมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น ทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ ฯลฯ (PD10) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น ทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานฯ กำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ ฯลฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เพิ่มขึ้น 0.020 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 5.73 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 14

(2.5) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก ฯลฯ (PD11) พบว่า (1) ประชาชนเพศชายมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชนเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณเพิ่มขึ้น 0.276 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสถิ์นั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 9.74 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 3 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 14 และ (2) ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณเพิ่มขึ้น 0.729 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสถิ์นั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 9.74 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 3 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 14

(2.6) ผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ (PD) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้านตัดสินใจเพิ่มขึ้น 0.025 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสถิ์นั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 1.65 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 5

จากการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสถิ์ของการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ พบว่า (2) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเพศของประชาชนมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางเป็นบวกเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้นนั้น หมายความว่า ประชาชนเพศชายมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น (2) ค่าสัมประสิทธิ์ของ

อายุของประชาชนมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้น หมายความว่า ประชาชนอาวุโสกับการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก เป็นไปได้ว่า ประชาชนอาวุโสมีประสบการณ์และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าผู้ด้อยอาวุโส ทำให้มีบทบาทในการตัดสินใจเลือกวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นและ (3) ค่าสัมประสิทธิ์ของระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นกับ **ทุกตัวแปรตาม** หมายความว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจทุกประเด็น การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก การมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น ทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ ฯลฯ และการมีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณ ในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก ฯลฯ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ จากการที่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนในการได้รับผลประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกในระดับที่มากขึ้น ทำให้กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านต่างๆ มีมากขึ้น เพราะประชาชนเองรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่และมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ดังกล่าว

นอกจากนี้ความอาวุโสของประชาชนจะส่งผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในทางบวกเช่นกัน แม้ว่าความน่าจะเป็นของการเข้าไปมีส่วนร่วมจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม

ตารางที่ 5.7 ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจด้วยแบบจำลองโลจิท

ตัวแปรอิสระ	PD5	PD7	PD8	PD10	PD11	PD
เพศ	-	+1.57	-	-	+1.28* (Prob. = 0.276)	-
อายุ	-	-	+1.89* (Prob. น้อยมาก)	+0.94	-0.97	+0.87
การศึกษา	-	-	-	-	-	-
รายได้	+0.77	-	-	-	-	-
อาชีพ	-	-	-	-	-	-
การใช้ประโยชน์	+2.45** (Prob. ¹ = 0.018)	+2.31** (Prob. = 0.023)	-	+2.07* (Prob. = 0.020)	+3.38*** (Prob. = 0.729)	+1.73* (Prob. = 0.025)
ค่าคงที่	-0.19	-0.36	1.84	3.05×10^{-11}	-1.49	0.09
Log-ratio statistic	5.61**	6.73**	3.02**	5.73**	9.74***	1.65
Degree of freedom	2	2	1	2	3	2
McFadden R ²	0.14	0.15	0.10	0.14	0.14	0.05

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

Prob. ¹ = หมายถึง ความน่าจะเป็นของการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัย (ตัวแปร) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการคำนวณดังแสดงเป็นตัวอย่างในภาคผนวกที่ 6.4

PD5 หมายถึง การมีส่วนร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

PD6 หมายถึง การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

PD7 หมายถึง การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก

PD8 หมายถึง การมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว

PD9 หมายถึง การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

PD10 หมายถึง การมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น ทัชชะโนบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ เป็นต้น

PD11 หมายถึง การมีส่วนร่วมตัดสินใจในงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ ในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก ฯลฯ

PD หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจทั้ง 7 ด้าน

(3) ผลการประมาณการแบบจำลองโลจิทของการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม โดยทำการประมาณการแบบจำลองในประเด็นการมีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (ACT12) การมีส่วนร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่อุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด (ACT13) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด (ACT14) การมีส่วนร่วมสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ACT15) การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ (ACT17) และผลรวมเฉลี่ยทุกระดับการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมทั้ง 6 ประเด็น (ACT) ส่วนการประมาณการในประเด็นการมีส่วนร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม (ACT16) นั้น ไม่สามารถประมาณการแบบจำลองได้ (เนื่องจากค่าตอบของตัวแปรมีค่าเป็น 1 เท่านั้น) ผลการประมาณการปรากฏดังแสดงในตารางที่ 5.8 และสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(3.1) การมีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (ACT12) พบว่า อายุของประชาชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนอายุใส่มากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วยเมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชนอายุใส่มากขึ้น จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.12 ที่องศาความเป็นอิสระเท่ากับ 2 มีค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 7

(3.2) การมีส่วนร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด (ACT13) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่อุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ใน

การดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่อยู่อาศัยแห่งชาติเขาสก กำหนดมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนดเพิ่มขึ้น 0.010 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 2.59 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 10

(3.3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด (ACT14) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสก กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นทำให้การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนดมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนดเพิ่มขึ้น 0.006 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 2.24 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 9

(3.4) การมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ACT15) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นทำให้การมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น 0.003 ส่วนค่าสถิติของ

แบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.15 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 1 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 17

(3.5) การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สิน เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ ฯลฯ (ACT17) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเพิ่มขึ้น 0.008 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 2.51 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 10

(3.6) ผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม (ACT) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมเพิ่มขึ้น 0.010 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 1.64 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 5

จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกของการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมดังกล่าวมาแล้ว พบว่า (1) ค่าสัมประสิทธิ์อายุของประชาชนมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่ได้คาดการณ์ในเบื้องต้นนั้น หมายความว่า อายุของประชาชนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมฝึกรอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในเชิงบวก กล่าวคือ ประชาชนอาวุโสจะมีบทบาทในการเข้าร่วมฝึกรอบรมปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วยและ (2) ค่าสัมประสิทธิ์ของระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นกับเกือบทุกตัวแปรตามนั้น ยกเว้น การมีส่วนร่วมฝึกรอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว หมายความว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมทุกประเด็น อาจจะกล่าวได้ว่า

ระดับการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาสกส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วม
ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานใน
โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วม
สนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วน
ร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร ในเชิงบวก แสดงว่า เมื่อประชาชนได้รับผลประโยชน์จากพื้นที่อุทยาน
แห่งชาติเขาสกในระดับที่มากขึ้นทำให้ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่
อุทยานแห่งชาติเขาสกเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ จะมีมากขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ความอาวุโสของประชาชนจะส่งผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วม
ฝักอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในทางบวก
เช่นกัน แม้ว่าความน่าจะเป็นของการเข้าไปมีส่วนร่วมจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม

ตารางที่ 5.8 ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมด้วยแบบจำลองโลจิท

ตัวแปรอิสระ	ACT12	ACT13	ACT14	ACT15	ACT17	ACT
เพศ	-	-	0.22	-	-	-
อายุ	+1.63* (Prob. ¹ น้อยมาก0)	-	-	-	-	-
การศึกษา	-	0.90	-	-	-	+0.24
รายได้	-	-	-	-	+0.71	-
อาชีพ	-0.45	-	-	-	-	-
การใช้ประโยชน์	-	+2.63* (Prob. = 0.010)	+2.24* (Prob. = 0.006)	+2.99** (Prob. = 0.003)	+2.07* (Prob. = 0.008)	+1.92* (Prob. = 0.010)
ค่าคงที่	1.82	0.19	1.04	1.09	0.94	0.85
Log-ratio statistic	3.12	2.59	2.24	3.15**	2.51	1.64
Degree of freedom	2	2	2	1	2	2
McFadden R ²	0.07	0.10	0.09	0.17	0.10	0.05

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

Prob. ¹ = หมายถึง ความน่าจะเป็นของการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัย (ตัวแปร) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการคำนวณดังแสดงเป็นตัวอย่างในภาคผนวกที่ 6.4

ACT12 หมายถึง การมีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว

ACT13 หมายถึง การมีส่วนร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด

ACT14 หมายถึง การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด

ACT15 หมายถึง การมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ACT16 หมายถึง การมีส่วนร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

ACT17 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ เป็นต้น

ACT หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรมทั้ง 6 ด้าน

(4) ผลการประมาณการแบบจำลองโลจิทของการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย โดยทำการประมาณการแบบจำลองในประเด็นที่การท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ และปัจจัย 4 (US18) การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น (US19) การเกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (US20) การช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง ฯลฯ (US23) และผลรวมเฉลี่ยทุกระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 6 ประเด็น (US) ส่วนการประมาณการการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน (US21) ในขณะที่การสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น (US23) นั้น ไม่สามารถประมาณการแบบจำลองได้ (เนื่องจากคำตอบของตัวแปรมีค่าเป็น 1 เท่านั้น) โดยมีผลการประมาณการดังแสดงในตารางที่ 5.9 และสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(4.1) การเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 (US18) พบว่า (1) อายุ มีอิทธิพลต่อการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนอายุโตมากขึ้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชนอายุโตมากขึ้นจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 เพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 11.59 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 23 และ (2) ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 เพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 11.59 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 23

(4.2) การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น (US19) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นเพิ่มขึ้น 0.011 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 7.60 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 25

(4.3) การจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (US20) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีอิทธิพลต่อการเกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการเกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเพิ่มขึ้น 0.010 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 2.59 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 10

(4.4) การช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง ฯลฯ (US23) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง ฯลฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง ฯลฯ มีมากขึ้นตามไปด้วย ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น 0.002 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.22 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 18

(4.5) ผลรวมเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (US) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

มากขึ้นการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มขึ้น 0.004 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสต์นั้น พบว่าค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 8.58 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 35

จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ของการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียที่ พบว่า (1) ค่าสัมประสิทธิ์ของอายุของประชาชนมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นนั้น หมายความว่า อายุของประชาชนส่งผลกำหนดกับการมีส่วนร่วมด้วยการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 ในเชิงบวก กล่าวคือ อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การมีรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยว เป็นต้น จึงทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนอาวุโสมักจะมีวิธีการหารายได้และการสร้างธุรกิจให้กับตัวเองมีมากขึ้นตามไปด้วยและ (2) ค่าสัมประสิทธิ์ของระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นกับทุกตัวแปรตามนั้น หมายความว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียทุกประเด็น ส่งผลกำหนดต่อการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น เกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น และช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง ฯลฯ ในเชิงบวก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นเห็นว่ากิจกรรมต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและตนเองก็จะเข้าร่วมและให้ความสำคัญมากขึ้น

นอกจากนี้ความอาวุโสของประชาชนจะส่งผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 ในทางบวกเช่นกัน แม้ว่าความน่าจะเป็นของการเข้าไปมีส่วนร่วมจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม

ตารางที่ 5.9 ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียด้วยแบบจำลองโลจิส

ตัวแปรอิสระ	US18	US19	US20	US23	US
เพศ	-	-	-	-	-
อายุ	+1.41* (Prob. ¹ น้อยมาก)	-	-	-	-
การศึกษา	-	-	+0.90	-	-
รายได้	-	+1.04	-	-0.42	+0.21
อาชีพ	-	-	-	-	-
การใช้ประโยชน์	+2.70** (Prob. น้อยมาก)	+3.14*** (Prob. = 0.011)	+2.63* (Prob. = 0.010)	+3.15** (Prob. = 0.002)	+4.02*** (Prob. = 0.004)
ค่าคงที่	-1.09	-0.25	0.19	1.21	-0.05
Log-ratio statistic	11.59***	7.60***	2.59	3.22*	8.58***
Degree of freedom	2	2	2	2	2
McFadden R ²	0.23	0.25	0.10	0.18	0.35

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

Prob. ¹ = หมายถึง ความน่าจะเป็นของการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัย (ตัวแปร) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการคำนวณดังแสดงเป็นตัวอย่างในภาคผนวกที่ 6.4

US18 หมายถึง เป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4

US19 หมายถึง การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น

US20 หมายถึง เกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

US21 หมายถึง เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

US22 หมายถึง สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

US23 หมายถึง ช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ก๊าซแก๊ส เป็นต้น

US หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 6 ด้าน

(5) ผลการประมาณการแบบจำลองโลจิทของการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว โดยทำการประมาณการแบบจำลองในประเด็นการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้าดำเนินงาน (MAN25) การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ (MAN26) การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (MAN28) การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (MAN29) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงาน (MAN30) การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ (MAN31) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว (MAN32) การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (MAN33) และผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 10 ด้าน (MAN) ส่วนการประมาณการการมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (MAN24) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยว (MAN27) นั้น ไม่สามารถประมาณการแบบจำลองได้ (เนื่องจากค่าตอบของตัวแปรมีค่าเป็น 1 เท่านั้น) ผลการประมาณการปรากฏดังแสดงในตารางที่ 5.10 และสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(5.1) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้าดำเนินงาน (MAN25) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้าดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้าดำเนินงานมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้าดำเนินงาน เพิ่มขึ้น 0.018 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 6.52 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 16

(5.2) การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ (MAN26) พบว่า อายุของประชาชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนอาวุโสมากขึ้นการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชน

อาวุโสเพิ่มขึ้น จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานฯ ตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้เพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้นพบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.05 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 7

(5.3) การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (MAN28) พบว่า อายุของประชาชน มีอิทธิพลต่อการร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนอาวุโสมากขึ้น การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชนอาวุโสเพิ่มขึ้นจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานฯ เพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้นพบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.97 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 7

(5.4) การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (MAN29) พบว่า เพศของประชาชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ ประชาชนเพศชายจะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชนเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้น 0.237 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้นพบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 4.59 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 7

(5.5) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงาน (MAN30) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงานมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น 0.031 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.13 ที่องศาความเป็นอิสระเท่ากับ 2 ค่า McFadden R² เท่ากับร้อยละ 5

(5.6) การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ (MAN31) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ โดยมีทิศทางการสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้มีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้เพิ่มขึ้น 0.028 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 4.83 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ค่า McFadden R² เท่ากับร้อยละ 9

(5.7) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว (MAN32) พบว่า (1) เพศ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางการสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อประชาชนเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าประชาชนเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนเพศชายต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 0.332 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 12.24 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 3 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R² เท่ากับร้อยละ 18 และ (2) ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางการสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 0.592 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิสติกนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 12.24 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 3 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R² เท่ากับร้อยละ 18

(5.8) การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (MAN33) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมาก การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเพิ่มขึ้น 0.034 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 8.12 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 13

(5.9) ผลรวมเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว (MAN) พบว่า ระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก นั่นคือ เมื่อระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้น การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวมีมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 0.018 ส่วนค่าสถิติของแบบจำลองโลจิทนั้น พบว่า ค่า Log-ratio statistic มีค่าเท่ากับ 3.34 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 2 ค่า McFadden R^2 เท่ากับร้อยละ 6

จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทของการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวมาแล้ว พบว่า (1) ค่าสัมประสิทธิ์ของเพศของประชาชนมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นนั้น หมายความว่า ประชาชนเพศชายกับการมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการเดินทาง และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ ประชาชนเพศชายสามารถให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวได้ดี (2) ค่าสัมประสิทธิ์ของอายุของประชาชนมีทิศทางความสัมพันธ์บวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นหมายความว่า อายุของประชาชนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ และการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกในเชิงบวก กล่าวคือ ประชาชนอาวุโสจะมีส่วนร่วมในเรื่องการสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติเขาสกและการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดูแล

พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้ดำเนินการมาตลอดระยะเวลาที่กำหนดจะมีมากขึ้นตามไปด้วยและ (3) คำสัมประสิทธิ์ของระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีทิศทางสัมพันธ์ในทางบวกตามที่คาดการณ์ในเบื้องต้นนั้น หมายความว่า การใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีผลต่อการมีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกประเด็น ยกเว้นการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก และการมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งผลกำหนดกับการมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการทำงาน การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการทำงาน การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกในเชิงบวก กล่าวคือ จากการที่ประชาชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากส่งผลให้การมีส่วนร่วมในเรื่องการเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการทำงาน และสามารถเข้าร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานตลอดจนการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว ซึ่งถ้าประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวก็จะทำให้การเข้าร่วมประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ความอาวุโสของประชาชนจะส่งผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกในทางบวกเช่นกัน แม้ว่าความน่าจะเป็นของการเข้าไปมีส่วนร่วมจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม

ตารางที่ 5.10 ผลการประมาณค่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยแบบจำลองโลจิสติก

ตัวแปรอิสระ	MAN25	MAN26	MAN28	MAN29	MAN30	MAN31	MAN32	MAN33	MAN
เพศ	+1.33	-	-	+1.56** (Prob. = 0.237)	-	+1.02	+1.76** (Prob. = 0.332)	+0.73	-
อายุ	-	+1.45* (Prob. น้อยมาก)	+1.70** (Prob. น้อยมาก)	+0.02	-	-	-	-	-
การศึกษา	-	-0.31	-	-	+0.41	-	-	-	-
รายได้	-	-	-0.67	-	-	-	-0.77	-	-0.22
อาชีพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การใช้ประโยชน์	+2.55*** (Prob. ¹ = 0.018)	-	-	-	+2.02** (Prob. = 0.031)	+1.93** (Prob. = 0.028)	+3.14*** (Prob. = 0.592)	+2.92*** (Prob. = 0.034)	+2.12** (Prob. = 0.018)
ค่าคงที่	-0.32	1.78	1.11	0.98	-0.42	-0.24	-1.53	-1.30	0.06
Log-ratio statistic	6.52**	3.05	3.97*	4.59*	3.13	4.83*	12.24***	8.12***	3.34*
Degree of freedom	2	2	2	2	2	2	3	2	2
McFadden R ²	0.16	0.07	0.07	0.07	0.05	0.09	0.18	0.13	0.06

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

Prob. ¹ = หมายถึง ความน่าจะเป็นของการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัย (ตัวแปร) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการคำนวณดังแสดงเป็นตัวอย่างในภาคผนวกที่ 6.4

MAN24 หมายถึง การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

MAN25 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการค้าดำเนินงาน

MAN26 หมายถึง การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้

MAN27 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยว (ไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกได้เนื่องจากตัวแปรมี ค่าเป็น 1 (เข้าร่วม) เท่านั้น)

MAN28 หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

MAN29 หมายถึง การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

MAN30 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงาน

MAN31 หมายถึง การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้

MAN32 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว

MAN33 หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

MAN หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 10 ด้าน

ผลข้อสรุปถึงปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกทั้ง 5 ด้าน นั้นสามารถแสดงได้ในตารางที่ 5.11 ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมด้านความคิด พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในด้านความคิดของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ดังนั้น กลไกการสนับสนุนให้ประชาชนอาวุโสได้เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และเสนอความคิดเห็นต่ออุทยานฯ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชนส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานฯ มากยิ่งขึ้น

(2) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เห็นได้ชัด คือ เพศ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ในการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ดังนั้น กลไกการสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากพื้นที่อุทยานฯ มากที่สุด คือ ให้ประชาชนเพศชายอาวุโสเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่ทางอุทยานฯ กำหนดขึ้น อีกทั้งมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องงบประมาณของโครงการต่างๆ ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

(3) การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม ดังนั้น กลไกการสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากพื้นที่อุทยานฯ มากที่สุด คือ ให้ประชาชนอาวุโสเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการมีส่วนร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

(4) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้น กลไกการสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากพื้นที่อุทยานฯ มากที่สุด คือ ให้ประชาชนอาวุโสเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

เขาสก เพราะพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นที่มาของรายได้ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำ อีกทั้งยังช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ฯลฯ จึงเป็นพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์และรักษาไว้ เพื่อเป็นสมบัติของประชาชนรุ่นหลังต่อไป

(5) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้น กลไกการสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากพื้นที่อุทยานฯ มากที่สุด คือ ให้ประชาชนเพศชายอาวุโสเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว เพื่อรักษาผลประโยชน์ของอุทยานแห่งชาติเขาสกและประชาชนเอาไว้ อีกทั้งประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของกิจกรรมต่างๆ ได้ เพราะได้ลงมือปฏิบัติ จึงสามารถที่จะกำหนดกิจกรรมที่มาจากความต้องการของประชาชนและสามารถหาทางออกร่วมกันได้เมื่อเจอปัญหา

สำหรับตัวแปรอาชีพ การศึกษา และรายได้นั้น ไม่มีผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แสดงว่า ไม่ว่าประชาชนจะมีอาชีพอะไร การศึกษาระดับไหน และมีรายได้เท่าไร ปัจจัยเหล่านี้จะไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก ภายใต้ขอบเขต วิธีการวิจัย และข้อสมมติต่างๆ ของการวิจัยในครั้งนี้

ตารางที่ 5.11 สรุปผลปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

ตัวแปรอิสระ	PT1	PT2	PT4	PD5	PD7	PD8	PD10	PD11	ACT12	ACT13	ACT14	ACT15	ACT17	US18	US19	US20	US23	MAN25	MAN26	MAN28	MAN29	MAN30	MAN31	MAN32	MAN33	
เพศ								*													**				**	
อายุ			*			*			*					*					*	**						
การศึกษา																										
รายได้																										
การใช้ประโยชน์	***	**	**	**	**		*	***		*	*	**	*	**	***	*	**	***					**	**	***	***
Log-ratio statistic	**	**	***	**	**	**	**	***				**		***	***		*	**		*	*		*	***	***	
McFadden R ²	0.25	0.17	0.34	0.14	0.15	0.10	0.14	0.14	0.07	0.10	0.09	0.17	0.10	0.23	0.25	0.10	0.18	0.16	0.07	0.07	0.07	0.05	0.09	0.18	0.13	

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.10$ ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

PT หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านความคิด

PD หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ

ACT หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติตามกิจกรรม

US หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย

MAN หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5.12 และสามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.25 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.75 อายุของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 85 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.25 และอายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.75 โดยมีอายุเฉลี่ย 26.43 ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.45 ปี

ที่อยู่ปัจจุบันของนักท่องเที่ยว พบว่า เป็นคนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมาคือ จังหวัดตรัง คิดเป็นร้อยละ 12.5 จังหวัดปัตตานีและกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 10 เท่ากัน จังหวัดพังงาและชุมพร คิดเป็นร้อยละ 8.75 เท่ากัน จังหวัดกระบี่และนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 6.25 เท่ากัน จังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 5 จังหวัดสงขลาและภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 3.75 เท่ากัน และจังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5

ระดับการศึกษาสูงสุดของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.และอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 17.5 เท่ากัน การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.25 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.75 และมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5

อาชีพหลักของนักท่องเที่ยว พบว่า ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาคือ นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 23.75 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 7.5 เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 และค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 1.25

ยานพาหนะในการเดินทางของนักท่องเที่ยว พบว่า เดินทางมาเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 46.25 รองลงมาคือ รถทัวร์/รถโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 38.75 รถตู้ คิดเป็นร้อยละ 10 และรถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 5

ระยะทางจากภูมิลำเนาถึงอุทยานแห่งชาติเขาสกของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระยะทางไม่เกิน 200 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมา ระยะทาง 201-400 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 23.75 ระยะทาง 801-1,000 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 10 และระยะทาง 401-600 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 2.5 ระยะทางเฉลี่ย 291.05 กิโลเมตร ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 263.71 กิโลเมตร

สำหรับค่าใช้จ่ายนั้น นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าอาหาร และของที่ระลึกอยู่ในช่วง 501-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมา ไม่เกิน 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.00 ค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,001-1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.50 และค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,501-2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.50 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 633.75 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 417.03 บาท

ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเป็นหมู่คณะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ มากับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 46.25 และมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 3.75

เหตุผลสำคัญที่เดินทางมายังอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นเพราะตามเพื่อนหรือหมู่คณะมา คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาคือ เพื่อการศึกษาวิจัย คิดเป็นร้อยละ 28.75 มีความสนใจเป็นพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 22.5 เข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 16.25 และเข้าแคมป์ คิดเป็นร้อยละ 2.5

จากที่กล่าวมาแล้วมาแล้วทั้งหมดในหัวข้อนี้สามารถสรุปลักษณะทั่วไปโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุไม่เกิน 30 ปี มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ซึ่งเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว ระยะทางในการเดินทางไม่เกิน 200 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าอาหารและของที่ระลึกมีค่าใช้จ่ายระหว่าง 501-1,000 บาท โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะเดินทางมาเป็นหมู่คณะซึ่งมีเหตุผลที่เดินทางมาเที่ยวคือตามเพื่อนหรือหมู่คณะมา

ตารางที่ 5.12 สถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=80)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	35	43.75
หญิง	45	56.25
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	68	85.00
31-40 ปี	9	11.25
41-50 ปี	3	3.75
อายุเฉลี่ย (ปี)	26.43	SD* = 6.45
3. ที่อยู่ปัจจุบัน		
สุราษฎร์ธานี	18	22.50
ศรีสะเกษ	10	12.50
ปัตตานี	8	10.00
กรุงเทพมหานคร	8	10.00
พังงา	7	8.75
กระบี่	5	6.25
นราธิวาส	5	6.25
ยะลา	4	5.00
สงขลา	2	2.50
ภูเก็ต	3	3.75
นครศรีธรรมราช	3	3.75

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=80)	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	3	3.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	2.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	14	17.50
อนุปริญญา	14	17.50
ปริญญาตรี	42	52.50
สูงกว่าปริญญาตรี	5	6.25
5. อาชีพหลัก		
นิสิต/นักศึกษา	26	30.00
ธุรกิจส่วนตัว	24	32.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	19	23.75
ค้าขาย	1	1.25
รับจ้าง	6	7.50
เกษตรกรรวม	4	5.00
6. ยานพาหนะในการเดินทาง		
รถยนต์ส่วนตัว	37	46.25
รถทัวร์/รถโดยสาร	31	38.75
รถตู้	8	10.00
จักรยานยนต์	4	5.00
7. ระยะทางจากภูมิลำเนาถึงอุทยานแห่งชาติเขาสก		
ไม่เกิน 200 กิโลเมตร	51	63.75
201-400 กิโลเมตร	19	23.75
401-600 กิโลเมตร	2	2.50
601-800 กิโลเมตร	-	-
801-1,000 กิโลเมตร	8	10.00
ระยะทางเฉลี่ย (กิโลเมตร)	291.05	SD* = 263.71
8. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าของที่ระลึก		
ไม่เกิน 500 บาท	28	35.00
501-1,000 บาท	44	55.00
1,001-1,500 บาท	6	7.50
1,501-2,000 บาท	2	2.50
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท)	633.75	SD* = 417.03
9. ลักษณะการเดินทาง		
มาเป็นหมู่คณะ	40	50.00
มากับเพื่อน	37	46.25
มากับครอบครัว	3	3.75
10. เหตุผลสำคัญที่ท่านมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาสก		
ตามเพื่อนหรือหมู่คณะมา	24	30.00
เพื่อการศึกษาวิจัย	23	28.75
มีความสนใจเป็นพิเศษ	18	22.50
เข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย	13	16.25
เข้าแคมป์	2	2.50

(2) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก ทางด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม สามารถแสดงดังตารางที่ 5.13 ดังนี้

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.75) จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน ซึ่งสามารถอธิบายแยกเป็นด้าน ดังต่อไปนี้

(2.1) ความพึงพอใจด้านพื้นที่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมด้านนี้ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.93) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจในประเด็นความสมบูรณ์ของธรรมชาติให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.18) รองลงมาคือ ความพึงพอใจในความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.06) ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.00) ความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.91) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.88) ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.78) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมให้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.73)

(2.2) ความพึงพอใจด้านการจัดการ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมในด้านนี้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.64) ซึ่งความพึงพอใจในประเด็นการจัดตั้งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.80) รองลงมาคือ การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวก (ค่าเฉลี่ย = 2.75) การจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.73) การมีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.70) การมีป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางแก่นักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.69) การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 2.63) การมีป้ายการถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถ เส้นทางและกิจกรรมชมธรรมชาติ และศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ (ค่าเฉลี่ย = 2.61) การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.59) การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ (ค่าเฉลี่ย = 2.58) การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

(ค่าเฉลี่ย = 2.56) และการจัดการที่พึงพอใจของบุคลากร/เจ้าหน้าที่และที่ตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.50)

(2.3) ความพึงพอใจด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมของด้านนี้สูง (ค่าเฉลี่ย = 2.71) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.03) รองลงมาคือ ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย = 2.84) การมีป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.81) การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 2.63) การมีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.61) การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 2.58) และการส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวนั้นนักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.55)

(2.4) ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมของด้านนี้สูง (ค่าเฉลี่ย = 2.75) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การไม่ทำลายต้นไม้ การเก็บขยะบริเวณอุทยาน ฯลฯ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.06) รองลงมาคือ การถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 2.76) และการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นนักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.44)

กล่าวโดยสรุปภาพรวมของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกนั้น นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 2.75) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านนั้น ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับสูง ส่วนด้านการจัดการ นั้น นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เพราะการประชาสัมพันธ์ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ยังมีไม่เพียงพอจึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับความรู้จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ 5.13 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ*
ความพึงพอใจด้านพื้นที่			
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว	3.06	0.62	สูง
2. ความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น	2.91	0.66	สูง
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชม	2.73	0.73	สูง
4. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	2.88	0.70	สูง
5. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	3.00	0.73	สูง
6. ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	3.18	0.63	สูง
7. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว	2.78	0.55	สูง
ภาพรวมความพึงพอใจด้านพื้นที่	2.93	0.66	สูง
ความพึงพอใจด้านการจัดการ			
8. การดำเนินถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม	2.58	0.67	ปานกลาง
9. การจัดการที่ทักอาชีพของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และที่ตั้งแคมป์สำหรับนักท่องเที่ยว	2.50	0.71	ปานกลาง
10. ป้ายการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ	2.61	0.82	ปานกลาง
11. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหาร และเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว	2.80	0.79	สูง
12. การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท	2.61	0.58	ปานกลาง
13. การจัดตั้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว	2.73	0.69	สูง
14. ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	2.61	0.70	ปานกลาง
15. การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวก	2.75	0.74	สูง
16. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว	2.59	0.69	ปานกลาง
17. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว	2.70	0.68	ปานกลาง
18. ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยว	2.69	0.61	สูง
19. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น	2.63	0.70	ปานกลาง
20. การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	2.58	0.67	ปานกลาง
21. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	2.56	0.71	ปานกลาง
ภาพรวมความพึงพอใจด้านการจัดการ	2.64	0.70	ปานกลาง
ความพึงพอใจด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้			
22. การบริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำ	3.03	0.62	สูง
23. ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่	2.84	0.65	สูง
24. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว	2.63	0.68	ปานกลาง
25. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว	2.61	0.72	ปานกลาง
26. จัดทำป้ายบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยว	2.81	0.66	สูง
27. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น	2.63	0.74	ปานกลาง
28. การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์	2.58	0.71	ปานกลาง
29. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	2.55	0.71	ปานกลาง
ภาพรวมความพึงพอใจด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	2.71	0.69	สูง
ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม			
30. การแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.44	0.87	ปานกลาง
31. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การไม่ทำลายต้นไม้ การเก็บขยะบริเวณอุทยาน	3.06	0.62	สูง
32. การถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.76	0.77	สูง
ภาพรวมความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม	2.75	0.75	สูง
ภาพรวมความพึงพอใจโดยรวม	2.75	0.70	สูง

หมายเหตุ : * ระดับความพึงพอใจ 4 คะแนน ค่าต่ำสุด 0 คะแนน

5.3.4 รายได้ที่เกิดจากอุทยานแห่งชาติเขาสก

โดยหลักการแล้วการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่สำคัญมากข้อหนึ่ง คือ การก่อให้เกิดรายได้อันเป็นเป้าหมายสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น

อุทยานแห่งชาติเขาสก มีสภาพภูมิอากาศเป็นประเภทป่าฝนเมืองร้อนและได้รับอิทธิพลมรสุมทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามันทำให้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปีและจะตกหนักตั้งแต่เดือนเมษายน-พฤศจิกายน แม้จะมีอุปสรรคฝนตกชุกตลอดทั้งปี แต่อุทยานแห่งชาติเขาสกสามารถจัดกิจกรรมท่องเที่ยวไว้บริการตลอดปี แต่ช่วงที่เหมาะสมในการเข้าไปชมอุทยานแห่งชาติเขาสกจะอยู่ในระหว่างเดือนธันวาคม-เมษายน ของทุกปี และผู้ประกอบการจะมีรายได้สูงอยู่ในช่วงนี้เช่นกัน ซึ่งที่มาของรายได้สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

(1) การจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านอาหารของอุทยานแห่งชาติเขาสก ที่กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ประมาณ 7,000 บาท/เดือน ส่วนในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวคือในช่วงเดือนเมษายน-พฤศจิกายน รายได้ประมาณ 5,000 บาทต่อเดือน (ผู้ประกอบการร้านอาหาร, 2550)

(2) การจำหน่ายของที่ระลึก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขายของที่ระลึก ที่กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณ 7,000 บาท/เดือน ส่วนในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวคือในช่วงเดือนเมษายน-พฤศจิกายน จะมีรายได้ประมาณ 2,000-5,000 บาทต่อเดือน (อาภรณ์ บัวทอง, 2550)

(3) การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ที่กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณ 30,000 บาท/เดือน ส่วนในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวคือในช่วงเดือนเมษายน-พฤศจิกายน มีรายได้ประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน (วิทยา คณะแนม, 2550)

(4) การเป็นมัคคุเทศก์ จากการสัมภาษณ์มัคคุเทศก์ ที่กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณ 15,000-25,000 บาท/เดือน ส่วนในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวคือในช่วงเดือนเมษายน-พฤศจิกายน รายได้ประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน (วสันศักดิ์ ไชแดง, 2550 และประสิทธิ์ แสงแก้ว, 2550)

จากการศึกษาในเรื่องรายได้ที่เกิดจากอุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนในท้องถิ่น จะเห็นว่าสามารถสร้างรายได้แก่ผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการขายของที่ระลึก ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ในพื้นที่ จะเห็นได้ว่า รายได้ของผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมีมากในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ส่วนในช่วงฤดูปิดกาลท่องเที่ยว สัดส่วนรายได้ของประชาชนก็จะลดน้อยลงไปด้วย จากการ

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติท่านหนึ่ง กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่ทำงานในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเกือบทั้งหมดจะเป็นคนในพื้นที่ ตำบลคลองสก และตำบลใกล้เคียง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงได้ประกอบกิจการได้ตามกำลังของตน และผู้ประกอบการท่านหนึ่ง กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งธุรกิจที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการเข้ามาเที่ยวของนักท่องเที่ยวจึงทำให้รายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นจากเดิม

อย่างไรก็ตามสัดส่วนของรายได้จะแตกต่างกันพอสมควรระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันและระหว่างในฤดูกาลท่องเที่ยวกับนอกฤดูกาลท่องเที่ยว จากตารางที่ 5.14 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนรายได้ของผู้ประกอบการในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวและช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมีรายได้หลักจากช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และผู้ที่มีรายได้สูงจะเป็นบริษัทนำเที่ยวเพราะบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่จะมีต้นทุนทางการเงินสูงและมีการทำธุรกิจที่ครบวงจร ในส่วนของผู้ประกอบการร้านอาหารและผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก จะเห็นได้ว่าในแต่ละช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวที่ไม่สูงและไม่แตกต่างกับระหว่างฤดูกาลมากนัก ซึ่งจากการสังเกต พบว่า ผู้ที่ทำแต่ร้านอาหารหรือขายของที่ระลึกจะเป็นการทำธุรกิจที่ไม่ใหญ่มาก และมีการทำธุรกิจที่ไม่หลากหลาย เป็นของที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปจึงทำให้ไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวและผู้พบเห็นมากนัก

ตารางที่ 5.14 สัดส่วนรายได้ของผู้ประกอบการนอกฤดูกาลท่องเที่ยวและฤดูกาลท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการ	นอกฤดูกาลท่องเที่ยว		ฤดูกาลท่องเที่ยว	
	รายได้	ร้อยละ	รายได้	ร้อยละ
ผู้ประกอบการร้านอาหารท้องถิ่น	3,500	10	7,000	11
ผู้ประกอบการขายของที่ระลึก	5,000	15	7,000	11
ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อบริษัท	15,000	45	30,000	47
มัลติเทสต์	10,000	30	20,000	31

ที่มา : อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2549 และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก, 2550

5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

(1) ปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกกับประชาชน เป็นปัญหาที่พบในอุทยานฯ ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีพื้นที่กว้าง มีอาณาเขตติดต่อกับหลายหมู่บ้าน อีกทั้งการขาดการประสานงานที่ดีระหว่างอุทยานฯ และประชาชนในพื้นที่ การไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกพื้นที่

(2) ปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินทำกินของเกษตรกรและปัญหาการบุกรุกที่ดินของอุทยานฯ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานฯ กับประชาชน

(3) ปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้และปัญหาเกี่ยวกับการล่าสัตว์

(4) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะ แก้วน้ำตามจุดพักนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ วิทยุสื่อสาร

5.5 สรุปการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต

จากการศึกษาการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต สามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปได้ ดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสกได้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ โดยมุ่งมั่นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งสนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความมั่นคงและปลอดภัย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกมีบุคลากรที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เป็นอย่างดีแม้ว่าจะขาดแคลนบ้างในบางประเด็น ส่วนทางด้านงบประมาณทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อนำมาจัดสรรให้แก่ฝ่ายต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยงบประมาณที่จัดสรรนั้นจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรม โครงการและการจัดการในด้านต่างๆ รวมทั้งการจัดซื้อและจัดซ่อมวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะของทางอุทยานฯ

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทั้งทางด้านพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยมีแผนการจัดการที่เหมาะสม รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชน นักเรียน นักศึกษาตามสถาบันต่างๆ เพื่อให้มีความรู้และเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านผลผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งจะประกอบธุรกิจส่วนตัวมีรายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งจะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านการ

ตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในภาพรวมจะ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง ซึ่งทำให้ทราบว่าถ้าประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะทำให้ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยปัญหาหลักที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน คือ การไม่ทราบเป้าหมายของการเข้ามามีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน คือ เพศ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ส่วนทางด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งในภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับสูง ส่วนรายได้ที่เกิดจากอุทยานแห่งชาติเขาสกนั้น สัดส่วนรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวกับช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวจะไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ที่เด่นชัดก็จะเป็นในส่วนของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ที่มีรายได้สูงในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้นสามารถสรุปและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก และ (3) สังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมของอุทยานแห่งชาติเขาสก การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้ขนาดของตัวอย่าง 145 ตัวอย่าง และในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 20 ตัวอย่าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นทั้งแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของข้อมูล คือ (1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window เพื่อวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เช่น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกนั้น ใช้โปรแกรม EVIEW ซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก (2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้ชิปโมเดลเป็นเครื่องมือในการประเมินและวิเคราะห์เนื้อหาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยได้ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามหัวข้อต่อไปนี้

6.1.1 ด้านสภาพแวดล้อม

อุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลายไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาหินและภูเขาหินปูน ที่สูงสลับซับซ้อนและมีความสวยงาม มีทะเลสาบที่เกิดจากการสร้างเขื่อนรัชชประภา (เขื่อนเชี่ยวหลาน) ซึ่งภายในอ่างเก็บน้ำด้านบนของเขื่อนยังประกอบไปด้วยเกาะเล็กๆ จำนวนมากที่เกิดจากส่วนที่ไหลพ้นน้ำของภูเขาหินปูน ส่วนภาคพื้นดินประกอบไปด้วยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ป่าหายากหลายชนิด อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ได้แก่ ตัวเขื่อนรัชชประภา และน้ำตกต่างๆ ภายในบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งภายในพื้นที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมและส่งผลทำให้เกิดการจ้างงานให้กับประชาชนบางส่วนในพื้นที่ มีรายได้และมีโอกาสที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นหลัก มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่มีความแตกต่างในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อระหว่างชุมชน ซึ่งประเพณีที่ประชาชนในพื้นที่ยึดถือและปฏิบัติกันมา คือ ประเพณีรับส่งตายาย ประเพณีจับปี๊บเดือน และยังมีการแข่งขันกีฬาที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ หลังจากประชาชนว่างจากการประกอบอาชีพหลัก นอกจากนี้ยังมีการผลิตผลิตภัณฑ์หลายชนิด เช่น การสานสานเตย ผลิตน้ำดื่ม ประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา การผลิตไม้กวาดดอกเส้า และไม้กวาดดอกหญ้า

6.1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

จากการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้าตามตัวชี้วัดการประเมินในส่วนของวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก จำนวนบุคลากร งบประมาณ และการจัดการ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ การจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้ปฏิบัติงานตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ โดยการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อลดการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป และกำหนดให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างอำเภอไทยและทะเลอันดามันโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

(2) แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก มุ่งเน้นการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความหลากหลาย ได้รับการสงวน คุ้มครอง อนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

พร้อมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า และวิจัยด้านต่างๆ ตลอดจนทั้งการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเขาสกให้มีความสมบูรณ์ สวยงามและเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมาตรฐานสากลอย่างปลอดภัย

(3) จำนวนบุคลากร อุทยานแห่งชาติเขาสกมีบุคลากรทั้งหมด 160 คน ประกอบด้วยข้าราชการ 3 คน ลูกจ้างประจำตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่า 17 คน ลูกจ้างประจำตำแหน่งคนงาน 2 คน พนักงานราชการ 69 คน ลูกจ้างชั่วคราวรายวัน 2 คน และลูกจ้างแบบเหมาบริการรายวัน 67 คน นอกจากนี้บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสกยังได้ปฏิบัติตามความรู้ความสามารถของตนในการให้บริการกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ปัจจุบันบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพและภาษาต่างประเทศเพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติยังมีไม่เพียงพอ

(4) งบประมาณ งบประมาณของอุทยานแห่งชาติเขาสกถูกนำมาใช้ในการป้องกันดูแลรักษาพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความปลอดภัยและดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งงานประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานแห่งชาติเขาสก เนื่องจากเป็นอุทยานที่มีพื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับมีพื้นที่ป่ากว้างจึงต้องมีการลาดตระเวนและตรวจตราที่ใช้งบประมาณในสัดส่วนที่สูง ในปัจจุบันนี้ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกขาดแคลนงบประมาณในการจัดสร้างครุภัณฑ์สิ่งก่อสร้างทดแทนสิ่งก่อสร้างเดิมที่ใช้งานเป็นเวลานาน

(5) วัสดุ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ อย่างระมัดระวังและรู้ถึงคุณค่าโดยเฉพาะหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาสก จะคอยกำชับและเตือนผู้ได้บังคับบัญชาเสมอว่าให้ใช้อย่างระมัดระวังและดูแลรักษาให้ดี ซึ่งตอนนี้ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกยังขาดแคลนวิทยุสื่อสารทางน้ำ

(6) การจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว ทางอุทยานแห่งชาติเขาสก มีการจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยวตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีการสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน โดยได้มีการจัดการบริหารแบบบูรณาการเชิงรุก ซึ่งได้แบ่งโครงสร้างออกเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายจัดการอุทยานแห่งชาติ ฝ่ายจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ ฝ่ายนันทนาการและสื่อความหมาย โดยกิจกรรมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกจัดขึ้นจะยึดหลักการให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ และจะเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว

(7) สิ่งอำนวยความสะดวก อุทยานแห่งชาติเขาสกมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยวอยู่ส่วนหนึ่ง ทั้งในเรื่องของความสะดวกในการเดินป่า ที่พัก ห้องน้ำ ถึงขยะ โทรศัพท์สาธารณะ ฯลฯ รวมทั้งความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักภายในอุทยานแห่งชาติเขาสก แต่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ เก้าอี้สำหรับนักท่องเที่ยวไว้ตามจุดพักนักท่องเที่ยว และที่จอดรถ

6.1.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

การประเมินผลในด้านกิจกรรมและกระบวนการตามตัวชี้วัดการประเมินในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม นั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมีความโดดเด่นทางด้านพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นความอุดมสมบูรณ์ของป่า ความหลากหลายของน้ำตก นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม ได้แก่ กิจกรรมการเดินป่า เล่นน้ำตก ชมความงามของป่าดิบชื้น ชมดอกบัวผุด เป็นต้น นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติเขาสกยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก นักท่องเที่ยวจึงนิยมเดินทางมาเที่ยวกันตลอดฤดูกาลการท่องเที่ยว อีกทั้งทางอุทยานแห่งชาติเขาสกยังเปิดโอกาสให้นักศึกษา และนักวิจัย เข้ามาทำการศึกษาภายในอุทยานแห่งชาติเขาสกได้

(2) ด้านการจัดการ ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีการจัดที่พัก ที่ตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีแผนการจัดการที่ชัดเจน มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด รวมถึงการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการกำหนดโซนพื้นที่ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ มีการกำหนดเขตการจัดการบริการแต่ละประเภทโดยจัดเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง แต่ก็ยังมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซึ่งยังไม่ลงตัวดี โดยเฉพาะในเรื่องของการถือครองที่ดิน ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับประชาชนบางกลุ่มในเรื่องความไม่ชัดเจนของเขตแดน

(3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ ความรู้กับประชาชน นักเรียน และนักศึกษาตามสถาบันต่างๆ รวมทั้งมีการจัดทำป้ายสื่อ ความหมายตามสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวให้มีความรู้และได้เห็นถึง คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยมีการ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น มีการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อ เผยแพร่และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีป้ายห้ามทิ้งขยะ ป้ายสื่อความหมาย ธรรมชาติ ป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ อีกทั้งทางเจ้าหน้าที่อุทยาน แห่งชาติเขาสกยังออกไปให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยการสร้างฝายน้ำล้นให้กับทางชุมชน แต่ ในทางกลับกันยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังไม่ทราบถึงเป้าหมายการทำงานของทางอุทยานแห่งชาติ เขาสกว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่ตนสามารถเข้าร่วมได้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เข้าร่วม กิจกรรมกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสก มีแต่ผู้นำชุมชนที่ได้เข้าร่วม และประชาชนเองก็ไม่ทราบว่า จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดบ้าง

(4) ด้านการมีส่วนร่วม ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญ คือ การ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยทางอุทยานแห่งชาติเขาสกได้ร่วมประชุมกับผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายก องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสนอความคิดเห็นและรับทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชน และการให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีรายได้จากการ ท่องเที่ยว เช่น เข้ามาทำงาน จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก เป็นมัคคุเทศก์ ฯลฯ แต่บางครั้งก็ ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องของการทำงาน เพราะงานบางอย่างประชาชนไม่สามารถเข้ามามี ส่วนร่วมได้หรือมีส่วนร่วมน้อย เช่น ด้านการตัดสินใจและประเมินผลนั้น ประชาชนยังมีส่วน ร่วมน้อย ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย การออกไปพบกับ ประชาชนหรือสร้างกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและประเมิน โครงการ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้น ทำให้ลด ช่องว่างระหว่างประชาชนกับอุทยานแห่งชาติเขาสกลง

6.1.4 ด้านผลผลิต

จากการประเมินผลในด้านผลผลิตตามตัวชี้วัดการประเมินระดับความพึงพอใจ 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม และรายได้ของผู้ประกอบการ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนที่คัดเลือกมาเป็นตัวอย่างนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุไม่เกิน 30 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดประถมศึกษา ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาทต่อเดือน เป็นสัดส่วนสูงสุด

ประชาชนที่เป็นตัวอย่างได้ประเมินการมีส่วนร่วมของในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถพิจารณาในประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้

(1.1) การมีส่วนร่วมด้านความคิด ประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก ส่วนการร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(1.2) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด การห้ามล่าสัตว์ การห้ามตัดไม้ เป็นต้น ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมตัดสินใจในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติเขาสก การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสก ส่วนการร่วมตัดสินใจในงบประมาณ เช่นงบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆงบประมาณในการดำเนินโครงการงบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(1.3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด การร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว ส่วนการมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ เป็นต้น ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(1.4) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น การเกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง เป็นต้น การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่วนการเป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4 ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(1.5) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการเดินทาง การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการเดินทางและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน การมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้และการร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน การมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยวได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(1.6) ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว คือ การไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม อีกทั้งทางราชการเองก็ไม่มีกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม ประกอบกับเศรษฐกิจไม่ดีจึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว

(1.7) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ได้แก่ อายุ เพศ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งประชาชนอาวุโสเพศชายจะมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนเพศหญิง อีกทั้งเมื่อประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมากขึ้นก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่นเดียวกัน ในส่วนของการศึกษาและรายได้ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

(2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นตัวอย่างนั้นส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี ส่วนใหญ่จะเป็นคนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัวระยะทางเฉลี่ย 291 กิโลเมตร และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 634 บาทต่อคน โดยจะเดินทางมากับเพื่อนซึ่งเหตุผลหลักในการเดินทางมาก็คือ ตามเพื่อนหรือหมู่คณะมา

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยสามารถแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

(2.1) ความพึงพอใจด้านพื้นที่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับสูง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสมบูรณ์ของธรรมชาติให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชม ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(2.2) ความพึงพอใจด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหาร และเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวกการจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น สำหรับความพึงพอใจด้านการจัดป้ายการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่

จอตลอด เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนการจัดการที่พักอาศัยของบุคลากรเจ้าหน้าที่ และที่ตั้งแคมป์สำหรับนักท่องเที่ยว ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(2.3) ความพึงพอใจด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจสูง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว สำหรับการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(2.4) ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจสูง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การไม่ทำลายต้นไม้ การเก็บขยะบริเวณอุทยาน เป็นต้น ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

(3) รายได้ที่เกิดขึ้นจากอุทยานแห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติเขาสกได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การเป็นมัคคุเทศก์ บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวและช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวสัดส่วนของรายได้แตกต่างกันในส่วนของ ร้านอาหารมีรายได้จาก 5,000 บาท เป็น 7,000 บาทต่อเดือน ร้านขายของที่ระลึกมีรายได้จาก 3,500 บาท เป็น 7,000 บาทต่อเดือน บริษัทนำเที่ยวมีรายได้จาก 15,000 บาท เป็น 30,000 บาทต่อเดือน และการเป็นมัคคุเทศก์มีรายได้จาก 10,000 บาท เป็น 20,000 บาทต่อเดือน จึงทำให้มีรายได้หมุนเวียนตลอดฤดูกาลท่องเที่ยว ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ก็ได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากเช่นกัน

6.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

6.2.1 ด้านสภาพแวดล้อม

อุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลายไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาหินปูน ที่สูงสลับซับซ้อนและมีความสวยงาม มีทะเลสาบที่เกิดจากการสร้างเขื่อนรัชชประภา (เขื่อนเชี่ยวหลาน) ซึ่งภายในอ่างเก็บน้ำด้านบนของเขื่อนยังประกอบไปด้วยเกาะเล็กๆ จำนวนมากที่เกิดจากส่วนที่ไหลพ้นน้ำของเขื่อนหินปูน ส่วนภาคพื้นดินประกอบไปด้วยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ป่าหายากหลายชนิด อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ได้แก่ ตัวเขื่อนรัชชประภา และน้ำตกต่างๆ ภายในบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งภายในพื้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมและส่งผลทำให้เกิดการจ้างงานให้กับประชาชนบางส่วนในพื้นที่ มีรายได้และมีโอกาสที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นหลัก มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่มีความแตกต่างในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อระหว่างชุมชน ซึ่งประเพณีที่ประชาชนในพื้นที่ยึดถือและปฏิบัติกันมา คือ ประเพณีรับส่งตายาย ประเพณีจับปี๊บเดือน และยังมีการแข่งขันกีฬาที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ หลังจากประชาชนว่างจากการประกอบอาชีพหลัก นอกจากนี้ยังมีการผลิตผลิตภัณฑ์หลายชนิด เช่น การสานสานเตย ผลิตน้ำดื่ม ประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา การผลิตไม้กวาดดอกเลา และไม้กวาดดอกหญ้า

6.2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของทางอุทยานแห่งชาติเขาสกซึ่งได้ปฏิบัติงานตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ โดยการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อลดการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป และกำหนดให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างอ่าวไทยและทะเลอันดามันโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

สำหรับแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก ที่มุ่งเน้นการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความหลากหลาย ได้รับการสงวน คุ้มครอง อนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

พร้อมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า และวิจัยด้านต่างๆ ตลอดจนทั้งการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเขาสกให้มีความสมบูรณ์ สวยงามและเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมาตรฐานสากลอย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับอติรส หงสตาตร์ (2548) ที่กล่าวว่า เป็นอุทยานที่เน้นการดูแลรักษา พัฒนา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงให้เป็นแหล่งค้นคว้า ศึกษา วิจัย เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของประชาชนและเยาวชนทั่วไป

นอกจากนี้ในส่วนบุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ ในปัจจุบันมีไม่เพียงพอยังคงขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน งบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ทดแทนครุภัณฑ์เดิมที่ใช้งานมาเป็นเวลานาน วิทยุสื่อสารทางน้ำ สอดคล้องกับอติรส หงสตาตร์ (2548) ที่กล่าวว่า บุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ ในปัจจุบันมีไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540) ที่กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้ามักจะเป็นผลมาจากการมีข้อมูลนำเข้าที่เฉพาะเจาะจง เป็นข้อมูลที่ได้รับการเลือกสรรมาเป็นอย่างดี เช่น มีวิธีการดำเนินงานที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน บุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอ หากนำไปบริหารโครงการแล้วย่อมได้ผลที่ดีบรรลุเป้าหมายโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการกิจกรรมและการท่องเที่ยว ทางอุทยานแห่งชาติเขาสก มีการสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน โดยได้มีการจัดการบริหารแบบบูรณาการเชิงรุก โดยกิจกรรมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกจัดขึ้นจะยึดหลักการให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ และจะเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรจะต้องดีขึ้น แม้ว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม

สิ่งอำนวยความสะดวก อุทยานแห่งชาติเขาสกมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของความสะอาดในการเดินป่า ที่พัก ห้องน้ำ ถึงขยะ โทรศัพท์สาธารณะ ฯลฯ รวมทั้งความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักภายในอุทยานแห่งชาติเขาสก แต่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ แก้วสำหรับนักท่องเที่ยวไว้ตามจุดพักนักท่องเที่ยว และที่จอดรถ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) และอติรส หงสตาตร์ (2548) ที่กล่าวว่า

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการจัดเตรียมการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติไว้รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

6.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

สามารถแยกอภิปรายในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

(1) ด้านพื้นที่ อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมีความโดดเด่นทางด้านพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นความอุดมสมบูรณ์ของป่า ความหลากหลายของน้ำตก นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่กล่าวว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ทั้งในเรื่องวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและประวัติศาสตร์ และต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

(2) ด้านการจัดการ ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีแผนการจัดการที่ชัดเจน มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด รวมถึงการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการกำหนดโซนพื้นที่ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ แต่ก็ยังมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซึ่งยังไม่ลงตัว โดยเฉพาะในเรื่องของการถือครองที่ดิน ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีปัญหากับประชาชนบางกลุ่มในเรื่องความไม่ชัดเจนของเขตแดน ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน และควบคุมการพัฒนาอย่างมีขอบเขต

(3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับประชาชน นักเรียน และนักศึกษาตามสถาบันต่างๆ รวมทั้งมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายตามสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวให้มีความรู้และได้เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้

ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

(4) ด้านการมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีรายได้จากการท่องเที่ยว แต่บางครั้งก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องของการทำงาน เพราะงานบางอย่างประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้หรือมีส่วนร่วมน้อย เช่น ด้านการตัดสินใจและประเมินผลนั้น ประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับอดิรศ หงษ์สสาร (2548) ที่กล่าวว่า ประชาชนในท้องถิ่นยังไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับสุริยา ยีขุน (2537) ที่กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักวิชาการหลายท่าน เช่น วรรณพร วนิชชานุกรและคณะ (2541) ที่กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจควบคุมและดำเนินการ ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538) กล่าวว่า ต้องให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นภูมิใจมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว

6.2.4 ด้านผลผลิต

จากการประเมินผลในด้านผลผลิต ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุไม่เกิน 30 ปี การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก ด้านความคิดด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับวิวัฒน์ ภูคนองศรี (2537) ที่กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว คือ การไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม อีกทั้งทางราชการเองก็ไม่มี การสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วม

ของประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม ประกอบกับเศรษฐกิจไม่ดีจึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ จรุงพันธ์ุ เชี่ยววิทย์ (2545) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม คือ ไม่ทราบเป้าหมายในการมีส่วนร่วม ทางราชการไม่มีการสนับสนุน ไม่มีโอกาสในการเข้าร่วม และการไม่พร้อมทางเศรษฐกิจ

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ได้แก่ อายุ เพศ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งสอดคล้องกับ วิทวัส แก้วทะนง (2541) ที่กล่าวว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจำแนกกิจกรรม การร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็นและร่วมชักชวนประชาชนในพื้นที่ และการถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำหนดกิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมประเมินผล และร่วมกำหนดกิจกรรมใหม่

(2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุไม่เกิน 30 ปี นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ไม่สอดคล้องกับอดิสร หงสตา (2548) ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในส่วนของด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับอดิสร หงสตา (2548) และสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า การศึกษาเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวตระหนักและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ เล่าห์ประเสริฐ (2533) ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวส่วนใหญ่ในอุทยานแห่งชาติ มีความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่าอุทยานแห่งชาติควรมีรูปแบบเป็นธรรมชาติมากที่สุด การพัฒนาใดๆ จะต้องไม่มากเกินไป

(3) รายได้ที่เกิดขึ้นจากอุทยานแห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติเขาสกได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การเป็นมัคคุเทศก์ บริษัทนำเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับอดิสร หงสตา (2548) ที่กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสร้างรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว เช่น เปิดร้านอาหาร ขายของที่ระลึก ประกอบการเรือนำเที่ยว ประกอบการเรือเช่าเหมาลำ เป็นต้น

6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

จากผลการวิจัยที่ได้ สามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกควรจะมีปฏิบัติดังนี้

(1.1) จัดประชุมประชาชนโดยตรงเพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่อุทยานฯ โดยตรง อีกทั้งเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพราะประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวดีพอ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย

(1.2) เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องงบประมาณของโครงการและพร้อมที่จะสามารถตรวจสอบได้

(1.3) ตรวจสอบพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดิน ทั้งที่มีการครอบครองถูกต้องและไม่ถูกต้อง ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และต้องแสดงแนวเขตให้ชัดเจนและมีความถูกต้อง

(1.4) ประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งการร่วมประเมินสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงต่อไป

(1.5) เพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และมีกิจกรรมที่แปลกใหม่ หรือจัดบริการเสริมให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและให้ประชาชนในทุกภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาทด้วยกัน

(2) ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรจะมีปฏิบัติดังนี้

(2.1) เป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ กับประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากมีโอกาสเข้าร่วมประชุมกับทางอุทยานฯ และควรผลักดันให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมการท่องเที่ยว ฯลฯ เพราะจะทำให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ เกิดความรักในท้องถิ่น และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

(2.2) จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการนำนักท่องเที่ยวไปชมสวน ชิมผลไม้ การทำสวนผลไม้ของเกษตรกรซึ่งจะทำให้ได้เผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่บุคคลภายนอกได้รับทราบ และเพื่อกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้ผู้นำชุมชนควรจะต้องเป็นผู้คอยประสานงาน

(3) ข้อเสนอแนะต่อผู้ประกอบการ
ผู้ประกอบการควรจะปฏิบัติดังนี้

(3.1) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ถึงรูปแบบการนำเสนอสินค้าหรือบริการต่างๆ เพราะผู้ประกอบการสามารถนำเสนอสิ่งดีๆ ที่เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้

(3.2) ปรับวิธีการให้บริการ เช่น มีการตกแต่งร้านให้ทันสมัยแต่ยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่ โดยการนำสิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ มีการทำอาหารให้หลากหลายรสชาติ แต่ยังคงเป็นอาหารพื้นเมือง

(3.3) จัดทำมาตรฐานการให้บริการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

(4) ข้อเสนอแนะต่อประชาชน
ประชาชนควรจะปฏิบัติดังนี้

(4.1) รวมกลุ่มกันเพื่อเป็นพลังในต่อรองในการเข้าร่วมกิจกรรมกับอุทยานฯ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน

(4.2) นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการผลิตของตนเข้ามาจำหน่าย เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะชอบความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ

(4.3) ติดตามการทำงานและเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาและข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

(4.4) เสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนต่ออุทยานฯ เพราะถ้าปล่อยไว้นานๆ ก็จะกลายเป็นความไม่เข้าใจ และยากที่จะแก้ไข

6.4 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่เหมาะสม

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จำเป็นต้องศึกษาถึงความเหมาะสมของการจัดการเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อทุกๆ ฝ่าย ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ และประชาชน และเพื่อสนับสนุนให้ทุกๆ ฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกนั้น ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้อเสนอเป็นยุทธศาสตร์การจัดการเพื่อให้มองเห็นภาพรวมในแต่ละด้านได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยยุทธศาสตร์ที่นำเสนอ มีดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง

วิสัยทัศน์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

พันธกิจ มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม นักท่องเที่ยวพึงพอใจ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีพื้นฐานจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

กลยุทธ์

(1) ประชุมร่วมกับประชาชนในการกำหนดกิจกรรมโครงการต่างๆ โดยยึดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

(2) จัดอบรมเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ศึกษาและดูงานทั้งในและต่างประเทศทางด้านทรัพยากรชีวภาพ

(3) ปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(4) รับสมัครนักวิจัยเข้าไปทำงาน

(5) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

(6) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกตัวแทนประชาชนเข้าประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ

(7) จัดอบรมวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แก่ ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่สนใจ

(8) สนับสนุนและส่งเสริมสื่อมวลชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(9) จัดทำข้อมูลสื่อความหมายธรรมชาติ

(10) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(11) สนับสนุนกิจกรรมที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ความเข้มแข็งของชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ ชุมชนมีความพร้อมในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว

พันธกิจ มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

วัตถุประสงค์ ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถจัดตั้งองค์กรเพื่อต่อรองความคิดเห็นได้

กลยุทธ์

- (1) จัดตั้งองค์กรเครือข่ายประชาชน
- (2) รวมกลุ่มประชาชนทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนใกล้เคียง
- (3) ติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก
- (4) จัดตั้งศูนย์การค้าชุมชน โดยการนำสินค้าที่ชุมชนผลิตได้มาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ
- (5) กระตุ้นประชาชนเพศชายอาวุโสเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางอุทยานฯ จัดขึ้น
- (6) ศึกษาผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวโดยละเอียด
- (7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดทำมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการทุกแห่ง

วิสัยทัศน์ เป็นสถานประกอบการที่มีมาตรฐาน นักท่องเที่ยวพึงพอใจ และกลับมาใช้บริการอีกในครั้งต่อไป

พันธกิจ สถานประกอบการมุ่งมั่นพัฒนาการให้บริการ เพื่อให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวและผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์ นักท่องเที่ยวมั่นใจการให้บริการของสถานประกอบการในการใช้บริการ

กลยุทธ์

- (1) พัฒนาสถานประกอบการให้อยู่ในระดับและมาตรฐานเดียวกันทุกสถานประกอบการ
- (2) จัดตั้งองค์กรเครือข่ายผู้ประกอบการ
- (3) สำรวจศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (4) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานประกอบการ
- (5) ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวกับสถานประกอบการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาเชิงลึกถึงปัญหาในแต่ละด้านให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้เนื้อหาที่กระชับและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

(2) หามาตรการเพื่อรองรับกับกระแสการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตพร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไข

(3) ศึกษาถึงประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น บริเวณพื้นที่ทุ่งดอกจิก และเขื่อนรัชชประภา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางระบบนิเวศ จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อป้องกันไม่ให้อุทกภัยทำลายและเสื่อมโทรมลง ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางด้านกายภาพและชีวภาพ

บรรณานุกรม

- กาญจนา ทองทั่ว ชูติมา จันทรมณี สีหา มงคลแก้ว และวิชัย กอมณี. 2546. รายงานฉบับ
สมบูรณ์ โครงการรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านวังอ้อ ตำบลหัวดอน
 อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
 กิตติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. 2541. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”, **จุลสารการท่องเที่ยว** 17
 (ตุลาคม-ธันวาคม) : 40-52.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2548. **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538. **การศึกษาทบทวนแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว**
เกาะสมุยภายใต้ขีดความสามารถที่รองรับได้. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
 เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
 _____. 2540. **สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : กองการวางแผนโครงการ การ
 ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
 _____. 2541. **การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล**. กรุงเทพฯ :
 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
 _____. 2542. **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- กนิษฐา อู่ถาวร บางรักษ์ เชษฐสิงห์ อัญชลี นครไชย เกรียงไกร สมณรินทร์ หลาด ขันทอง
 สมพงษ์ คุ้มคำ สมาน กงกอก สุรินทร์ สุขมี บรรพต ร่องจิก และเกษม นิยมสุด. 2546.
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยาน
แห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ที่ ส.ถ. 8 (หนองแม่นา) จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ :
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2542. **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริม
 คุณภาพสิ่งแวดล้อม.
 _____. 2545. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางลึกของการอนุรักษ์หรือแค่กระแสสังคม”,
เส้นทางสีเขียว 9 (เมษายน-กรกฎาคม) : 2-54.
- จิรพรรณ ติระพะติกะ. 2545. “การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านจุ่มปะ หมู่ที่ 5 ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา”, สารนิพนธ์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

จรรยาพันธุ์ เชื้อววิทย์. 2545. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาพื้นที่ป่าเขาหลวงและชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ไชยรัช บุญภูพันธ์ตันติ. 2549. **ร่างแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแม่บทการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2549-2553**. กรุงเทพฯ : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

คูริยรัตน์ นน่อแก้ว. ม.ป.ป. **ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชน**. นครศรีธรรมราช. ม.ป.พ.

ดรรรชนี เอมพันธุ์ สุทัศน์ วรรณะเลิศ และเรณูภา รัชโน. 2547. **คู่มือการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ดรรรชนี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาต. 2539. “**การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : แนวคิด หลักการ และความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ**” เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการ และการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

ดรรรชนี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาต. 2545. **สรุปประสบการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคกลาง**. การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ดำรง แต่งนวล. **ก้านลดาบคลองสก**. 2550. ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2550.

ถนอม แซ่แก้ว. **ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6**. 2550. ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2550.

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. 2539. **คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐเล่ม 2 เทคนิคความสำเร็จในงานด้านป่าชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญ บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

ธฤยวรรณ นนทพุท. 2545. “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหนด อำเภอดงหลวง จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธีรยุทธ มุ่งไพศาล. 2550. **สัมภาษณ์บุคคล**, 28 มิถุนายน 2550.

ธีรศักดิ์ ศรีรักษา. 2550. **สัมภาษณ์บุคคล**, 1 มิถุนายน 2550.

- นิรนาม. 2548. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ออนไลน์). <http://www.dnp.go.th>. ค้นวันที่ 20 มิถุนายน 2549.
- นิรนาม. ม.ป.ป. บรรยายสรุปอำเภอพนม. (ออนไลน์). <http://www.thaitambon.com>. ค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2550.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา : กลวิธี แนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นนทโชติ ชัยรัตน์ สดใส สร้างโสกรก และสุภาวดี บุญเจือ. 2545. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่ป่าดงนาทาม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นพรัตน์ มุณีรัตน์. 2541. “การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อ. ลานสกา จ. นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535. รวมบทความการวิจัย การวัด และการประเมินผล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2546. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2539. การประเมินผล : หลักการและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประสิทธิ์ แสงแก้ว. สัมภาษณ์บุคคล, 2550. 20 มิถุนายน 2550.
- พิเศษ เสนาวงษ์. 2544. “ธรรมชาติศึกษาในอุทยานแห่งชาติเขาสก”, วารสารภูมิศาสตร์ 26(2) : 59-77.
- พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. 2538. ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว : แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวชมธรรมชาติแนวอนุรักษ์กาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักพระปกเกล้าฯ.
- พนมวรรณ อยุธยา ธีญูรัชต์ สัมพันธ์วงศ์ สุธิยา เสนาชัยบาล ทัดทรวง จันทราภินันท์ เสาวคนธ์ จันทรป้อ มนัชยา มรรคอนันต์โชติ พะยอม ดิโน้อย ชรินทร์ แจ่มจิตต์ สุพจน์ หล้าจา และชุกกลีน อุนวิจิตร. 2543. โครงการวิจัย : ทางเลือกและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดเชียงราย (ระยะที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. วิธีการวิจัย ทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มัคคุเทศก์. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 26 พฤษภาคม 2550.

มัคคุเทศก์. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 26 พฤษภาคม 2550.

มัคคุเทศก์. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 27 พฤษภาคม 2550.

มัคคุเทศก์. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 29 พฤษภาคม 2550.

มัคคุเทศก์. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 25 มิถุนายน 2550

มานิตย์ มณีธรรม สารภี ศิลา และวรกิจ เรื่องเจริญ. 2545. โครงการศึกษาการจัดการการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านชาวเขาตามโครงการเงินกู้ OECF จังหวัดเชียงราย :
กรณีศึกษา บ้านจะคือ ตำบลห้วยชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มานพ เล่าห์ประเสริฐ. 2533. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2546. เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการนันทนาการและการ
และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. 2529. หลักเศรษฐมิติ : การวิเคราะห์เชิงปริมาณขั้นสูงทางเศรษฐศาสตร์
เกษตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2546. การประเมินโครงการ แนวคิด และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2542. การประเมินผลโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนา อุ่่นจันทร์ และอุยุทธ์ นิสสกา. 2551. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การ
ประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 5. 8-9 ธันวาคม
2551.

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. ม.ป.ป. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ลลิตา โภชนพันธ์. 2539. “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศสัญจรของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยาน
แห่งชาติเขาใหญ่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ลีศึก ฤทธิ์เนติกุล ท้อ กำเนิดไพร เพ็ญะ ประกอบกิจดี นิวัตย์ แซ่ลี เอื้อะ หัวโต๊ะกุล
 สุทา ฤทธิ์เนติกุล และสุภาพร กำเนิดไพร. 2547. รายงานการวิจัย เรื่องการจัดการการ
 ท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยน้ำริน อำเภอวาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่. กรมพัฒนา
 สังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- วสันศักดิ์ ไชแดง. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 17 มิถุนายน 2550.
- วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. หลักการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิเชียร สงอักษร. 2538. “การประเมินผลโครงการสุขภาพโภชนาการของจังหวัดยะลา”,
 วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิวัฒน์ แก้วทะนง. 2541. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษา
 อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิทยา คณะแนม. 2550. สัมภาษณ์บุคคล. 15 มิถุนายน 2550.
- วิลาศ จุลทิจิต. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 28 พฤษภาคม 2550.
- วิวัฒน์ ภู่นองศรี. 2537. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสำรวจชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัด
 ปัตตานี”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วีระ กระสินธุ์ และโนรี ใจใส. 2538. รายงานการวิจัย เรื่องศักยภาพและแนวโน้มการขยายตัว
 ทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี :
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- _____. 2540. ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี :
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรรณ วลัยวานิช. 2539. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์.
- วรรณพร วณิชชานุกร วรรณวิภา จิตุชัย และมาลี บุญยะมา. 2541. รายงานการวิจัยเรื่องแนว
 ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สัญญา สุตพันธ์วิหาร. 2539. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน :
 กรณีศึกษาเทศบาลเมืองภูเก็ต”, วารสารนิเวศวิทยา 3 (กันยายน-ธันวาคม) : 61-72.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการ
 เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- เสนห์ จามริก. 2527. **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา**
ปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์
 ศึกษา นโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สามารถ สุขบรรจง ประสาท บัวเมือง วิศิษฐ สุขบรรจง และวุทธิชัย เฟื่องมาก. 2546.
โครงการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลุ่มน้ำคลองยัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
 สนับสนุนการวิจัย.
- สารสนเทศชุมชน. 2549. บ้านบางปรุ หมู่ที่ 6 อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี
 : ม.ป.พ.
- เสริม หมวดเพชร. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 9 มิถุนายน 2550.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2536. **การวิจัยประเมินผลโครงการ.** กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์.
- สุทิน บัวทอง. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 5 มิถุนายน 2550.
- สุริยา ยีขุน. 2537. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน
 ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีละกอ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา”, **ข่าวสารวิจัยการศึกษา**
 5 (มิถุนายน-กรกฎาคม) : 27-31.
- สุนันทา นิลเพชร. 2539. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของ
 ชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่งทะเลจังหวัดกระบี่และตรัง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
 มหบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2540. **การวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 _____, 2543. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ติรกานันท์. 2544. **การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง.
- สุวัฒน์ แก้วศรีสุข. 2545. “การประเมินผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์
 สัตว์ป่าฮาลา-บาลา.”, สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมชาย เกื้อกิจ. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 6 มิถุนายน 2550.
- สมชาย สนั่นเมือง. 2541. **ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ :
 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และภัทราพร ศรี้อยทอง. 2545. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติในภาค
ตะวันออก. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2531. การประเมินโครงการ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2540. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อดิรส หงสสาร. 2548. “การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเจ้าไหม
จังหวัดตรัง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนันต์ เกตุวงศ์. 2537. เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนและการควบคุมงานบริหาร
หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อภิรมย์ พรหมจรรยา. 2544. “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาจังหวัด
ภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุยทธ์ นิสสกา. 2547. เศรษฐมิติเบื้องต้นสำหรับการจัดการทางการเกษตร. เอกสารคำสอนภาควิชา
พัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อาภรณ์ บัวทอง. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 10 มิถุนายน 2550.
- อนุวัฒน์ ผิวอ่อน. 2548. “การประเมินผลโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”,
วารสารเศรษฐศาสตร์เกษตร 1 (มิถุนายน 2548) : 88-123.
- อรุณ ศรีสุวรรณ. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 15 มิถุนายน 2550.
- อุทยานแห่งชาติเขาสก. 2549. อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : กรม
อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- อุทยานแห่งชาติเขาสก. 2550. คู่มือท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักอุทยานแห่งชาติ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- องอาจ นัยพัฒน์. 2548. วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินธ์ สุทธิพันธ์. 2533. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใน
กิจกรรมการเพิ่มพูนรายได้”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเพื่อการพัฒนา
พัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เอกพงษ์ สิงห์พงษ์. 2550. สัมภาษณ์บุคคล, 12 มิถุนายน 2550.

Pindyck, R.S. and Rubinfeld, D.L. 1976. **Econometric Models and Economic Forecasts**. New York : McGraw-Hill Book Company.

Pomeroy, R., Parks, J., Pollnac, R. , Campson, T., Genio, E. , Marlessy, C., Holle, E., Pido, M., Nissapa, A., Boromthanasat, S. and Hue Thu, N. 2007. “Fish wars : conflict and collaboration in fisheries management in Southeast Asia”. **Marine Policy** 31:645-656.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

คำอธิบายวิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยทำการจับฉลากโดยเขียนชื่อประชากรลงในฉลากแต่ละใบ จากนั้นนำใส่ภาชนะเขย่าให้ปะปนกันแล้วจึงหยิบเลือกขึ้นทีละใบ โดยผู้วิจัยเลือกการสุ่มแบบไม่แทนที่ คือ การสุ่มแล้วไม่ใส่กลับเข้าไปอีก ผู้วิจัยทำงานได้ครบจำนวนที่ต้องการ

การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสุ่มที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วิจัยว่าต้องการสุ่มใครบ้างแล้วกำหนดลงไปได้เลย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สุ่มในส่วนของข้าราชการ ลูกจ้างประจำตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่าไม้ พนักงานราชการกำนันตำบลคลองศก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลเจ้าของร้านอาหาร เจ้าของร้านขายของที่ระลึก เจ้าของบริษัทนำเที่ยว และมีคฤหบดีท้องถิ่น เพราะกลุ่มตัวอย่างมีน้อยและผู้วิจัยเองมีความชำนาญในพื้นที่จึงพอจะรู้ว่าควรสุ่มใครบ้างถึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำมากกว่า

สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling) เป็นการสุ่มที่ผู้วิจัยเน้นความสะดวกและความพร้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่พร้อมในการตอบผู้วิจัยก็สามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างใหม่ได้ จนกว่าจะมีความสะดวกและมีความพร้อมทั้งสองฝ่าย

การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นการสุ่มที่มีใดกำหนดไว้ล่วงหน้าว่ามีใครเป็นกลุ่มตัวอย่างบ้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นเมื่อพบเจอใครก็สุ่มคนนั้นเป็นตัวอย่างไปเลย ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ คนไหนไม่ตอบก็หาคนใหม่ เก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนเมื่อไรก็เลิกเก็บ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

ภาคผนวก 2

**ระเบียบกรมป่าไม้ เรื่อง ขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ
ในพื้นที่อนุรักษ์**

ที่ ทส 0907.1/7983

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ถนนพหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

4 มิถุนายน 2550

เรื่อง ขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
(นางสาวรัตนา อุ่่นจันทร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ ศช 0521.1.02/0157
ลงวันที่ 13 มีนาคม 2550

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้
พ.ศ. 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง ส่งคำขออนุญาตเพื่อเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เรื่อง “การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก ของนางสาว
รัตนา อุ่่นจันทร์ ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 2550 ถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2550 เพื่อให้
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณานั้น

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า โครงการ
การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เรื่อง “การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นโครงการ
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ ซึ่งต้องปฏิบัติโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น จึง
อนุมัติให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาสก และนายธีรยุทธ มุ่งไพศาล เจ้าพนักงานป่าไม้ 5 ประจำ
อุทยานแห่งชาติเขาสก ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการ โดยมีหน้าที่ควบคุม กำกับ
ดูแล การดำเนินการใดๆ รวมทั้งการเก็บตัวอย่าง ตามระเบียบซึ่งออกตามพระราชบัญญัติอุทยาน

แห่งชาติ พ.ศ. 2504 อย่างเคร่งครัด และให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดย นางสาวรัตนา อุ๋นจันทร์ หัวหน้าโครงการฯ และคณะ เข้าดำเนินการในฐานะผู้ศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ตามโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้ พ.ศ. 2542 โดยอนุโลม รายละเอียดปรากฏ ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้ถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2550 และก่อนคณะนักวิจัยเข้าไปดำเนินการศึกษาในพื้นที่ โปรดแจ้งหนังสือต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ทราบก่อนเข้าไปดำเนินการในพื้นที่อย่างน้อย 15 วัน และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทราบก่อนทุกครั้งจึงเข้าดำเนินการได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาแจ้งผู้วิจัยทราบและปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

โทร. 0 22561 4292 - 3 ต่อ 450

โทรสาร 0 2579 9576

(ตำนาน)

ระเบียบกรมป่าไม้

ว่าด้วยการเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้

พ.ศ. 2542

โดยที่ในปัจจุบันนี้การเข้าทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้ มีกฎหมายและระเบียบหลายฉบับกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตไว้แตกต่างกัน โดยมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบในการปฏิบัติงานทำให้ระบบการบริหารและการตรวจสอบควบคุมขาดประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้ มีหลักเกณฑ์และวิธีการเหมาะสมสามารถตรวจสอบควบคุมได้ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อธิบดีกรมป่าไม้จึงวางระเบียบไว้ต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้”

ข้อ 2. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2542 เป็นต้นไป

ข้อ 3. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเพียงเท่าที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบเกี่ยวกับการเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้ที่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้แต่ละฉบับ

ข้อ 4. ในระเบียบนี้

(1) “การศึกษา” ให้หมายความถึงการฝึกอบรมด้วย

(2) “การวิจัย” หมายความว่า สืบค้น ค้นคว้า วิจัย ทดลอง วิเคราะห์ การเก็บหาหรือการดำเนินการใดๆ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารและเก็บรวบรวมตัวอย่าง เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง

(3) “การฝึกอบรม” หมายความว่า การให้ความรู้โดยการจัดหลักสูตรเฉพาะสาขาวิชาและเชิญผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและสนใจเข้าทำการฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมซึ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือเกี่ยวข้องกับการเก็บตัวอย่างต่างๆ ในพื้นที่ที่อยู่ในความควบคุมดูแลและรับผิดชอบของกรมป่าไม้

(4) “ทรัพยากรธรรมชาติ” ทรัพยากรทุกชนิดทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ในธรรมชาติ เช่น ดิน หิน ทราย แร่ธาตุ น้ำ อากาศ ป่าไม้ พืช สัตว์ แมลง และซากสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลและรับผิดชอบของกรมป่าไม้

(5) “ทรัพยากรชีวภาพ” หมายความว่า ทรัพยากรที่เป็นสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ที่อยู่ในความควบคุมดูแลและรับผิดชอบของกรมป่าไม้

(6) “ทรัพยากรพันธุกรรม” หมายความว่า ทรัพยากรหน่วยพันธุกรรมหรือยีน (Gene) รูปแบบต่างๆ

ข้อ 5. ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตเข้าไปในพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ ให้ยื่นแบบคำขออนุญาตทำการวิจัย พร้อมทั้งรายละเอียดโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามแบบท้ายระเบียบนี้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้ก่อนดำเนินไม่น้อยกว่า 60 วัน

การจัดทำโครงการเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีคำแปลโครงการเป็นภาษาไทยแนบมาพร้อมกับคำขอด้วย

เมื่อกรมป่าไม้ได้รับคำขอพร้อมเอกสารครบถ้วนแล้ว ให้คณะกรรมการวิชาการด้านป่าไม้พิจารณาคำขอพร้อมทั้งเอกสารประกอบให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน แล้วแจ้งให้ผู้ขออนุญาตทราบ

ในกรณีที่เป็นโครงการเร่งด่วน ต้องรีบดำเนินการก่อนระยะเวลา 60 วัน ผู้ขออนุญาตจะต้องระบุเหตุผลความจำเป็นที่เหมาะสมให้แก่กรมป่าไม้พิจารณาเป็นพิเศษกรณีไป

ข้อ 6. โครงการวิจัยที่ขออนุญาตนั้น กรมป่าไม้จะมอบให้เจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้หรือหน่วยงานที่กรมป่าไม้เห็นสมควรเข้าดำเนินการแล้วแต่กรณีโดยผู้ขออนุญาตต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการร่วมดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้ตามควรแก่กรณี

ข้อ 7. ในกรณีผู้ขออนุญาตหรือผู้ร่วมวิจัยเป็นชาวต่างประเทศจะต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ว่าด้วยการขออนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. 2525 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 8 ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตเป็นชาวต่างประเทศ หรือบุคคลทั่วไป หรือองค์กรเอกชน ต้องให้สถาบันทางวิชาการหรือหน่วยงานราชการในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสาขางานที่วิจัยให้คำรับรองและร่วมรับผิดชอบโครงการนั้นก่อน

ข้อ 9. ผู้ขออนุญาตทำการวิจัยที่ประสงค์จะขอเก็บตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องระบุรายละเอียดในเอกสารโครงการวิจัยตามข้อ 5. ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ระบุจำนวน ชนิด ขนาด ปริมาณ และวิธีเก็บตัวอย่างให้ชัดเจน
- (2) ให้ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจัดเก็บตัวอย่างตามรายละเอียดที่ระบุในข้อ

9. (1)

(3) หากประสงค์จะนำตัวอย่างออกนอกประเทศจะต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และสถานที่ที่จะนำไปศึกษาวิจัยโดยละเอียด

(4) ให้ระบุวิธีการจัดการกับส่วนหรือซากของตัวอย่างที่เหลือจากการวิจัย

ข้อ 10. ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีกรมป่าไม้ให้ทราบก่อนเข้าไปดำเนินการในพื้นที่อย่างน้อย 15 วัน และให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ทราบก่อนจึงเข้าไปดำเนินการได้

(2) ต้องรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยตามแบบท้ายระเบียบนี้ให้กรมป่าไม้จำนวน 3 ชุด พร้อมสำเนาข้อมูลดิบทุกๆ 6 เดือน พร้อมทั้งสรุปผลงานสะสมตั้งแต่เริ่มโครงการมาด้วย

(3) ในการเก็บตัวอย่างแต่ละครั้งต้องแบ่งตัวอย่างชนิดเดียวกันหรือ/ตัวอย่างหัวเชื้อ (Culture of Isolates) ที่เก็บได้ให้กรมป่าไม้จำนวน 1 ชุด ทุกครั้ง ในกรณีที่มีเพียงตัวอย่างเดียว กรมป่าไม้ขอสงวนลิขสิทธิ์เป็นเจ้าของร่วมในตัวอย่างนั้น

(4) เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้วให้ส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และเอกสารวิจัยที่นำไปเผยแพร่ในวารสารต่างๆ จำนวนอย่างละ 5 ชุด ให้กรมป่าไม้ด้วย

(5) ผู้วิจัยต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ แผนงาน วิธีการ และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อตกลงของโครงการวิจัยที่กำหนดไว้เท่านั้น

(6) ผู้วิจัยจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ตลอดจนต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งสั่งการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(7) เมื่อผู้ได้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือต่อพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อสังคมหรือความมั่นคงของประเทศหรือทำให้เกิดความเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม ต่อชนิดพันธุ์และต่อพันธุกรรมแห่งพืช สัตว์ จุลินทรีย์ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อธิบดีกรมป่าไม้อาจจะระงับอนุญาตและดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(8) ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตมีความจำเป็นต้องขยายเวลาการทำวิจัย ให้ยื่นหนังสือขอต่ออายุโครงการต่ออธิบดีกรมป่าไม้ก่อนสิ้นสุดโครงการไม่น้อยกว่า 30 วัน พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลความจำเป็น และให้รายงานความก้าวหน้าของผลการวิจัยที่ทำมาแล้วเป็นภาษาไทยจำนวน 5 ชุด แนบมาพร้อมหนังสือขอต่ออายุโครงการด้วย

(9) ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ สถาบันทางวิชาการหรือหน่วยงานราชการในประเทศไทยที่รับรองและร่วมรับผิดชอบโครงการ ต้องรับผิดชอบให้มีการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ข้อ 11. ผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการศึกษาหรือวิจัย หรือเก็บตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติหรือ ทรัพยากรชีวภาพ หรือทรัพยากรพันธุกรรมด้านป่าไม้ แล้วนำผลการวิจัย และหรือ ตัวอย่างไปจด ทะเบียนลิขสิทธิ์ (Copy Right) หรือจดทะเบียนสิทธิบัตร (Patent) หรือทะเบียนทรัพย์สินทาง ปัญญา (Intellectual Property Right) หรือทะเบียนการค้า (Trade Mark) หรือทะเบียนอื่นใดตาม กฎหมาย เพื่อผลิตเป็นอุตสาหกรรมหรือทางการค้า หรือพิมพ์ผลงานเพื่อจำหน่าย ต้องได้รับ อนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อนจึงดำเนินการได้ และให้ถือว่า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา และทะเบียนการค้า นั้น เป็นสมบัติร่วมกันกับกรมป่าไม้ และทำความเข้าใจการแบ่งปัน ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นภายหน้าให้กับกรมป่าไม้เป็นกรณีๆ ไป

ข้อ 12. ให้อธิบดีกรมป่าไม้ เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2542

(ลงนาม) ปลอดประสพ สุรัสวดี

(นายปลอดประสพ สุรัสวดี)

อธิบดีกรมป่าไม้

ประธานคณะกรรมการวิชาการด้านป่าไม้

หมายเหตุ : การเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นเขตอนุรักษ์ ซึ่งอยู่ในความ ควบคุมดูแลรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามระเบียบนี้ กรมป่าไม้ ให้หมายถึง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อธิบดีกรมป่าไม้ ให้หมายถึง อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยอนุโลม

ภาคผนวก 3

แบบสอบถามสำหรับประชาชน

เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย นางสาวรัตนา อุ๋นจันทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. อยุทธ์ นิสสภ กรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร. อาแว มะแส

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก
2. แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คำตอบทุกข้อในแบบสอบถามถือเป็นความลับและผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด
3. โปรดอ่านคำแนะนำแต่ละส่วนก่อนตอบแบบสอบถาม และกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้คำตอบของท่านสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ในงานวิจัยครั้งนี้
4. แบบสอบถามสำหรับประชาชนจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีค่าของระดับความหมาย ดังนี้
    - 4 คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
    - 3 คือ มีส่วนร่วมมาก หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอแต่อาจขาดอยู่บ้างบางครั้ง
    - 2 คือ มีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างแล้วแต่โอกาสและความสะดวก
    - 1 คือ มีส่วนร่วมน้อย หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างเล็กน้อย
  - ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือ และขอขอบคุณเป็นพระคุณอย่างสูง

มา ณ โอกาสนี้

(นางสาวรัตนา อุ๋นจันทร์)

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

.....
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 4) อนุปริญญา 5)ปริญญาตรี 6) สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพหลัก

 1) นิสิต/นักศึกษา 2) ค้าขาย 3) รับจ้าง 4) ประมง 5) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6) เกษตรกรรม 7) ธุรกิจส่วนตัว 8) อื่นๆ (ระบุ)

5. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

6. พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นที่มาของรายได้และแหล่งปัจจัย 4 ของท่านมากน้อยเพียงใด

 1) ไม่มี 2) เล็กน้อย 3) ปานกลาง 4) ก่อนข้างสูง 5) สูงมาก

ตอนที่ 2

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ในข้อความที่ท่านพิจารณาเห็นว่าเป็นระดับการมีส่วนร่วม
ที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของท่าน

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	(4)	(3)	(2)	(1)
<p>การมีส่วนร่วมด้านความคิด</p> <p>1. การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนต่ออุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>2. การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>3. การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่</p> <p>4. การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ</p> <p>5. การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>6. การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>7. การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>8. การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>9. การร่วมตัดสินใจในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับทางอุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>10. ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะในบริเวณที่อุทยานกำหนด ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ เป็นต้น</p> <p>11. ร่วมตัดสินใจในงบประมาณ เช่น งบประมาณในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ งบประมาณในการดำเนินโครงการ งบประมาณในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น</p> <p>การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม</p> <p>12. การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>13. การร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด</p>				

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	(4)	(3)	(2)	(1)
<p>การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม (ต่อ)</p> <p>14. การร่วมปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด</p> <p>15. การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติเขาสกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>16. การร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม</p> <p>17. การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์เช่น เงิน สิ่งของต่างๆ เป็นต้น</p> <p>การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย</p> <p>18. เป็นที่มาของรายได้และปัจจัย 4</p> <p>19. การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น</p> <p>20. เกิดการจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>21. เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน</p> <p>22. สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนทำให้คนภายนอกรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสกมากยิ่งขึ้น</p> <p>23. ช่วยป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ให้กับชุมชนเช่น น้ำท่วม ไฟป่า ภัยแล้ง เป็นต้น</p> <p>การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว</p> <p>24. มีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>25. มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการทำงาน</p> <p>26. มีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามเวลาที่กำหนดไว้</p> <p>27. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยว</p> <p>28. ร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>29. มีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>30. มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการดำเนินงาน</p> <p>31. มีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานของอุทยานตามเวลาที่กำหนดไว้</p> <p>32. มีส่วนร่วมในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของการท่องเที่ยว</p> <p>33. ร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก</p>				

ตอนที่ 3

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก ทั้งที่เป็นการดำเนินการโดยรัฐและเอกชน ในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก อยากทราบว่า ท่านเคยประสบกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินการดังกล่าวข้างหรือไม่ เช่น ปัญหาอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนและตัดสินใจ การนำแผนไปปฏิบัติการ ได้รับผลประโยชน์ การติดตามและการประเมินผล และเพื่อให้การเข้าไปมีส่วนร่วมของท่านมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วม (เรียงลำดับความสำคัญตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม
- ( ) นิสัยส่วนตัวที่ไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ( ) ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน
- ( ) คิดว่าจะมีผลทำให้ตนเองเดือดร้อนหรือยุ่งยากเพิ่มขึ้น
- ( ) ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว
- ( ) ไม่มีโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วม
- ( ) คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถพอเพียง
- ( ) ทางราชการไม่มีการสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วม
- ( ) อื่นๆ.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 4

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. อยุทธ์ นิสสภ กรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร. อาแว มะแส

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

2. แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับมหาบัณฑิตคำตอบทุกข้อในแบบสอบถามถือเป็นความลับและผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

3. โปรดอ่านคำแนะนำแต่ละส่วนก่อนตอบแบบสอบถาม และกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้คำตอบของท่านสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ในงานวิจัยครั้งนี้

4. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีค่าของระดับความหมาย ดังนี้

4	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
3	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
2	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
1	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือ และขอขอบคุณเป็นพระคุณอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

(นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์)

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

.....
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน จังหวัด.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 4) อนุปริญญา 5) ปริญญาตรี 6) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

 1) นิสิต/นักศึกษา 2) ค้าขาย 3) รับจ้าง 4) ประมง 5) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6) เกษตรกรรม 7) ธุรกิจส่วนตัว 8) อื่นๆ (ระบุ)

6. การเดินทางของท่านมายังจากแหล่งที่อยู่เพื่อมายังอุทยานแห่งชาติเขาสกในครั้งนี้ ด้วยยานพาหนะ

 1) รถทัวร์/รถโดยสาร.....บาท 2) เครื่องบิน .....บาท 3) รถยนต์ส่วนตัว ค่าน้ำมัน.....บาท 4) อื่นๆ ระบุ.....

7. ระยะทางจากภูมิลำเนาของท่านถึงอุทยานแห่งชาติเขาสก.....กิโลเมตร

8. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าของที่ระลึก ฯลฯ.....บาท

9. การเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติเขาสกครั้งนี้เป็นแบบ

 1) มากคนเดียว 2) มากับเพื่อน จำนวน.....คน 3) มากับครอบครัว จำนวน.....คน 4) มาเป็นหมู่คณะ จำนวน.....

คน

 5) อื่นๆ ระบุ.....

10. เหตุผลสำคัญที่ท่านมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาสกในครั้งนี้

 1) เข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย 2) เพื่อการศึกษาวิจัย

3) มีความสนใจเป็นพิเศษ

 4) ตามเพื่อนหรือหมู่คณะมา

ตอนที่ 2

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

.....
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในในข้อความที่ท่านพิจารณาเห็นว่ามี ความพึงพอใจ
 เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ			
	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสก				
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว				
2. ความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น ดิน ไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น				
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชม				
4. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว				
5. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว				
6. ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ				
7. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว				
ด้านการจัดการของอุทยานแห่งชาติเขาสก				
8. การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม				
9. การจัดการที่พักอาศัยของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และที่ดื่งแค้นปีสำหรับนักท่องเที่ยว				
10. ป้ายการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวและ ประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ				
11. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว				
12. การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่ กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถเส้นทางและกิจกรรมชมธรรมชาติ				
13. การจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว				
14. ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว				
15. การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวก				
16. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว				
17. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว				
18. จัดทำป้ายบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยว				
19. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและ ประชาชนในท้องถิ่น				
20. การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม				

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ			
	(4)	(3)	(2)	(1)
<p>ด้านการจัดการของอุทยานแห่งชาติเขาสก (ต่อ)</p> <p>21. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของอุทยานแห่งชาติเขาสก</p> <p>22. การบริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว</p> <p>23. ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่</p> <p>24. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว</p> <p>25. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>26. ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว</p> <p>27. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น</p> <p>28. การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>29. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>30. การแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>31. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การไม่ทำลายต้นไม้ การเก็บขยะบริเวณอุทยาน เป็นต้น</p> <p>32. การถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>				

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 5

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก

เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. อยุทธ นิสสภากรรณการที่ปรึกษา ผศ.ดร. อาแว มะแส

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกจังหวัดสุราษฎร์ธานี การตอบแบบสอบถามนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปสรุปและนำผลไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น คำตอบของท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่านแต่ประการใด

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ด้วยความเคารพ

นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ. ....เวลา.....

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ลักษณะที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นอย่างไร.....

.....

2. ลักษณะของพันธุ์พืชและสัตว์ป่า.....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมา (พ.ศ. 2540-2544) ที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกยึดถือปฏิบัติ มีความเหมือนหรือแตกต่างกับปัจจุบันอย่างไร

.....

2. แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติเขาสก มุ่งเน้นในเรื่องอะไรบ้าง

.....

3. บุคลากรของอุทยานแห่งชาติเขาสก ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่อย่างไร.....

4. งบประมาณที่ใช้ในแต่ละปีใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงพอหรือไม่..... เพราะอะไร.....

5. ในภาพรวมวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพหรือไม่อย่างไร.....

6. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยหน่วยงานของท่านมีการจัดการอย่างไรบ้าง.....

7. การจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสกและบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมนั้นได้รับผลการตอบรับอย่างไร

.....

8. อุทยานแห่งชาติเขาสก มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเพียงพอหรือไม่.....

.....

ด้านกิจกรรมกระบวนการ

1. ด้านพื้นที่ ลักษณะพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติเขาสก มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่นอะไรบ้าง

1.1 แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น เป็นป่าดิบชื้น มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีพืชพรรณเฉพาะถิ่น เช่น บัวผุด ปาล์มเจ้าเมืองถลาง ปาล์มพระราชูปถัมภ์ เป็นต้น.....

1.2 ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น พืชพรรณ สัตว์ป่า เป็นต้น.....

1.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น เดินป่า เล่นน้ำตก ชมความงามดอกบัวผุด กิจกรรมเที่ยวป่าหน้าฝน เป็นต้น.....

1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม.....

1.5 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถโดยสาร เส้นทางเดินชมธรรมชาติ ป้ายบอกระยะทาง เป็นต้น.....

1.6 ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว.....

1.7 ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ เช่น พืชพรรณ สัตว์ป่า น้ำตก.....

2. ด้านการจัดการ อุทยานแห่งชาติเขาสกได้มีการจัดการตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรบ้าง

2.1 การวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.....

2.2 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน.....

2.5 การจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร เช่น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเอกสารสำหรับแจกนักท่องเที่ยว เป็นต้น.....

2.6 กำหนดมาตรฐานการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว.....

2.7 การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว.....

3. กิจกรรมและกระบวนการ อุทยานแห่งชาติได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรบ้าง

3.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว.....
.....

3.2 ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว.....

3.3 ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยว.....

3.4 การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น.....

3.5 การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....

3.6 การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว.....

3.7 การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว.....

3.8 ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่.....

4. ด้านการมีส่วนร่วม อุทยานแห่งชาติเขาสก ได้มีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไรบ้างในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 การแสดงความคิดเห็นหรือการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว...
.....

4.2 การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การไม่ทำลายต้นไม้ การเก็บขยะบริเวณน้ำตก.....

4.4 ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว.....

4.5 การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก เป็นต้น.....

4.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง.....

4.7 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....

ด้านผลผลิต

1. ความสำเร็จของกิจกรรมโครงการ เช่น กิจกรรมเที่ยวป่าหน้าฝน เดินป่า เล่นน้ำตก เป็นต้น.....
2. ระเบียบและข้อห้ามต่างๆ ที่กำหนดขึ้นประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน.....
.....เพราะอะไร.....
3. ข้อคำถามที่ท่านตอบมา ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านอย่างไรบ้าง.....
.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 6

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ
เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. อยุทธ์ นิสสภาก กรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร. อาแว มะแส

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี การตอบแบบสอบถามนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปสรุปและนำผลไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น คำตอบของท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่านแต่ประการใด

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ด้วยความเคารพ

นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ
เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน..... พ.ศ. ....เวลา.....

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ลักษณะของพันธุ์พืชและสัตว์ป่า.....
2. ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น.....
3. การประกอบอาชีพและรายได้.....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นอย่างไร.....
2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาสกมีกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....
3. อุทยานแห่งชาติเขาสก มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเพียงพอหรือไม่.....
มีอะไรบ้างที่ขาดแคลน.....

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ อุทยานแห่งชาติเขาสก ได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตามบ้าง
  - 1.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว.....
  - 1.2 ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว.....
  - 1.3 ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว.....
  - 1.4 การปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น.....
  - 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....

1.6 การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของ
แหล่งท่องเที่ยว.....

1.7 การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง ที่พัก สถานที่
ท่องเที่ยว.....

1.8 ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่.....
.....

2. ด้านการมีส่วนร่วม อุทยานแห่งชาติเขาสกได้มีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไรบ้างในการ
จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 การแสดงความคิดเห็นหรือการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว...
.....

2.2 การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การ
ไม่ทำลายต้นไม้ การรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำในน้ำตก เป็นต้น.....
.....

2.3 การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนท้องถิ่น.....

2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยวต่างๆ การเป็น
มัคคุเทศก์ การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว.....

2.5 การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว เช่น
การจำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก.....

2.6 การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการ
ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาสก.....

2.7 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติ ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ.....

ด้านผลผลิต

1. รายได้จากการประกอบการโดยเฉลี่ย.....พึงพอใจอย่างไร.....

2. การจ้างงานและการมีงานทำของคนในพื้นที่.....

3. การสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 7

สัมประสิทธิ์ค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก 6.1 ค่าสัมประสิทธิ์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามประชาชน

RELIABILITY ANALYSIS SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
SEC2.1	70.0000	514.8571	.6871	.9575
SEC2.2	69.5333	508.5524	.6596	.9574
SEC2.3	69.6667	527.5238	.2348	.6900
SEC2.4	70.2000	519.3143	.4036	.9591
SEC2.5	70.0667	515.6381	.4435	.9589
SEC2.6	70.0000	501.5714	.6724	.9573
SEC2.7	70.1333	498.8381	.8244	.9562
SEC2.8	70.0000	513.5714	-.7255	.9573
SEC2.9	69.8000	508.0286	.6549	.9574
SEC2.10	69.3333	515.6667	.4679	.9587
SEC2.11	70.8667	498.5524	.7362	.9568
SEC2.12	69.9333	469.4952	.7165	.9570
SEC2.13	69.8000	511.1714	.5447	.9582
SEC2.14	69.6000	500.1143	.7503	.9567
SEC2.15	69.0000	510.7143	.7218	.9572
SEC2.16	69.0000	525.2857	.2774	.9598
SEC2.17	69.9333	526.3524	.3763	.9590
SEC2.18	69.8000	506.0286	.5513	.9583
SEC2.19	69.4000	495.5429	.8454	.9560
SEC2.20	69.0000	500.7143	.7291	.9569

SEC2.21	68.5333	515.2667	.6870	.9575
SEC2.22	68.7333	514.2095	-.6667	.9575
SEC2.23	69.2000	537.4571	.0200	.9610
SEC2.24	69.9333	505.3524	.7017	.9571
SEC2.25	69.8667	503.8381	.7152	.9570
SEC2.26	70.4000	497.4000	.8598	.9560
SEC2.27	70.5333	504.9810	.7422	.9569
SEC2.28	70.2000	501.3143	.6371	.9576
SEC2.29	70.4000	492.5429	.8579	.9559
SEC2.30	70.2000	499.3143	.7086	.9570
SEC2.31	70.4667	501.1238	.6861	.9572
SEC2.32	70.2000	484.8857	.8636	.9557
SEC2.33	70.2667	494.6381	.6614	.9576

Reliability Coefficients

N of Cases = 15.0

N of Items = 33

Alpha = .9588

ภาคผนวก 6.2 ค่าสัมประสิทธิ์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

RELIABILITY ANALYSIS SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
SEC2.1	88.7333	84.7810	.2484	.8649
SEC2.2	88.9333	80.0667	.4067	.8613
SEC2.3	89.0667	83.0667	.2412	.8650
SEC2.4	88.8667	81.2667	.2863	.8649
SEC2.5	88.6667	75.9524	.6455	.8539
SEC2.6	88.7333	77.4952	.6488	.8548
SEC2.7	89.0000	80.8571	.6715	.8581
SEC2.8	89.2000	86.0286	-.0273	.8696
SEC2.9	88.8000	81.1714	.3146	.8638
SEC2.10	88.8000	77.1714	.5484	.8570
SEC2.11	88.5333	81.4095	.3983	.8616
SEC2.12	89.2000	79.6000	.6820	.8564
SEC2.13	88.6667	81.9524	.4075	.8616
SEC2.14	89.0667	80.0667	.4341	.8605
SEC2.15	88.6667	81.2381	.4860	.8601
SEC2.16	89.0667	77.0667	.6852	.8538
SEC2.17	88.9333	78.3524	.5414	.8575
SEC2.18	89.0667	80.6381	.6302	.8581
SEC2.19	88.8000	82.3143	.1956	.8680
SEC2.20	88.9333	82.0667	.3950	.8619
SEC2.21	89.2000	83.4571	.1879	.8664
SEC2.22	88.9333	86.9238	-.1553	.8697
SEC2.23	88.8000	81.0286	.3254	.8635

SEC2.24	89.1333	79.6952	.5401	.8582
SEC2.25	88.8667	75.5524	.7085	.8521
SEC2.26	88.8667	81.4095	.3983	.8616
SEC2.27	89.0667	77.7810	.5401	.8573
SEC2.28	89.1333	83.8381	.1019	.8704
SEC2.29	89.2000	85.3143	.0488	.8683
SEC2.30	89.2667	85.0667	.0173	.8731
SEC2.31	88.6000	81.5429	.4120	.8614
SEC2.32	89.0000	80.5714	.4119	.8611

Reliability Coefficients

N of Cases = 15.0

N of Items = 32

Alpha = .8656

ภาคผนวก 6.3 การประมาณค่าสมการโดยมีตัวแปรอิสระคือ INC และ USE

Dependent Variable: PT1

Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)

Date: 09/02/08 Time: 12:36

Sample: 1 65

Included observations: 65

Convergence achieved after 4 iterations

Covariance matrix computed using second derivatives

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
INC	1.044224	1.287013	0.811355	0.4172
USE	3.145927	1.263954	2.488958	0.0128
C	-0.252317	1.064705	-0.236983	0.8127
Mean dependent var	0.938462	S.D. dependent var		0.242186
S.E. of regression	0.226129	Akaike info criterion		0.437676
Sum squared resid	3.170338	Schwarz criterion		0.538033
Log likelihood	-11.22448	Hannan-Quinn criter.		0.477273
Restr. log likelihood	-15.02669	Avg. log likelihood		-0.172684
LR statistic (2 df)	7.604410	McFadden R-squared		0.253030
Probability(LR stat)	0.022322			
Obs with Dep=0	4	Total obs		65
Obs with Dep=1	61			

ที่มา : จากการคำนวณ

ภาคผนวก 6.4 ตัวอย่างการคำนวณค่าความน่าจะเป็นในแบบจำลองโลจิส (Logit Model)

จำนวนประชาชน (คน)	Inc	Use	Z	e^{-Z}	Pr(Z)
1	15000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
2	7000	5	15.45	1.954E-07	1
3	7000	2	6.03	0.002407	0.997599
4	5000	3	9.17	0.0001042	0.999896
5	6000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
6	8000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
7	6000	3	9.17	0.0001042	0.999896
8	6000	3	9.17	0.0001042	0.999896
9	15000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
10	20000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
11	8000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
12	4000	3	9.17	0.0001042	0.999896
13	5000	3	9.17	0.0001042	0.999896
14	10000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
15	20000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
16	30000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
17	50000	2	6.03	0.002407	0.997599
18	5000	2	6.03	0.002407	0.997599
19	9000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
20	15000	3	9.17	0.0001042	0.999896
21	7000	5	15.45	1.954E-07	1
22	7000	5	15.45	1.954E-07	1
23	7000	2	6.03	0.002407	0.997599
24	7000	2	6.03	0.002407	0.997599
25	3000	3	9.17	0.0001042	0.999896
26	10000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
27	5000	3	9.17	0.0001042	0.999896
28	1000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
29	25000	3	9.17	0.0001042	0.999896
30	15000	5	15.45	1.954E-07	1
31	5000	3	9.17	0.0001042	0.999896
32	10000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
33	7500	1	2.89	0.0555929	0.947335
34	7000	3	9.17	0.0001042	0.999896
35	6000	3	9.17	0.0001042	0.999896
36	7800	3	9.17	0.0001042	0.999896
37	3000	2	6.03	0.002407	0.997599

ภาคผนวก 6.4 (ต่อ)

จำนวนประชาชน (คน)	Inc	Use	Z	e^{-Z}	Pr(Z)
38	4000	2	6.03	0.002407	0.997599
39	2000	3	9.17	0.0001042	0.999896
40	2000	3	9.17	0.0001042	0.999896
41	2000	3	9.17	0.0001042	0.999896
42	3000	1	2.89	0.0555929	0.947335
43	1700	3	9.17	0.0001042	0.999896
44	4000	3	9.17	0.0001042	0.999896
45	4000	5	15.45	1.954E-07	1
46	6000	3	9.17	0.0001042	0.999896
47	3000	1	2.89	0.0555929	0.947335
48	1500	4	12.31	4.512E-06	0.999995
49	2000	1	2.89	0.0555929	0.947335
50	3000	3	9.17	0.0001042	0.999896
51	8000	3	9.17	0.0001042	0.999896
52	3000	3	9.17	0.0001042	0.999896
53	3000	3	9.17	0.0001042	0.999896
54	5000	3	9.17	0.0001042	0.999896
55	5000	2	6.03	0.002407	0.997599
56	4000	2	6.03	0.002407	0.997599
57	15000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
58	9000	3	9.17	0.0001042	0.999896
59	20000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
60	2500	4	12.31	4.512E-06	0.999995
61	3000	5	15.45	1.954E-07	1
62	10000	3	9.17	0.0001042	0.999896
63	8000	3	9.17	0.0001042	0.999896
64	15000	4	12.31	4.512E-06	0.999995
65	7000	3	9.17	0.0001042	0.999896
				P_i เฉลี่ย	0.99638
				$1-P_i$ เฉลี่ย	0.00362
				Probability	0.011324

การแปรผลค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองโลจิท (Logit)

จาก

$$P_i = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}}$$

ให้ $P_i = F(\alpha_0 + \beta_0 X_i)$ เมื่อ α_0 และ β_0 เป็นค่าพารามิเตอร์และมีค่ามากกว่า 0

$$\text{โดย } F(x) = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}}$$

ดังนั้น

$$\frac{dP_i}{dX_i} = \beta_0 F'(\alpha_0 + \beta_0 X_i)$$

$$\begin{aligned} F'(X) &= \frac{e^{-Z_i}}{(1 + e^{-Z_i})^2} = \frac{1 + e^{-Z_i}}{(1 + e^{-Z_i})^2} - \frac{1}{(1 + e^{-Z_i})^2} \\ &= \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} - \frac{1}{(1 + e^{-Z_i})^2} \\ &= F(X) - F^2(X) = F(X) * (1 - F(X)) = P_i * (1 - P_i) \end{aligned}$$

$$\text{ดังนั้น } \frac{dP_i}{dX_i} = \beta_0 F'(\alpha_0 + \beta_0 X_i) = \beta_0 (P_i * (1 - P_i))$$

$$\text{จาก } Z_i = -0.252317 + 1.044224 \text{ INC}_i - 3.145927 \text{ USE}_i$$

$$e = 2.718$$

ดังนั้น

ถ้าระดับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกของประชาชนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ดังนี้

$$\begin{aligned} &= (3.145927) * (P_i \text{ เล็กๆ}) * (1 - P_i) \\ &= (3.145927) * 0.99638 * 0.00362 \\ &= 0.011324 \end{aligned}$$

ภาคผนวก 8
สถานที่ท่องเที่ยว

เขื่อนรัชชประภา

ถ้ำน้ำทะลุ

น้ำตกธารสวรรค์

ถ้ำค้างคาว

เส้นทางศึกษาธรรมชาติสันยางร้อย

น้ำตกบางวังหิน

ต้งน้ำ

น้ำตกโตนกลอย

น้ำตกสิบเอ็ดชั้น

น้ำตกแม่ยาย

น้ำตกบางหัวแรด

น้ำตกบางเล็บน้ำ

ถ้ำสี่รู

ภาคผนวก 9
กิจกรรมการท่องเที่ยว

ปั่นจักรยาน

เดินป่า

ส่องนก

ดูผีเสื้อ

ล่องแก่ง

ภาคผนวก 10
สิ่งอำนวยความสะดวก

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ร้านขายของที่ระลึก

ค่ายเยาวชนชาย

ค่ายเยาวชนหญิง

ร้านสวัสดิการ

ลานกางเต็นท์

บ้านพักเสนาห์จันทร์เจียว

ลานจอดรถ

สุขาชาย

สุขาหญิง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวรัตนา อุ่นจันทร์	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	4842070	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พืชศาสตร์)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คณะเกษตรศาสตร์ นครศรีธรรมราช	2548

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

รัตนา อุ่นจันทร์. 2551. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 5. 8-9 ธันวาคม 2551.